

1482 67 1634-87

ՔԱՂԱԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ԴԱՍԱԳՐՔԵՐ
ՅԵՎ. ԶԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

ԴԱՍԱԳՐՔ
ԳՑՈՒՂԻ ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ
ՔԱՂԱԿՐԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐԻ
===== ՀԱՄԱՐ =====

ՊՐԱԿԱ.

ՀԱՆՔՆԱՐԱՐԿՈՒՄ Ե ՀԱՄ. ԼԿՅԵՄ-Ի ԿԿ-Ի ԱԳՏՊՐՈՊԱԺՆԻ
ԿՈՂՄԻՑ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ. — ՅԵՐԵՎԱՆ, 1929

ԻՆՉՊԵՍ ՊԵՏՔ Ե ՈԳՏՎԵԼ ԳՐՔԻՑ

1. Այս գիրքը հասկացված և քաղընթերցումների և խնդրակրթության կոմիտեի տակա՛ն խմբակներում պարտադր ընկերների համար: Գիրքը կարելի չե ողտադրծել նաև քաղգրադկառութ՛յան կոմիտեի տակա՛ն ստացիոնար գպրացներում:

2. Քաղընթերցումների խմբակներում ամենից լավ և պարտադմունքները կատարել միասնական բարձր ընթերցանութ՛յան և գրքի առաջին գրուցները վերլուծութ՛յան լենթարկելու միջոցով: Բարձր ընթերցանութ՛յունը պետք և կատարեն հերթով խմբակի ալն անգամները, վորոնք լավ կարգացողներ են:

3. Պետք և կարգալ վոչ թե ամբողջ գրուցը մի անգամից, ալ ալն առանձին հատվածների բաժանելով: Հատվածը կարդալուց հետո պետք և ստուգել թե՛ արդյո՞ք նրա լոլոր անգամները հասկացել են կարգացածը և միասին վերլուծութ՛յան լենթարկել անհատկանալի տեղերն ու բառերը:

4. Զրուցը վոչ միալն պետք և կարգալ, ալ լի վերլուծութ՛յան լենթարկել կարդացածը և համեմատութ՛յան մեջ գնել ալն ամենի հետ, ինչ վոր կլանքից խմբակի անգամներին հալանի չե: Դրա հմմար պետք և խմբակի անգամներին առաջադրութ՛յուն տալ գրուցի համար տեղական նլութեր հալաքեր: Հալաքված նլութերն ողտադրծման են լենթարկվում հաջորդ պարալմունքի ընթերցանութ՛յան մամանակ:

ՔԱՂԱԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐ ՅԵՎ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

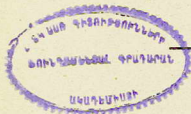
Դ Ա Ս Ա Գ Ի Ր Ք

ԳՅՈՒՂԻ ԿՈՄՅԵՐԻՏԱԿԱՆ

ՔԱՂԱԿՐԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Պ Ր Ա Կ Բ.

ՀԱՆՁՆԱՐԱՐՎՈՒՄ Ե ՀԱՄ. 14868-Ի ԿԿ-Ի ԱԳՈՏՊՐՈԳՐԵԹՆԻ ԿԱԶՄԻՑ

Հր. № 917, Դրանկագր № 1656 (բ), Տիրութ 4000

Պետհրատի առաջին տպարանի Վարչարարություն

Պատկեր № 24

ՄԵՐ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՅԵՎ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Անցած գլխից մենք գիտենք, Վոր մեր չերկրի, ինչպես և ուրիշ չերկրների ժողովրդական տնտեսութիւնը կազմված և չերկու մեծ մասերից.—արդիւնաբերութիւնից և գյուղատնտեսութիւնից:

Արդիւնաբերութիւնն ու գյուղատնտեսութիւնը կախում ունեն իրարից: Ֆարրիկաներն ու գործարանները չեն կարող աշխատել առանց աշխարհի հում նյութերի, ինչպիսին են.—վուշը, բուրգը, բամբակը, հում կաշին, շաքարի ճակնդեղը և ուրիշ գյուղատնտեսական մթերքներ:

Արդիւնաբերութիւնն ապրանքն արտադրում և վաճառքի համար: Ֆարրիկային ապրանքների զգալի մասը գնում և գյուղացիութիւնը:

Վորքան շատ արդիւնք և տալիս գյուղական տնտեսութիւնը, գյուղացին աշխատանքի արդիւնաբերական ապրանք և կարողանում գնել՝ թե տնտեսութեան, թե իր անձնական կարիքների համար:

Իսկ գյուղատնտեսութիւնը չի կարող ամրանալ, բարվոքվել՝ առանց լավ զարգացած արդիւնաբերութեան: Յեւ իրոք, գյուղատնտեսութիւնը բարվոքելու համար անհրաժեշտ են մեքենաներ, գործիքներ, արհեստական պարարտացումներ: Իսկ այս ամենը տալիս և զարգացած արդիւնաբերութիւնը: Ճիշտ այդպես ել—վորքան ավելի չե զարգացած արդիւնաբերութիւնը, նույնքան ավելի պահանջ և զգացվում գյուղատնտեսական մթերքների (հացի, արմտիքի, հում նյութերի):

Քոշոր արդյունաբերութիւնը տանում է իր լեռնից գլուղա-
տնտեսութիւնը. ոգնում է, վոր գլուղատնտեսութիւնն անցնի
հողը մեքենայով մշակելու ձեին, պարարտանյութեր և մատակա-
րարում նրան, վերամշակում և գլուղատնտեսութեան արտադրու-
թիւնները:

Բոլոր կապիտալիստական չերկրներում արդյունաբերու-
թիւնը հանդիսանում է ժողովրդական տնտեսութեան գլխավոր
ուժը, վոր իրեն և չնթարկում գլուղատնտեսութիւնը: Բայց կա-
պիտալիստական արդյունաբերութեան և պետական, սոցիալիս-
տականի մեջ տարբերութիւնը հսկայական է:

Կապիտալիստների հոգատարութեան առարկան վողջ ժողո-
վրդական տնտեսութեան բարելավումը չէ: Յուրաքանչյուր կա-
պիտալիստ միայն մի բան է ցանկանում.— վորքան կարելի չե
շատ շահ, վաստակ ստանալ: Կապիտալիստն այն ապրանքն և
արտադրում, ինչ վոր իրեն ավելի ձեռնտու, շահավետ և թվում.
աշխատում է իր ֆաբրիկայում վորքան կարելի չե շատ ապրանք
սպառաստել:

Կապիտալիստների մեջ անվերջ պայքար տեղի ունի գնորդի
համար: Վորպեսզի կորոզանա իր ապրանքն ավելի արագ ու ա-
վելի մեծ վաստակով վաճառել, չուրաքանչյուր կապիտալիստ աշ-
խատում է միշտ նոր ու կատարելագործված մեքենաներ ունենալ,
վորոնցով կարելի լինի ապրանքն արտադրել ավելի արագ ու
եժան:

Շահ ստանալու անհագ ցանկութիւնն ստիպում է չուրա-
քանչյուր կապիտալիստի՝ վորքան կարելի չե շատ ապրանք ար-
տադրել: Սրա հետեանքն այն է լինում, վոր կապիտալիստական
չերկրներում քալքալվում է ժողովրդական տնտեսութիւնը, վորով-
հետե հաճախ շատ ապրանքների ավելի չեն պատրաստվում, քան
չերկիրը պետք ունի: Ֆաբրիկաները, գործարանները ժամանա-
կավորապես փակվում են (մինչև պառկած ապրանքի վաճառ-
վելը), բանվորներն արձակվում են, գործազրկութիւնն աճում է:
Իսկ ապրանք գնողների թիվն ավելի չե պակասում, վորովհետե
գործազուրկն ինչո՞վ կարող է գնում կատարել: Ֆաբրիկաների մի
մասը փակվում է— ուրեմն գլուղատնտեսական մթերքների, հում
նյութերի (փայտ, բամբակ, կաշի և այլն) պահանջն էլ և պակա-
սում: Բազմաթիւ մանր գլուղացիական տնտեսութիւններ կոր-
ծանվում են: Մի խոսքով— քալքալվում է վողջ ժողովրդական
տնտեսութիւնը:

Ժողովրդական տնտեսության քաջալուծից խուսափելու համար պետք է վաղորոք մտածված հաշիվ, ամբողջ ժողովրդական ճեճեստությամբ պլան ունենալ: Այսպիսի պլան չկա և չի կարող լինել վոչ մի կապիտալիստական պետության մեջ, ուր ֆարերիկաները, գործարանները, կալվածները գտնվում են իրար հետ անվերջ թշնամություն վարող անհատ կապիտալիստների ձեռքում, վորոնք իրենց ֆարերիկաներն ու գործարանները կառուցում են իրարից բոլորովին անկախ կերպով:

Ժողովրդական տնտեսության միասնական, վաղորոք մտածված պլան կարելի չէ մշակել միայն խորհրդային Միության մեջ, ուր համարյա ամբողջ արդյունաբերությունը, բոլոր չեղածությունները, կլեքտրոկայանները, բանկերը գտնվում են բանվոր դասակարգի ձեռքում: Հասկանալի չէ, վոր ԽՍՀՄ-ի վողջ տնտեսության համար միասնական պլան մշակելը հնչող գործ չէ: Մեր պետության տնտեսությունը շատ է մեծ: Բացի դրանից՝ համարյա ամբողջ գյուղատնտեսությունը վոչ թե պետության ձեռքումն է, այլ անհատ գյուղացիների սեփականություն է կազմում: Ինչպես գիտենք ԽՍՀՄ-ում գյուղացիական ծխերի թիվը 24 միլիոնից աւելի չէ: Շատ դժվար է ճիշտ հաշվել, թե գյուղացին վորքան հող կցանի, ինչ կուլտուրաներ, ինչպիսի բերք կլինի, գյուղացին վորքան գյուղատնտեսական բերք շուկա կհանի և ինչպիսի ու վճրքան ֆարերիկային ապրանք կգնի:

Այս պատճառով Ժողովրդական տնտեսության զարգացման ալն պլանները, վոր կազմում է խորհրդային պետությունը, դեռ ևս չեն կարող բաւորովին ճիշտ համարվել: Սակայն տարեց-տարի Ժողովրդական տնտեսության ավելի մեծ բաժին է անցնում պետության ու կոոպերացիայի ձեռքը և պլաններն էլ ավելի ճիշտ են դառնում:

Բանվոր դասակարգը, վոր խորհրդային Միության արդունաբերության տերն է, շահի չետեից չի ընկնում: Խորհրդային սոցիալիստական արդյունաբերության նպատակն է—կերկրից հարկավոր ապրանքներն ավելացնել, նրանց ավելի եժանացնել և ալսպիսով ավելի մատչելի դարձնել աշխատավորությանն, ալսինքն բանվորներին ու գյուղացիներին: Իհարկէ, արդյունաբերությունը խորհրդային Միության մեջ ևս վաստակ և տալիս: Բաց ալք վաստակը գնում է վոչ թե առանձին կապիտալիստների գրպանը, ալլ ծառայում է ամբողջ հասարակություն ոգտին, Ժողովրդական տնտեսության զարգացմանը և սոցիալիստական շինարարությունն արագացնելու գործին:

1. Գյուղատնտեսության զարգացման համար ինչո՞ւ ամուլ-արդյունաբերությունը և հարկավոր:

2. Ժողովրդական տնտեսության համար ինչո՞ւ պլան և հարկավոր:

ՄԵՐ ՖԱԲՐԻԿԱՆԵՐԻ ՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ԱՃՈՒՄԸ

Ցարական պատերազմը Գերմանիայի հետ, իսկ ալեուհետև ևլ քաղաքացիական կռիվը ծանր ազդեցին խորհրդային հանրապետությունների ժողովրդական տնտեսությունների վրա: Առանձնապես տուժեցին արդյունաբերությունը ու լեռնաքանդակները: Քաղաքացիական կռիվի վերջերին, — 1920 թվին, մեր ֆաբրիկաներում ու գործարաններում մի քանի անգամ պակաս ապրանք էր պատրաստվում, քան պատերազմից առաջ, 1914 թվին էր:

Որինակ, 1920 թվին քարածուխ հանվել և չորս անգամ ավելի պակաս նախապատերազմյանից (27%), նավթ — կիսից պակաս (42%), աղ — մի չերրորդը (30%): 1920 թվին նախապատերազմյանի հանդեպ պատրաստվել են — գութաններ՝ 13% , շաքար՝ 7% , աղյուս՝ 2% , լուցիկ՝ 14% , և այսպես՝ համարյա լուրաքանչյուր ապրանքից:

Միայն քաղաքացիական կռիվը վերջանալուց հետո հնարավոր չեղավ կաշի ֆաբրիկաները, գործարանները, լեռնաքանդակները, քարածուխի շախտերը նորոգելու գործին: Արդյունաբերական (գործարանային) ապրանքների քանակը տարեց-տարի սկսում և ավելանալ:

Այսպես՝ 1923/24 տնտեսական տարում¹⁾ խորհրդային Միության ֆաբրիկաները, գործարանները և արհեստանոցները պատրաստել են 2 միլիարդ 441 միլիոնի ապրանք:

1926/27 թվին խորհրդային Միության ֆաբրիկաներն ու գործարաններն արդեն մի փոքր ավելի ապրանք են պատրաստել, քան պատերազմից առաջ (նախապատերազմյանի 101%):

1927/28 թվին մեր արդյունաբերությունը ավել և արդեն 14% ավելի նախապատերազմյանից:

Խոչնդո բանվոր դասակարգն այսպես շուտ կարողացավ վերականգնել պատերազմներից քաղցրաված մեր արդյունաբերությունը:

1). Տնտեսական տարին սկսվում և վերջանում է հունվարի 1-ից, այլ հոկտեմբերի 1-ից: Որինակ՝ 1923/24 տնտեսական տարին սկսվեց 1923 թ. հոկտ. 1-ից և վերջացավ 1924 թ. սեպտ. 30-ին:

Հեղափոխութիւնից առաջ հսկայական փողեր (տարեկան հարյուրավոր միլիոն ուլերլիններ) ելին գնում կապիտալիստներին և կալվածատերերին զրպանը, վորոնք ծախսում էին քեֆերի, թանգագին քարերի ու զարդերի վրա: Խորհրդային իշխանութիւնը կալվածատերերից ու կապիտալիստներից զրավեց հողերը, ֆաբրիկաները, գործարանները, բանկերը: Ամբողջ յեկամուտը— արգշտւնքը պետական արգշտւնաբերութիւնից, բանկերից, առետրից— ալժմ վոչ թե մի խումբ պարագիտներին չեն կերակրում, ալլ ծառայում են ժողովրդական տնտեսութեան բարեւալման, գործարանների ու ֆաբրիկանների վերասարքավորման գոյժին: Հարյուրավոր միլիոն ուլերլու խնայողութիւնը, վոր առաջ կալվածատերերն ու կապիտալիստներն էին վատնում, ոգնում և բանվոր դասին՝ արագ վերականգնելու արգշտւնաբերութիւնը:

Մեծ ոգուտ և տալիս նաև արգշտւնաբերութեան պլանային ղեկավարութիւնը, վորի մասին մենք գիտենք նախընթաց զբուլցից:

Բացի զրանից՝ խորհրդային իշխանութեան ժամանակ բանվորները բոլորովին ալլ վերաբերմունք ունեն ղեպի արտադրութիւնը, քան ունելին կապիտալիզմի ժամանակ: Սոցիալիստական ձեռնարկութեան մեջ բանվորներն իրենք են ամեն կերպ աշխատում ավելացնել պատրաստվող ապրանքի քանակը, վորովհետեւ ինքը բանվոր դասակարգն և տեր հանդիսանում ֆաբրիկաների, գործարանների, հանքերի, վորովհետեւ Խորհրդային Միութեան մեջ բանվորներն աշխատում են վոչ թե կապիտալիստների, ալլ հենց իրենց համար, ամբողջ բանվոր դասին և աշխատավորութեան ոգտին: Կալվածատերերին ու կապիտալիստներին արտաքսելը, պետական տնտեսութեան պլանային կերպով վարելը և խնայող ու ուշադիր վերաբերմունքը ղեպի արտադրութիւնը հնարավորութիւն տվին արագ վերականգնել պատերազմներից քաշքաշված արգշտւնաբերութիւնը:

Բաց ալս ըոպելիս ել մեր չերկիրը գործարանային ապրանքների մեծ կարիք ունի: Այս բանը գիտե ԽՍՀՄ-ի յուրաքանչյուր քաղաքացի: Շուկայում պակաս են ձոթեղներ, մետաղե ապրանքը (մեխ, թիթեղ, մեքենաներ, դազգահ), շինանյութերը (աղյուս, ցեմենտ) և արգշտւնաբերական ուրիշ ապրանքներ: Մեր ֆաբրիկաներն ու գործարաններն առալժմ չեն հասցնում ալլճՓԱՑ ապրանք, վորքան հարկավոր և մեր չերկիրն: Մեր չերկիրն ալժմ ապրանքային սով և սպրում, ալսինքն գործարանային ապրանքները պակաս են:

Ինչո՞ւ չենք ապրանքի արդարյի կարիք գգում: Ձե՞ վոր պատերազմից առաջ, չեթե ձեռքիդ փող կար, կարող ելիր գնել ուզածդ ապրանքը—ճոթեղեն, մետաղե իրեր, մեքենաներ:

Նախընթաց գյուղներից արդեն գիտենք, վոր ապրանքային սովի պատճառն այն է, վոր հեղափոխության տարիներում բանվորների և գյուղացիների նյութական գրությունն զգալի կերպով լավացել է: Այժմ նրանք կարողանում են ավելի ապրանք գնել, քան գնում էլին հեղափոխությունից առաջ:

Արդյունաբերությունը ցարական Ռուսաստանում պատերազմից առաջ էլ հարկավոր չափով զարգացած չէր: Պակասող գործարանային ապրանքները (մեքենաներ, դադգահներ, գյուղատնտեսական գործիքներ, ճոթեղեն, ներկեր) ձեռք էլին բերվում արտասահմանում: Դրա փոխարեն արտահանվում էր ռուսական հացը և գյուղատնտեսական այլ բերքեր:

Ռուսաստանը չեղհագործակա՞ն չերկիր էր, վոր գլխավորապես գյուղատնտեսական մթերքներ էր արտադրում: Դյուղատնտեսութունը մեկուկես անգամ ավելի ապրանք էր արտադրում, քան արտադրում էր արդյունաբերությունը:

Որինակ, 1913 թվին Ռուսաստանն արտադրել է 7 միլիարդ 11 միլիոնի արդյունաբերական ապրանք, իսկ գյուղատնտեսական՝ 11 միլիարդ 281 միլիոն ռուբլու:

Համարյա նույնն է նաև վերջին տարիներում: 1926/27 թ. արդյունաբերական ապրանք պատրաստվել է 7 միլիարդ 974 միլիոն ռուբլու, իսկ գյուղատնտեսական՝ 12 միլիարդ 70 միլիոն ռուբլու:

Կարող են մեզ հարցնել— ուրեմն ամբողջ ցավը նրանումն է, վոր մեր չերկրում գործարանային ապրանք ավելի քիչ է պատրաստվում, քան գյուղատնտեսական: Յեթե մեր արդյունաբերությունը էս 12 միլիարդի ապրանք արտադրի, այդ դեպքում մեր չերկիրն այլևս հետամնաց չէ՞ր համարվի:

Վոչ. միայն այդ չէ: Մեզ հարկավոր է, վոր մեր չերկրը մեքենաներ և արդյունաբերության, տրանսպորտի ու գյուղատնտեսության համար սարքավորումը վոչ թե տրտաահմանից բերի, այլ իր ֆաբրիկաներում ու գործարաններում արտադրի: Առանց սրան չի կարելի ՈՍՀՄ արդյունաբերությունն աճեցնել, վոր կարողանա հասնել և անցնել կապիտալիստական տնտեսապես ամենազարգացած չերկրների արդյունաբերությունից:

Առանց սրան խորհրդային Միությունը չի ազատվելու ապրանքային սովից:

Առանց խոշոր արդյունաբերութեան արագ զարգացման մեր չերկրի տնտեսութիւնը չի կարող զօշնչացնել իր կախիլ վիճակը կապիտալիստական չերկրների արդյունաբերութիւնից, վորոնցից առաջմհարկադրված ենք մեքենաներ ու սարքավորումն ձեռք բերել

Անհրաժեշտ է, վոր վոչ միայն ամբողջովին վերականգնենք, նորոգենք պատերազմից վնասված ֆարրիկաներն ու գործարանները, այլև վերասարւավորենք նրանց, նորեն նրանց տեխնիկան:

Շատ ֆարրիկաների ու գործարանների շենքեր, մեքենաներ, դազգահներ են մաշվել, հնացել. խոշոր նորոգութեան կարիք ունեն, չերբեմն ել բոլորովին պիտի փոխարինվեն նորերով, ալելի ուժեղ, լավ վորակի ու եման ապրանք պատրաստողներով:

Բայց այս քիչ է: Արդեն գոյութիւն ունեցող, աշխատող միքանի ֆարրիկաներում ու գործարաններում անկարելի է ծավալել, ընդարձակել այն բոլոր ապրանքների արտադրութիւնը, վորոնք պետք են մեր չերկրին: Պետք է մեծացնել գործարանների ու ֆարրիկաների թիւը, կառուցել նոր, խոշոր, լավագույն մեքենաներով սարքավորած ֆարրիկաներ ու գործարաններ:

Միքանի տարի է, ինչ ԽՍՀՄ-ում աշխատում են հին ֆարրիկաներն ու գործարանները վերանորոգել և նորերը կառուցել: Մեր չերկրում ալելի ու ալելի ֆարրիկային ապրանք է մշակվում: Յեւ մոտ ապագայում խորհրդային իշխանութիւնն ըստ ամենայնի պիտի աշխատի նոր ֆարրիկաների ու գործարանների կառուցումը ծավալել, վոր շուտով վերանա մեր չերկրում ֆարրիկային ապրանքների պակասը և շուտով մեր ագրարային չերկիրը դառնա ինդուստրիալ (արդյունաբերական) չերկիր:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑՒ ՀԱՄԱՐ

1. ԻճՂՈՒՄԸ Ե խորհրդային ճեքեսուքթան առավելութիւնը:

2. ԻճՂԱԿԵՒ ԻճՖՈՒԳՈՒՄՎ վերակառուցել մեր ճեքեսուքթութիւնը:

ԳՂԽԱՎՈՐ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊԻՏԻ ԴԱՐՁՆԵԼ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՎՐԱ

Մեր արդյունաբերութիւնը զանազան իրեր, զանազան ապրանքներ է պատրաստում: Միքանի գործարաններում ու ֆարրիկաներում պատրաստվում են այսպես կոչված սպառման ապրանքներ—ճոթեղեն, շաքար, լուցկի, կաշի: Արդյունաբերութեան մի ալլ մաս զբաղված է արագուման միջոցներ—ֆարրիկաների ու գործարանների համար մեքենաներ և հողի մշակութեան

համար տրակտորներ, գութաններ պատրաստելով. այսինքն այնպիսի առարկաներ, վորոնք անհրաժեշտ են արագգրության համար,

Միայն այն չերկիրը կարող է տնտեսագիտ. անկախ լինել, վորը կարողանում է իր սեփական ֆարրիկաներում ու գործարաններում պատրաստել իրեն հարկավոր արագգրության միջոցները և առաջին հերթին՝ մեքենաները:

Մեր չերկիրն արտադրության միջոցներ պատրաստող ֆարրիկաներ ու գործարաններ քիչ ունի: Յեղածներն էլ պետք է փոփոխել, վերակառուցել, բարեկարգել:

Մեքենաներ, գազգահներ պատրաստող արդյունաբերությունը բաղկացած է խոշոր, մեծ գործարաններից ու ֆարրիկաներից: Այդ գործարանները կահավորելու, մանավանդ նորերը կառուցելու համար շատ ժամանակ ու զրամ պիտի ծախսել: Մի խոշոր, մեքենակառուցողական գործարանի կառուցումը 3-4 տարի լե տևում է տասնյակ միլիոն ուլլրլիներ և նստում:

Յերբեմն էլ այսպիսի խոսակցություն էս լսում.—միթե ավելի լավ չէ՞ փոխանակ միքանի տարի սպասելու, մինչև նոր գործարաններ կառուցվեն, մինչև նրանք վերադարձնեն իրենց վրա ծախսված գումարը, ավելի լավ չե՞ ասում ենք—ալդ դրամով մեքենաներ գնել գլուղատնտեսության և ֆարրիկաների համար, վորոնք և կպատրաստեն սպառման նյութեր—ճոթեղեն և այլն:

Վոչ. այդպես վարվել չի կարելի: Յեթե խորհրդային կառավարությունն ալդպես վարվեր, մեր չերկիրը նորից ոտաբերկրյա կապիտալիստների ճորտը կդառնար: Հեղափոխությունից առաջ ցարական Ռուսաստանում ժողովրդական տնտեսությունը կախում ուներ ոտար կապիտալիստների հենց նրա համար, վոր այդպիսի ֆարրիկաներ ու գործարաններ, վորոնք պատրաստելին արտադրության միջոցներ—մեքենաներ, արդյունաբերության և գլուղատնտեսության համար սարքավորումն, Ռուսաստանում շատ քիչ էլին:

Բանվորներն ու գլուղացիները չեն ուզում նորից կապիտալիստների ու կալվածատերերի ճորտը դառնալ: Ճորտանալուց խուսափելու համար պիտի աշխատել վորքան կարելի չե շուտ և շատ ֆարրիկաներ ու գործարաններ կառուցել, վորոնք կարողանալին արտադրության միջոցներ պատրաստել: Պետք է ավելացնել հողի տակից հանվող մետաղների (չերկաթի, պղնձի, վոսկու) և վառելանյութի (ածուխի, նավթի, տորֆի) քանակը և մետաղները վերամշակելով, դարձնել մեքենաներ, գազգահներ և այլն:

Ահա մի քանի տարի չէ, վոր այսպիսի աշխատանք ե տար-
վում Խորհրդային Միութեան մեջ, կառուցվել են մի շարք նոր
ֆարրիկաներ, գործարաններ, ձգված են մի շարք նոր շախտեր,
վերասարքավորվել, վերակառուցվել են շատ հին ֆարրիկաներ,
գործարաններ: Որինակ, Ոմսկում (Սիրիբ) վերասարքավորված ե
«Կարմիր գեղջուկ» գործարանը: Այժմ այս գործարանը տարեկան
մոտ 40,000 գութան ե պատրաստում, իսկ պատերազմից առաջ
նույն գործարանը միայն 13-14 հազար գութան եր պատրաստում:
Ավարտվելու վրա չէ Կերչի (Ղրիմ) հսկայական մետագործա-
կան գործարանը:

Յերկրի ժողովրդական տնտեսութեան մեջ մեծ նշանակու-
թիւն ունի ելեքտրականութիւնը:

Ելեքտրականից տասնյակ ու հարյուրավոր վերստեր հե-
ռու ելեքտրական ուժ ե տրվում: Այդ ուժը շարժման մեջ ե դնում
մեքենաներ, ֆարրիկաների, գործարանների, ածխահանքերի ու
գլուղատնտեսական գազգահներ: Ֆարրիկաներն ու գործարան-
ները չեն կարող յոյա գնալ առանց ելեքտրականութեան նման
հարմար ու եժան ուժի:

Խորհրդային Միութեան մեջ արդեն մի քանի խոշոր ելեք-
տրականներ են կառուցվել. — Վոլխովստրովը՝ Լենինգրադի շրջ-
ջանի համար, Զեմո-Ավշալյան կայանն՝ Անդրկովկասի համար:

Ո՞վ չի լսել Դնեպրոստրովի մասին: Խորհրդային Միութեան
մեջ նա ամենամեծ ելեքտրականը պիտի լինի: Սա ելեքտրական
ուժ պիտի տա Ուկրաինայի ֆարրիկաներին, գործարաններին,
շախտերին, գլուղատնտեսութեանը:

Կառուցվել են նոր լերկաթուղագծեր ե լերկաբացված են մի-
քանի հները: ԽՍՀՄ-ում ընդհամենը 17 հազար կիլոմետրից
ավելի լերկաթուղադիւծ ե շինված:

Ջեռնարկված ե Թուրքեստան-Սիբիրյան լերկաթուղագծի
կառուցմանը: Այս գծով Սիբիրից հաց պիտի գնա Թուրքեստան,
իսկ ալտեղից—բամբակ, վոր ալնքան կարեւոր ե մեր տեքստիլ-
գործարաններին:

Միաժամանակ նոր ֆարրիկաներ են կառուցվում՝ սպառման
ապրանքներ պատրաստող, վորոնց պակասը մեր լերկրում դար-
ձլալ գգացվում ե:

Իվանո-Վոզնեսենսկում, Վլադիմիրում, Մոսկվայում, Տփլի-
սում, Ուլլանովի նահանգում ե Խորհրդային Միութեան ուրիշ
շատ տեղերում նոր տեքստիլ ֆարրիկաներ են կառուցվում: Այդ

Ֆարրիկաների մեծ մասը խոշորներից են,—40 հազարից մինչև 130 հազար իլիկ պիտի ունենա չուրաքանչյուր նոր ֆարրիկան:

Մոսկվայում խոշոր կաշեգործարան և կառուցվում: Սիրի-րում, Ուլյանովի նահանգում և ուրիշ տեղերում չուղ և պանիր պատրաստող գործարաններ են կառուցվում:

Կառուցվում են նաև լուցիլու և շաքարի գործարաններ: Այս ֆարրիկաների ու գործարանների մի մասն արգեն կառուցված են: Նրանք արգեն գործում են:

Այսպիսի ֆարրիկաներ ու գործարաններ կառուցիլու անհրաժեշտությունն ամեն միևր հասկանում է: Ճոթեղենի և ալլ առարկաների կարիքը մեծ է և խորհրդային իշխանությունն նպատակն է ավելացնել այդ ապրանքների քանակը հենց այժմ, մոտակա տարիներում:

ԱՐԴՅՈՒՆԱՖԵՐՈՒԹՅԱՆ ՎՐԱ ԾԱԽՍՎՈՂ ԴՐԱՄԸ ՎՈՐՏԵՂԻՑ Ե

Նոր ֆարրիկաներ, գործարաններ, էլեքտրոկայաններ, լեր-կաթուղիներ կառուցելու և հները նորոգելու և վերասարքավորելու համար մեծ գումարներ են հարկավոր: Որինակ, միայն Սիրի-թուրքեստանյան լերկաթուղագծի կառուցումը նստելու լե 150 միլիոն ռուբլի: Դնեպրոսարոյը՝ 200 միլիոնից ավելի:

Յերեք խոշոր մետաղագործական գործարանները նստելու լեն 80-ական միլիոն՝ չուրաքանչյուրը:

Իվանո-Վոդնեսկնսկում կառուցվող մանածագործարանը՝ 130 հազար իլիկով, նստելու լե 12 միլիոն ռուբլի:

Պորհրդային Միություն մեջ տարեց-տարի մեկը մշուսից մեծ ֆարրիկաներ ու գործարաններ են հիմնվում, հետևաբար՝ հետը-հետե մեծամեծ էլ գումարներ են ծախսվում:

Դեռ 1925/26 թվին նոր ֆարրիկաներ ու գործարաններ կառուցելու և հները վերասարքավորելու վրա ծախսված է 780 միլ. ռուբլի: 1926/27թ. արդյունարերություն զարգացման վրա ծախսվել է մեկ միլիարդ (հազար միլիոն) ռուբլի: Հետագայում այդ ծախսերը տարեց-տարի ավելանալու լեն:

Վճրտեղից վերցնել մեր՝ առաջիմ աղքատիկ լերկրի համար այսքան մեծ գումարները:

Արտասահմանից կամ ոտար կապիտալիստներից Պորհրդա-յին Միությունն ոգնություն սպասել չի կարող: Արտասահմա-նում մեր կարիքի չափով փոխառություն կնքելը համարվա ան-

կարելի չէ, վորովհետեւ կապիտալիստները Խորհրդային Միութեանը փոխառութիւն չեն տալիս, իսկ տալու դեպքում ելմասն ստոր-կացնող, վաշխառուական տոկոսներով: Իսկ Խորհրդային Միու-թեան բանվորներն ու գյուղացիներն ալլեւ ստրկանալ չեն ու-ղում: Մնում է, վոր մեր ժողովրդական տնտեսութեանը զար-գացնելու համար հարկավոր անհրաժեշտ գումարը մեր չերկրի ներսում գտնենք:

Նոր կառուցումների համար ամինից առաջ ծախսվում է ար-դյունաբերութեան տված վաստակից:

Մեր պետական սոցիալիստական արդյունաբերութեանը քա-նի գնում, ավելի ու ավելի լավ է աշխատում, ավելի շատ ապ-րանք է պատրաստում և ավելի ու ավելի մեծ շահ է տալիս:

1924/25 թ. պետական արդյունաբերութեանը տվիլ է 305 մի-լիոն ռուբլի շահ, 1925/6-ին՝ 464 միլիոն, 1926/7-ին՝ դրանից ել ավելի: Այս շահը ծախսվում է չերկրի ժողովրդական տնտեսու-թեան զարգացման, առաջին հերթին՝ ֆաբրիկաների ու գործա-բանների վերասարքավորման վրա:

Վաստակ է տալիս նաեւ առևտուրը՝ ԹԵՍՆՄ-ի ներսում, Թեւ արտասահմանում:

Մեր պետութեանը չեկամուտ ունի նաեւ զանազան տեսակի հարկերից, միասնական գյուղատնտեսական հարկից, չեկամուտին հարկից — քաղաքում, տուրքերից (փոստային, դատական) և գի-նու, ծխախոտի և ուրիշ ապրանքների վրա դրած աւելիքից: Այս չեկամուտներից մի մասը ծախսվում է դպրոցների, հիւանդա-նոցների պահպանութեան վրա, աշխատավարձ է տրվում գյուղի ու քաղաքի խորհրդային ծառայողներին: Իսկ մյուս մասը նույն-պես ծախսվում է արդյունաբերութեանը, չերկաթուղիները և գյուղատնտեսութեանը զարգացնելու վրա:

Ժողովրդական տնտեսութեան ինդուստրիալիզացիային մեծ ոգնութիւն են ցույց տալիս նաեւ պետական փոխառութիւն-ները:

Ժողովրդական տնտեսութեան աճման հետ միասին բարե-լավվում է նաեւ բանվորի ու գյուղացու վիճակը: Աճում է բան-վորների, գյուղացիների ու ծառայողների խնայողութիւնը:

Հենց այս խնայողութիւնն էլ գյուղացիք (և բանվորները) կարող են տալ խորհրդային պետութեանը՝ վորպես փոխառու-թիւն: Այս գումարները խորհրդային պետութեանը կարող է օջաճառութեան մեջ դնել, օտապ կեւպով նոր ֆաբրիկաներ ու գործարաններ շինել, գյուղատնտեսութեանը վերակառուցել:

Բացի դրանից՝ բանվորի և գյուղացու համար փոխառութիւնները խթաններ են խնայողութիւն անելու: Մաս-մաս վճարելու պայմանով ուրիշացիա գնելը դժվար է: մինչդեռ դա խնայողութիւն և շահում է տալիս: Ժողովրդական անտեսութիւնը դարգացնելու համար բանվորից և գյուղացուց փոխառութիւն ստանալու նպատակով խորհրդային պետութիւնը հատուկ արժեքավոր թղթեր է թողնում (ներանք ուրիշացիա չեն կոչվում):

Աշխատավոր դասի խնայողութիւնը ժողովրդական անտեսութեան զարգացման գործին ծառայեցնելու համար են նաև խնայողական գանձարկները: Այս պատճառով յուրաքանչյուր կոմ-յւնիտական պարտավոր է ազիտացիա անել՝ պետական փոխառութեանը գրովելու և խնայածը խնայողական գանձարկի մուծելու, ներդրելու:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Մեքենաների արագորոյթյան զարգացումը գյուղացուց ձեռնհաս է, քե՞ս վոյ:

2. Արգյունաբերութեան կառուցման համար մեր յերկիրը վո՞րսեղից է փող վերցնում:

3. Խորհրդային իշխանութիւնը ինչո՞ւ է փոխառութիւններ զիմում:

ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՌԱՅԻՈՆԱԼԻԶԱՅԻԱՆ

Մեր արդունարեւութիւնը բարձրելու համար զուր է են հարչուրավոր միլիոններ ծախսվում: Արդեն ասացինք, վոր արդունարեւութիւնը տարեց-տարի աճելի ու աճելի ապրանք և պատրաստում:

Բայց շատ ֆարրիկային ապրանք ունենալը միայն բաւական է: Մեր ֆարրիկաների և գործարանների գլխավոր նպատակն է—պատրաստել լավ վորակի և, վոր ամենից կարեւորն է, եժան ապրանք:

Քորհրդային իշխանութիւնն ամեն կերպ աշխատում է իջնցնել գործարանային ապրանքների գները, վորպեսզի բանվորն ու գյուղացին հեշտ կարողանան գնել: Բայց վորպեսզի կարելի լինի ապրանքն իսկապես եժան ծախել, պիտք է, վոր ալք ապրանքն իրեն, գործարանին եժան ցասի: Ամեն մարդ գիտե, վոր ֆարրիկան իր պատրաստած ապրանքը չի կարող աճելի ե-

ժան վաճառել, քան իրեն և նստել, կամ ինչպես ասում են, իճ-
հարձեփց կժան ծախել:

Հետևապես ապրանքն կժանացնելու համար անհրաժեշտ և
ֆարրիկաներում և գործարաններում իջեցնել, կժանացնել՝ ապ-
րահճեքի իճհարձեփը:

Մեր արդյունաբերության մեջ ինչո՞ւ չե դեռ բարձր ֆար-
րիկային ապրանքների ինքնարժեքը: Յեւ ի՞նչ անել, վոր ապ-
րանքների այդ ինքնարժեքն իջնի, պակասի:

Մեր գործարանային ապրանքների ինքնարժեքի թանգու-
թյան առաջին պատճառը մեր արդյունաբերության վատ, չտա-
մնաց տեխնիկան և: Մեր ֆարրիկաներում և գործարաններում
դեռ բոլոր աշխատանքն էլ մեքենայով չի կատարվում: Իսկ ձեռ-
քի աշխատանքն անհամեմատ ավելի ժամանակ և պահանջում:

Հաշվել են, վոր միևնույն ժամանակամիջոցում մեքենան
ձեռքից ավելի չե աշխատում—կոշիկ կարելիս՝ 9 անգամ, դա-
նակ շինելիս՝ 29 անգամ, գութան շինելիս՝ 32 անգամ, մեխ շի-
նելիս՝ 129 անգամ:

Ի հարկե՞ ձեռքի աշխատանքը գործարանի վրա անհամե-
մատ ավելի թանգ և նստում, քան մեքենայինը: Վորովհետև միևնույն
ժամանակի ընթացքում բանվորները ձեռքով ավելի քիչ ապ-
րանք են պատրաստում, քան մեքենայով: Ապրանքն էլ—ձեռքի
աշխատանքի ժամանակ—և ավելի քիչ և և ավելի թանգ:

Սա ապրանքների թանգության մի պատճառը: Սրանից
պարզ և, թե ինչո՞ւ չե մեր արդյունաբերությունն աշխատում
մեքենայացնել առագործությունը, այսինքն ֆարրիկաների և գոր-
ծարանների ռաբոլդ աշխատանքը կատարել վոչ թե ձեռքով, այլ
մեքենայով:

Բայց մեքենա չի կա, մեքենա չի: Արդեն ասացինք, վոր
մեր ֆարրիկաներում և գործարաններում սարքավորման մեքե-
նաների, դադգահների, գործիքների մեծ մասը մաշվել, հնացել
և, վորովհետև տեխնիկան անընդհատ զարգանում և ավելի ու-
վելի կատարելագործված մեքենաներ և տալիս: Մեր մեքենա-
ներն ու դադգահներն ալլևս չեն կարողանում ամբողջ թափով
աշխատել: Նրանց ոգնությունը քիչ ապրանք և պատրաստվում:
Բացի դրանից՝ հնացած սարքը հաճախ և փչանում, կոտրվում:
Սա չի և թանգացնում ինքնարժեքը, վորովհետև ֆուսոված մե-
քենան նորոգելու համար ժամանակ ու փող և հարկավոր. իսկ
աշխատանքը կանգ և առնում: Յերբեմն մի մեքենայի կոտրու-

տի պատճառով մի ամբողջ բաժին, լերբեմն ել հենց ֆարրիկան
և կանգ առնում:

Մեր արդյունաբերության աշխատանքները բարեկամելու
համար ձեռք առած միջոցները - ձեռքի աշխատանքը մեքենա-
յով փոխարինելը, ալնպիսի նոր, լավագույն մեքենաներ գնելը,
վորոնցով կարելի չե ավելի եժան ապրանք պատրաստել, այս
միջոցները միասին առած կոչվում են արտադրության ռացիոնա-
լիզացիա:

Բայց արտասահմանում նոր մեքենաներ գնելը կամ կառու-
ցելը մեծ փող արժե: Իսկ բարեկամել կամ, ինչպես ասում են,
ռացիոնալիզացիայի լենթարկելմեր ֆարրիկանների ու գործարան-
ների աշխատանքը, հաճախ կարելի չե նաե հին մեքենաներով,
միայն թե փոքր ծախսեր կատարելուց հետո: Մեր արդյունաբե-
րությանը դեռ ամեն ինչ չի արել, վորպեսզի կարողանա հին
մեքենաներով ել կարելու չափ եժան ապրանք ստանալ:

Այս ուղղությամբ գլխավորը և հիմնականը, վոր կարելի չի
և պետք եր կատարել, դա մեքենաներն ամբողջովին ծանրաբեռ-
ները և նրանց վրա աշխատող բանվորների աշխատանքը կանո-
նավոր կարգով ողտագործելն է: Խոշոր ֆարրիկա, գործարան
կառավարելը զժվար ե: Պետք և նախորոք ճիշտ հաշվել, թե ռվ
ինչ աշխատանք պիտի տանի, ժամանակին նորոգել գործիքնե-
րը, ժամանակին վառելիք ու հում նյութեր հասցնել ֆարրիկա:
Յուրաքանչյուր բանվոր ընդհանուր աշխատանքի միայն մի մասն
և կատարում. պետք և հետեւել, վոր աշխատանքն ընթանա հա-
մաչափ, հարթ, վոր մի բանվորը չիտ չզցի մյուսին, վոր մի վո-
րեւ աշխատանքի վրա ավելորդ բանվոր իրոք չլինի, վոր վորակ-
յալ բանվորի աշխատանքը չվատնվի ալնպիսի աշխատանքի վրա,
վորը վոչ վորակյալ բանվորն ել կարող և կատարել: Այլապես
կատացվեն անտեղի ընդհատումներ, բանվորի ժամանակի իզուր
վատնում: Արտադրության ռացիոնալիզացիան միաժամանակ
նաե աշխատանքների ճիշտ կարգ ու կանոն սահմանելն և գոր-
ծարանում:

Իսկ ալոպիսի մշակված աշխատանք չի կարելի ասել, թե
ամեն տեղ կա:

Որինակ, սրանից տարի ու կես առաջ Դոնի ավազանի ած-
խահանքերից մեկի մի հանքահան փաստորեն իր աշխատանքա-
լին ժամանակի միայն $\frac{1}{3}$ եր աշխատել: Մնացած $\frac{2}{3}$ ժամանակը
կամ չեւ ողտագործվել, կամ լեթե ողտագործվել ել եւ, համենայն

դեպս վոչ ըստ մասնագիտության: Մի ածխահանքում՝ զանազան անկանոնութիւններէ պատճառով (դատարկ վագոնները ժամանակին չէին մատուցվում, գործիքները կոտրած էին լինում և այլն) բանվորները չէին աշխատում ամբողջ $3\frac{1}{2}$ ժամ:

Բայց ահա մի այլ որինակ ևս, վորից կերհա, թե վորքան բան կարելի չի անել ճիշտ հաշված ու ռացիոնալ կարգ ու կանոն ունեցող գործարանում:

Ստալինյան մետաղագործական գործարանի գլանիչ բաժնի բանվորները թիթեղը գլանելիս 8 ժամաւ բանվորական որից 2 ժ. 46 րոպե ընդհատում ունեւին, այսինքն իզուր կորցնում էին բանվորական որվո մեկ չերրորդից ավելին: Յերկաթը գլանող մեքենան որական 1300 փ. չերկաթ եր պատրաստում:

Այն որից, չերը բանվորներն ու ղեկավարները գործարանում աշխատանքի ռացիոնալիզացիա կատարեցին, ընդհատումները $2\frac{1}{2}$ անգամ պակասեցին, և նույն գլանող մամուլն սկսեց որական չերկուս ու կես հազար փթից ավելի չերկաթ պատրաստել: Հասկանալի չե, վոր արժեքն էլ զգալի կերպով իջավ:

Մեր արդյունաբերութիւնը լավացնելու այլ հնարավորութիւններ ևս կան: Յերբեմն էլ բավական է լինում միայն մեքենայի տեղը փոխել, զաղզահներն աշխատանքի համար ավելի հարմար դասավորել, և ահա՝ աշխատանքը դառնում է ավելի արագ և եծան:

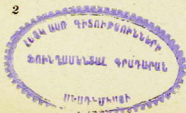
Պետք է ապրանքների արտադրումն աւնպես կազմակերպել, ձեռնարկութիւններում (ֆարրիկաներում, գործարաններում, շախտերում) աւնպիսի կարգ ու կանոն սահմանել, վոր բանվորը վորքան կարելի չե քիչ ժամանակ վատնի աշխատանք ստանալու, գործիքներ վորոնելու վրա:

Շատ ձեռնարկութիւններում կարելի չե և պետք է մեքենաները (շարժիչները) տաքացնելու ծախսերը պակսեցնել: Յերբեմն միայն վառարան մաքրելն էլ բավական է լինում, վորպիսի վառելիքի ծախսերը 15—20 տոկոսով կրճատվին:

ՀԱՐՅԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. ՄԵՆԲ Ի՞ճԱՅԵԱ ԵՆԲ ԵԺՈՐԱՅԵՆՈՒՄ ԱՊՐԱՆԲԵՆԵՐԷ:

2. Ի՞ճԵ Ե ՅԵԱՅԱԿԼՈՒՄ ԱՐՅԱԳՐՈՒՔԻԱՆ ՌԱԳԻՈՆԱԼԻԳԱՅԻԱ յԵՎ Ի՞ճԱՅԵԱ ՎԻՅԻ ԱՅՆ ՈՆԵԿԱԳՆԵԼ:

**ՌԱՅԻՈՆԱԼԻԶԱՅԻԱՆ ԻՆՁ Ե ՏԱԼԻՍ ԲԱՆՎՈՐԻՆ ՈՒ
ԳՅՈՒՂԱՅՈՒՆ**

Ի՞նչ է տալիս, արդյոք, բանվորներին, գյուղացիներին և ամբողջ խորհրդային պետութեանը արտադրութեան ռացիոնալիզացիան:

Ռացիոնալիզացիան իջեցնում է ապրանքների ինքնարժեքը: Այս իջեցումից մեր լերկիրը կրկնակի ոգուտ ունի: Առաջին—կարելի չէ սպառման մթերքների գներն իջեցնել և այսպիսով թեթևացնել աշխատավորների գրութունը՝ ֆարրիկային ապրանքները նրանց ավելի ու ավելի հեծանացրած գներով վաճառելով: Ինքնարժեքն իջեցնելու լերկրորդ ոգուտն էլ այն է, վոր արդյունաբերութիւնն ավելի շահ է տալիս, իսկ այս շահը ծախովում է ժողովրդական տնտեսութեան հետագա զարգացման վրա:

Արտադրութեան ռացիոնալիզացիան բարձրացնում է ԽՍՀՄ-ի ֆարրիկային ապրանքների քանակը: Սրանից շահվում է և անհատ աշխատավորը և մեր ամբողջ լերկիրը, վորովհետև ալդպիսով նա ավելի չէ ազատվում և ապրանքային սովից, և ոտար լերկրներից կախյալ վիճակ ունենալու գրութունից:

Այլև լավանում է ապրահագեցի վոքակը: Աշխատողները կանոնավոր տանելու դեպքում ապրանքն ավելի սակավ է պակասում, անպետք ճանաչվում: Յեւ վերջապես՝ արտադրութեան ռացիոնալիզացիայի դեպքում միջոցների ահագին խնայողութիւնն է կատարվում: Փոխանակ նոր, թանգարժեք մեքենա դնելու, կարելի չէ կարգի բերել ունեցած հները: Այսպիսով խնայումն է ստացվում, վոր այնքան անհրաժեշտ է մեր ժողովրդական տնտեսութեան համար, վորովհետև ԽՍՀՄ դեռ ևս աղքատ լերկիր է, և ամեն մի խնայված ուրբին մեղ հարկավոր է, վոր ավելի արագ բարձրացնենք ժողովրդական տնտեսութիւնը, կարելուն չափ շուտ ազատվենք այն մուրացկանութիւնից, վոր ցարակաւն ռեժիմը մեղ ժառանգութիւնն է թողել:

Ահա այն գլխավոր ոգուտները, վորոնք բերում է իր հետ մեր արդյունաբերութեան արտադրութեան ռացիոնալիզացիան:

Արդյունաբերութեան ռացիոնալիզացիա չէ կատարվում վոչ միայն մեզնում, Խորհրդային Միութեան մեջ, այլև կապիտալիստական լերկրներում: Բայց մեր և կապիտալիստների ռացիոնալիզացիայի հապաակհերհ ու հետեանքները քաբքեր են: Կապիտալիստներն արտադրութեան ռացիոնալիզացիա չեն անցկացնում միայն ավելի շահ ստանալու համար, վորպեսզի իրենց չի-

կամուտները մեծացնեն: Կապիտալիստական ֆարքիկաներում արտադրութիւնը վորքան ավելի չե բարձրովում, ռացիոնալիզացիայի չենթարկվում, կապիտալիստներն այնքան ավելի շահ են ստանում և բանվորներին ել ավելի չեն շահագործում: Այ, որինակ՝ Գերմանիայի շատ ֆարքիկաներում մեցաճակ էն նշանակել՝ շատ ապրանք պատրաստելու համար: Բանվորները կաշվից դուրս ելին դալիս շատ ապրանք պատրաստելու, վորպեսզի մրցանակ ստանան և գոնե աշղպիսով մի վորքը ավելացնեն որավարձը: Աշխատում ելին ավելորդ ժամեր, մինչև քրտնաթոր լինելու աստիճան: Իսկ այնուհետև ստիպում ելին բանվորներին՝ նախկին աշխատավարձով նուէնքան ապրանք պատրաստել, վորքան պատրաստում ելին՝ մրցանակ ստանալու համար: Կապիտալիստներն արձակում ելին բանվորներին մի մասին, իսկ մնացածներին հարկադրում ելին կատարել ամբողջ աշխատանքը: Մի արհեստանոցում 160 բանվորից 60-ին արձակեցին, իսկ մնացած 100 բանվորին ստիպեցին պատրաստել այնքան ապրանք (նուէնիսկ ավելի), վորքան առաջ 160 հոգին եր պատրաստում:

Այս պատճառով արտադրութիւն ռացիոնալիզացիան կապիտալիստական չերկրներում մեծ գործադրկութիւն է առաջ բերում: Բանվորներին աշխատավարձը նվազում է: Յեթե բանվորները չեն համաձայնում պակսեցրած որավարձով աշխատելու, կապիտալիստները նրանց արձակում, նորերն են վարձում:

Այլ կերպ ասած, արդունարերութիւն ռացիոնալիզացիան կապիտալիստական չերկրներում միայն կապիտալիստներին է հարստացնում: Կապիտալիստական ռացիոնալիզացիան բանվորների համար միայն գործադրկութիւն, սով և աշխատավարձի նվազում է առաջ բերում:

Այլ և արտադրութիւն ռացիոնալիզացիան ԽՍՀՄ-ում: Մեզնում արտադրութիւն ռացիոնալիզացիան կատարվում է վոր թե շահ ստանալու նպատակով, այլ միայն բանվորների ու գյուղացիների նյութական դրութիւնը բարելավելու, աշխատելով այդ ձևով մեծ քանակութիւն ապրանք ունենալու՝ ավելի եծան դնով և ավելի բարձր վորակի: Կապիտալիստական չերկրներում բանվորները պաշարում են կապիտալիստական ռացիոնալիզացիայի դեմ: ԽՍՀՄ-ում բանվորների կենսական շահն է, վոր սոցիալիստական ռացիոնալիզացիան ամենալավ կերպով կիրառվի: Այս պատճառով խորհրդային չերկրում մասսան ակտիվ կերպով մասնակցում է արտադրութիւն ռացիոնալիզացիային, հաճախ

Ֆարրիկաներում ու գործարաններում բանվորներն իրենք են
ռացիոնարիզացիայի նախաձեռնող հանդիսանում:

ԳՅՈՒՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արդյունաբերության ռացիոնարիզացիայում առանձնապես
գնահատելի լիննոր հնարումները, վորոնք բարվոքում ու եժանաց-
նում են աշխատանքները: Յուրաքանչյուր մեքենա կարելի չե
բարեկալել: Մեքենաների, դադգահաների և աշխատելու յուրաքան-
չյուր բարեկալում եժանացնում և ապրանքի ինքնարժեքը: Այս
շատ լավ են հասկանում կապիտալիստները: Բոլոր կապիտալիս-
տական չեղկրներում Ֆարրիկաներն ու գործարաններն ամեն
կերպ խրախուսում են նոր մեքենաներ, դադգահաներ, սարքեր
հնարողներին, վորոնք ապրանքների արտադրանքն եժանաց-
նում են: Կապիտալիստներն իրենց Ֆարրիկաներին կից նույն
խել հատուկ հիմնարկներ (լաբորատորիաներ, ինստիտուտներ) են
ստեղծում՝ արտադրությունը բարեկալելու նպատակով: Անհամե-
մատ պակաս ոգուտ այլ գյուտեր անողներն են ստանում: Փար-
րիկաներում ու գործարաններում տեղի ունեցած արտադրու-
թյան բարեկալումները և կատարելագործումներն ամբողջ բան-
վորության համար միայն շահագործման ուժեղացումն և առաջ
բերում: Կապիտալիստներն այլ նոր հնարումները գործի չեն գնում
վոչ թե բանվորների աշխատանքը թեթևացնելու, այլ միայն այն
ժամանակ, չերբ այլ նոր հնարած բանը կապիտալիստների հա-
մար ավելի ռաի կրերի, չերբ կապիտալիստը հնարավորություն
կունենա կրհասել բանվորների թիվը կամ ստիպել, վոր նրանք
լարված աշխատեն:

Նույնը չե խորհրդային Միության մեջ: Գյուտերը թեթևաց-
նում են բանվորների աշխատանքը, շատացնում են ապրանքը,
լավացնում են նրա վորակը. — մի խոսքով, մեծ ոգուտ են բերում
ամբողջ բանվոր դասակարգին: Ահա միքանի նոր գյուտերի որի-
նակներ, վորոնք խՄՀՄ-ի ժողովրդական տնտեսությունը մեծ
ոգուտ են բերելու: Պերմի չերկաթգծի փականագործ ընկ. Միկ-
րյուկովը մի ավտոմատիկ մամուլ և հնարել՝ առանցքակալները
(ПОДШИПНИК) սեղմելու համար: Առաջ 6 հոգի մեկ որում պատ-
րաստում էին չերկու առանցքակալ, իսկ այժմ ընկ. Միկրյուկովի
հնարած մամուլով մի բանվորն որական պատրաստում ե ութ
առանցքակալ: Սրա ոգուտը բոլորին հասկանալի չե:

Ոգեսայի չերկաթուղային արհեստանոցների վարպետի ոգ-

նական ընկ. Կոտիկովը չերկաթին պողպատի հատկութիւն տալու միջոց ե հնարել: Ընկ. Կոտիկովի ձեռով պատրաստած խարտոցները, չերկաթ կտրելու դանակները և ուրիշ աւարկաները վորակով վոչ միայն վատ չեն, այլև շատ լավ են պողպատից շինածներէից:

Ատաղձագործ Սավինովը նոր հնձելու մեքենա չե հնարել: Նախկին բոլոր հնձող մեքենաներն իրենց հնձածը կապում էլին մի առանձին տեսակի թուկով (շպաղատ), վոր մանիլյան թուկ և կոշվում: Մանիլյան թուկը միայն Ամերիկայում և պատրաստվում և բալական թանգ արժե: Սավինովի հնարած մեքենան հնձածը կարող և կապել վոչ թե թուկով, այլ սովորական ծղոտի կեմով¹: Պետք և ասած՝ Սավինովի մեքենան անհամեմատ ավելի պարզ ու աշխատանքը խնայող է:

Արտադրութիւնը բարվոքող գլուտերի քանակն ամսե-ամիս, տարեցտարի անվերջ աճում է:

Մեր չերկրում Խորհրդային իշխանութիւն որով բանվոր դասն առգլուցաբերության օերն է: Բարելավելով պետական սոցիալիստական արդունարերութիւնը, բանվորն ինքն իրեն և ոգնում: Արդունարերութիւնը վորքան ավելի լավ աշխատի, այնքան ավելի կրածրանա բանվորի որավարձը:

Բանվոր դասակարգն արտադրութիւնն ռացիոնալիզացիա անցկացնելով, թեթևացնում է չքավոր և միջակ գլուղացիութիւնն դրութիւնը, եժանացնում և գործարանային ապրանքները, ավելի շատ գլուղատնտեսական գործիքներ և պատրաստում, վորոնց շնորհիվ գլուղատնտեսութիւնն աճում ու ամրանում է:

Իսկ բանվորներն ինչպես են մասնակցում արտադրութիւնն բարվոքման գործին՝ Ֆարրիկաներում, գործարաններում և շախտերում:

ԱՐՏԱԴՐՈՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Արտադրութիւնն ռացիոնալիզացիային բանվորների մասնակցելու գլխավոր ձեւն այսպես կոչված բանվորների առագորդական Խորհրդակցութիւններն են: Յեթե բանվորը վորեւ թերութիւն և նկատում իր բաժին արհեստանոցում, հայտնում է արտադրողական հանձնաժողովին, վոր բաղկացած է տվյալ Ֆարրիկայի, գործարանի բանվորներից: Արտադրողական Խորհրդակցութիւնների ժամանակ, վորին մասնակցում են բոլոր հետաքրքր-

¹ Կեմ—ծղոտի փունջ, վորով գլուղացիք կապում են խուրձը: Մ. Թ.

վոր բանվորները, ինչպես նաև խեղճներն էր, վարպետները, արհեստանոցների վարիչները, գործարանի վերատեսուչը, քննութան և առնվում բանվորների չուրաքանչյուր առաջարկը: Նշանակվում են թերությունները, առաջարկներ են լինում, թե այս կամ այն թերությունն ինչպե՞ս և Վորակո՞ղ կարելի չե վերացնել: Այդ առաջարկները մեծ խնամքով քննութան են առնվում և ապա ուղարկվում են արհեստանոցի պետին՝ կամ գործարանի վերատեսուչին, վորի կարգադրությամբ ել գործադրվում են:

Բանվորները միայն թերությունները չեն, վոր նկատում են. նրանք մի շարք ոգտակար ցուցմունքներ ել են տալիս՝ արտադրությունը բարելավելու: Յուրաքանչյուր ֆարրիկայում, չուրաքանչյուր գործարանում բանվորների նախաձեռնությամբ շատ բան և արվում՝ արտադրությունը բարձրացնելու նպատակով:

Միայն արտադրողական խորհրդակցությունների միջոցով չեն, վոր բանվորները մասնակցում են ֆարրիկաներում, գործարաններում արտադրությունը բարձրացնելուն, ամբողջ ժողովըրդական անտեսությունը բարվոքելուն: Ամեն տեղ, ամեն հարավոր միջոցներով բանվորներն աշխատում են լավացնել, ևացիոնալիզացիայի լենթարկել մեր արդյունաբերությունը, հաջողեցնել գործարանային ապրանքների ինքնարժեքն իջեցնելը: Իսկ արժեքն իջեցնելով, պարզ և, վոր կիջնեն նաև ապրանքների գները:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Բանվորներն ի՞նչպես են մասնակցում ռացիոնալիզացիային:

2. Ի՞նչ ճարքերով եւ կա խՍՀՄ՝ յեվ կապիտալիստական յերկրների ռացիոնալիզացիայի մեջ:

3. Ի՞նչ օտե ունի գյուղացին արագրության ռացիոնալիզացիայից:

ՅՈՐԺԱՄՅԱ ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ՈՐ

Յուրաքանչյուր գյուղացի գիտե, վոր ինքն որվա մեջ վորքան քիչ ժամ աշխատե, այնքան ավելի աշխուժ կլինի, աշխատանքն ավելի լավ առաջ կգնա: Յեթե նույնիսկ իր աշխատանքին սովոր մարդն որական անընդհատ 8—10 ժամ աշխատե, նրա գործը վերջում այնքան ել լավ չի դուրս գալ, պակաս կլինի, հենց վորակով ել կվատանա:

Բացի դրանից՝ որվա մեջ 10—12 ժամ աշխատանքը մար-

դու ուժասպառ ե անուժ, նրան վաղաժամ հաշմանդամացնում, աշխատանքի անպետք ե դարձնում: Յարական Ռուսաստանում կապիտալիստները բանվորներին աշխատեցնում ելին այնքան, վորքան իրենք ելին կամենում: Բանվորի աշխատանքը պաշտպանող վոչ մի որևեք չկար, և բանվորը հարկադրված եր չենթարկվել կապիտալիստին, վորպեսզի անգործ չմնա, սովից չմեռնի: Կապիտալիստական չերկրներում բանվորները մինչև որս ել որական 9—10 ժամ, չերկրներ ել կան, ուր ավելի չեն աշխատում: Կապիտալիստները բանվորների առողջության մասին չեն մտածում: Յեթե բանվորն ուժից վեր աշխատանքից հիվանդանա, կապիտալիստը նորը կվարձի:

Մշուս բոլոր չերկրների բանվորներն արդեն տասնյակ տարիներ պաշքարում են 8-ժամյա բանվորական որվա համար: Սակայն ալգպիսի որ լրիվ կերպով գործադրվում ե միայն խորհրդային Միության մեջ:

Որվա մեջ 8 ժամ—սա այն ժամանակն ե (կամ, ինչպես ասում են, մաքսիմումը), չերը բանվորը պիտի աշխատի, վոր կարողանա նաև հանգստանալ, գիրք կարդալ, դասընթացների հաճախել, իր վորակը բարձրացնել, լավ աշխատել: Այն չերկրում, ուր ֆաբրիկաների ու գործարանների տերն ինքը—բանվորութունն ե հանդիսանում, այն չերկրում, ուր իշխանության գլուխ ե անցած բանվոր դասակարգը, կարելի չե և պետք ե ձգտել, վոր բանվորական որվա կարճումը շարունակվի: Կոմունիստական կուսակցության ծրագրում այսպիսի կետ կա. «Համկի իրեն նպատակ պիտի դնի՝ աշխատանքի արտադրողականության հավելման հետ միասին առավելագուչն 6-ժամյա բանվորական որ սահմանել»:

Բանվորների աշխատանքի արտադրողականութունը տարեցտարի աճում, ավելանում ե: Կուսակցության և խորհրդային իշխանության վճիռը՝ անցնելու 7-ժամյա բանվորական որվա—կուսակցության ծրագիրն ի կատար ածելու միջոցներից մեկն ե:

Բանվոր դասակարգի թշնամիները—կապիտալիստներն ու կուլակները, աշխատում են համոզել գլուղացիներին, թե ֆաբրիկաներում բանվորական որվա կրճատումը ֆրաս և գլուղացիներին. իբր թե բանվորները քիչ են աշխատում, դրա համար ել ապրանքը պակաս ե և թանգ ե նստում: Բանվորի գործն, ասում են դրանք, հեշտ ե. այդ բավական չե, ժամանակն ել կրճատում են: Իսկ գլուղացին աշխատում ե որական 10—12 ժամ, գործն ել ծանր ե: Ծիջտ են այս կուլակային ասեկոսները: Վոչ, ամե-

նւերն վոչ: Կուլակները դիտմամբ գրգռոււմ են գլուղացիներին բանվորներին դեմ, վորպէսզի բանվորի ու գլուղացու միութիւնը խախտեն:

Յուրաքանչյուր գլուղացի, մանավանդ կոմիտէի տական լավ պիտի հասկանա ալ:

Նախ՝ ճիշտ վոր գլուղացին չերեմն 8 ժամից ել ավելի չե աշխատում: Բայց աշգպես ե վոչ թե ամբողջ տարին, այլ միայն դաշտային աշխատանքների ժամանակ: Ոտահար, հունձ, կալոց: Գլուղացին ձմեռը շատ քիչ ե աշխատում, աչնպէս վոր միջին հաշվով նա բանվորից շատ չի աշխատում: Յերկրորդ՝ բանվորի գործարանային աշխատանքը գլուղացու աշխատանքից ծանր ե ե լարված: Այդ աշխատանքը վտանգավոր ել ե: Այսպէս չգարձար, ե մեքենան կարող ե քիչ խեղել, նուչնիսկ սպանել:

Բացի դրանից՝ բանվորն անհամեմատ վատ պայմաններում ե աշխատում, քան գլուղացին: Դաշտում թարմ ոդ ե, իսկ գործարանում, վորքան ել մաքրես, աչն ոդը չե—դաշտային, անտառային չե: Սա ավելի չե ծանրացնում գլուղացու աշխատանքը ե ավելի մեծ հանգստի իրավունք ե տալիս: Մենք տեսնում ենք, վոր կուլակային ասեկոսները բանվորի հեշտ կյանքի մասին՝ ճիշտ չեն: Ճիշտ չեն նաե աչն գրույցները, թե գործարաններում 7-ժամյա բանվորական ուրի անցնելուց ապրանքը կքչանա, ուրեմն ե կթանգի:

Մենք արդեն տեսանք, վոր գործարանային ապրանքների ինքնարժեքի թանգութիւնն պատճառը մեր արդիւնաբերութիւնն ցածվորակ տեխնիկան, հոգնած, մաշված մեքենաները ե աշխատանքի վատ կազմակերպված լինելն ե: Բոլոր ֆաբրիկաներում ու գործարաններում 7-ժամյա բանվորական ուրը մեկեն չալիտի անցկացնել, այլ աստիճանաբար: Սկզբում աչն ֆաբրիկաներում, ուր մեքենաներն ու սարքավորումը նոր են: Նոր մեքենաներ ու սարքավորութիւնն ունեցող գործարանի արտադրութիւնը մեծ կլինի: Այս ալ կա, վոր 7-ժամյա բանվորական ուր անցկացնելով, գործարաններից շատերում կարելի չե վոչ թե մի հերթի, այլ չերկու, նուչնիսկ չերեք հերթի աշխատել: Սա, իհարկե, վոչ թե կպակսեցնի, այլ կավելցնի ապրանքի քանակը:

Յեթե բանվորն աշխատել ե 8 ժամ ե պատրաստել ե, ասենք, 80 մետր ճոթ, սա հո չի նշանակում, թե 7 ժամ աշխատելով, կպատրաստի 70 մետր ճոթ: Ամենեին վոչ: Մենք արդեն գիտենք, վոր պակաս քանակի ժամեր աշխատելով, բանվորը կա-

րող և ավելի ուշագիւր, զգուշ և լարված աշխատել: Սա արդեն ապացուցված է: 26-րդ հեղափոխութունից առաջ բանվորներն աշխատում էին 10—12 ժամ, իսկ այժմ—8 ժամ: Յեւ ի՞նչ, միթէ արտագրողականութունն ընկել է մեկ ու կես անգամ: Իհարկե վոչ:

Անցնելով 7-ժամյա բանվորական օրի, բանվորի աշխատանքն ավելի լարված կդառնա: Աշխատանքն այսպես դնելուց, մեքենանաները, սարքավորումն ու գործիքները լավացնելուց, նորոգելուց հետո մեր ֆաբրիկաներն ու գործարանները վոչ թե պակաս, այլ ավելի ապլանք կարտադրեն, քան արտադրել էն մինչև այժմ:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ 7-ԺԱՄՅԱ ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ՈՐ

Գործադուրկների թիվը մեղմում, Խորհրդային Միութեան մեջ դեռ շատ է: 1927 թվին ամբողջ Միութեան մեջ գործադուրկների թիվը մոտավորապես $1\frac{1}{2}$ միլիոն էր: Ճիշտ է, այս գործադուրկների միայն $\frac{1}{6}$ մասն էր վարժված, վորակավորված բանվորներից: Մնացածները կամ ծառայողներ էին, կամ յերբեք վարձու աշխատանք չկատարած (նրանց թիվը 400,000 էր) կամ սեզոնայիններ (150,000), վորոնք ամբողջ տարին աշխատել չեն կարող (պատածեփներ, քարտաշներ և այլ կառուցողական բանվորներ, այլև շաքարի գործարաններում աշխատող ու տորֆերը մշակող սեզոնայիններ):

Մեղմում գործադուրկները շատ են վոչ նրա համար, վոր ֆաբրիկաներն ու գործարանները կրճատում են աշխատանքն ու բանվորներին փողոց նետում: Ընդհակառակը՝ մեր արդյունաբերութունն աճում է, և պետական ֆաբրիկաներում ու գործարաններում բանվորների քանակը հետզհետե ավելանում է: Այսպես, 1923/24 թվին խոշոր արդյունաբերութեան բանվորների թիվն էր $1\frac{1}{2}$ միլիոն, իսկ 1926/27 թվին արդեն $2\frac{1}{2}$ միլիոն էր: Մեր յերկրի գործադուրկների գլխավոր մասսան գյուղից բաղաժ առնաժամբ յեկող գյուղացիներն են: Ինչպես գիտենք, ԽՍՀՄ-ում գյուղացիութունը դեռ ցած մակարդակի վրա չէ, ուստի շատ գյուղացիներ աշխատանք են փնտռում քաղաքների գործարաններում: Իսկ գյուղերից բոլոր յեկողներին մեր ֆաբրիկաներն ու գործարանները մեկեք աշխատանքի ընդունել չեն կարող:

Խորհրդային իշխանութունը գործադուրկներին ամեն աջակցութուն ցույց է տալիս: Միայն 1926/27 թվին պետական օրգանները 80 միլիոնից ավելի չեն ծախսել՝ գործադուրկներին ոգնելու համար: Բացի սրանից՝ արհեստակցական միութուններն

իրենց գործադուրկ անդամներին 10 միլիոն ոտուրուց ավելի լին բաժանել:

Բայց, իհարկե, ամենից լավ ողնութունը գործադուրկին գործ տալն է: Գործադուրկներից արտեղներ են կազմում (կոշկա-կարներ, դերձակներ, ծխախոտ վաճառողների և այլն): Միայն 1926/27 թվին ալգալսի արտեղների մեջ են մտել 120 հազարից ավելի գործադուրկներ:

7-ժամյա բանվորական որ մտցնելն զգալի կերպով կկրճա-տի գործադուրկների թիվը: 7-ժամյա բանվորական որին անցնե-լով, շատ ֆարքիկաներ ու գործարաններ կանցնեն չեղիք հերթի, իսկ չեղրորդ հերթն անցկացնելու համար շատ նոր բանվորների պահանջ կզգացվի, վոր կվերցնեն գործադուրկներից: Այդ ճանա-պարհով կկրճատվի գործադուրկների թիվն ամբողջ Խորհրդային Միության մեջ:

Վերջապես 7-ժամյա բանվորական որն այն հետևանքը ես ունի, վոր բանվորը հնարավորութուն կստանա ավելի ուշադրու-թյուն նվիրել հասարակական աշխատանքին, ավելի զբաղվել իր կուլտուրական մակարդակը բարձրացնելու գործով: Իսկ սա բարձրացում է բանվորի աշխատանքի արտադրողականութունը, վորովհետև կուլտուրական բանվորի աշխատանքն ավելի արդյու-նավետ է: Իսկ աշխատանքի արտադրողականության բարձրացու-մը կոգնի ապրանքների ինքնարժեքի իջնելուն, ուրեմն և գների եժանանալուն: Վերջապես կուլտուրական և հասարակական աշ-խատանքին ավելի ժամանակ նվիրող բանվորն ավելի լավ կա-րող է պալքարել բուրեղրատիզմի դեմ: Իսկ բուրեղրատիզմի դեմ հաջող պալքարը կոգնի մեզ՝ ավելի արագ դիմելու դեպի սոցիա-լիզմ:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Իճյո՞ւ խորհրդային իսխանությունն ուզում է 7-ժամյա բանվորական որ կիրառել արգյունաբերության մեջ:

ԿՈՒՆՏՈՒՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ԿՈՄՍՈՄՈՒՆԻՍՏԻՔՆԵՐԸ

ՄԱՍՍԱՆԵՐԻ ԱՆԿՈՒՆՏՈՒՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳԼԽԱՎՈՐ ԽՈԶՆԴՈՏՆ Ե ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ

Սոցիալիզմ կառուցելու գործը պահանջում է մեր արդյունաբերությունն ու մեր գյուղատնտեսությունն արմատական վերակառուցում՝ նոր տեխնիկայի հիմունքներով: Արորով, գութանով և ուժասպառ լեղած յարու ձիով սոցիալիստական լերկրագործությունն չես կառուցիլ, ճիշտ այնպես, ինչպես արյունաբերության մեջ տիրող չեղամնաց տեխնիկայով մեր լերկիրն ինդուստրիալ լերկիր դարձնելու հարցը չես վճռիլ: Ըստ այսմ մեր կարեւորագույն անելիքն է ռզսագործել այն բոլոր կարեւորագույն նվաճումները, վորիմ հասել ե արեվմօա-լեվրոպական յեվ ամերիկական ռեվոլյուցիան, վորպեսդի վերակառուցեմք մեր արդյունաբերությունը, գյուղառնեսուրյան մեջ խոր կերպով մեցնեմք մեքենաներ, օրակօորներ, ելեքօրակացուրյուն, արհեստական պարարացումն յեվ այլն:

Յեվ այս բոլորը մենք արդեն անում ենք: Մենք կառուցում ենք հսկայական ելեքտրոկայաններ, վորոնք ելեքտրական ուժ են տալիս ամբողջ ռայոնների: Մենք տրակտորային գործարաններ կառուցում: Ստալինգրադում, որինակ, տրակտորային գործարան է կառուցվում, վորը տարեկան 20,000 տրակտոր է թողնելու: Մեր գյուղատնտեսական փորձադաշտերն ահագին աշխատանք են տանում՝ գյուղատնտեսության մեջ մտցնելու առաջնատեսակ սերմեր, արհեստական պարարտացումն, լերկրագործական նոր ձևեր: Մեր արդյունաբերական ձեռնարկումները մենք վերակառուցում ենք նորագույն տեխնիկայի հիմունքներով:

Մեր նավթային արդյունաբերության վերասարքավորումը նավթի արտադրությունը նախապատերազմյան շրջանի մակար-

դակից ել շատ և առաջ տարիլ և հնարավորութուն և տվել մեզ չերեք անդամ ավելի արտահանել, քան արտահանվում էր պատերազմից առաջ: Ընդարձակելով մեր քարածխային արդյունաբերությունը, մենք շախտեր ձգելու նորագույն ձևեր ենք կիրառում, կտրել-հանելու մեքենա չենք դնում ալնտեղ, ուր առաջ հանքագործի քյունդն էր դանդաղ աշխատում, վազոնետկաներն էլեքտրականությամբ ենք քաշում և այլն: Մենք ձեռնարկել ենք հսկայական գոմեն-վառարանների կառուցման, վորից չկա կապիտալիստական չիրկրներում, վորից շատ քիչ կա Ամերիկայում: Մենք անընդհատ, վորքան թույլ են տալիս մեր միջոցները, նորում ենք արդեն գործող ձեռնարկների սարքավորումը, նոր մեքենաներ ու դադդահներ ենք դնում հնացածների տեղ: Մի խոսքով, մենք վոչ միայն խոսքով ենք ասում, թե մեր արդյունաբերությունն ու չիրկրագործությունը նորագույն տեխնիկա չե հարկավոր, մենք վոչ միայն չիրադում ենք այդ տեխնիկան, մե՞նք այդ տեխնիկան արդեն մացնում ենք մեր ժողովրդական տնտեսության մեջ:

Յե՛կ հենց այս ճանապարհին մենք հանդիպում ենք մի մեծագույն խոչնդոտի, վորի անունն և մեր ագիտագետ մասնագետների անկուսուրակաճուրայուն: Ընդարձակելով մեր քարածխային արդյունաբերությունը, մենք վճեցինք նոր շախտեր ձգել: Յեթե այդ բանը մենք կատարենք հին ձևերով, հին տեխնիկական սարքերով, միջանի տարի չե հարկավոր: Նոր տեխնիկան այդ միջոցն գործը միջանի ամսում իրագործելու հնարավորություն և տալիս: Պարզ և, վոր նոր ձևով պիտի կատարել: Վճեցինք նորով կատարել: Դուրս չեկավ, վոր մեզնում վոչ վոք այդ ձևերին ծանոթ չե: Հարկ չեղավ գերմանացի ինժեներներ հրավիրել: Կառուցեցինք Կոստանդինյան հսկայական ապակե գործարանները: Սարքավորեցինք աշխարհի ամենալավ մեքենաներով և Յեվրոպայի համարյա ամենալավ գործարանները դարձան: Սկսեցինք աշխատել, բան դուրս չեկավ: Ստացվում և վոչ թե ամենալավ, այլ ամենավատ տեսակի, բռակ ապակի: Պատճառը: Պարզվեց, վոր բանվորները մեքենաները բանեցնել չեն կարողանում, իսկ ինժեներները նրանց սովորեցնել չեն կարողանում: Վերցնենք հենց այնպիսի մի մեքենա, ինչպիսին տրակտորն է: Դրանից ԽՍՀՄ-ում արդեն միջանի տասնյակ հազար հատ կա: Տրակտորը լայն կերպով տարածվում է: Շատ գյուղական կոմյերիտական բջիջներ են ցանկանում իրենց գյուղում մեքենայական ընկերություն կազ-

մակերպել և աշխատել, վոր այդ ընկերությունը տրակտոր ձեռք բերի: Սա շատ լավ և: Բայց վառն այն և, վոր գլուզում քիչ գիտեն,— թե տրակտորն ինչպե՞ս և շինված, նրան ինչպե՞ս պիտի բանեցնել, ինչպե՞ս վերացնել չեղած թերությունները: մի խոսքով— ինչպե՞ս ախատել տրակտորով: Հաճախ մեր այս հարցին պատասխանում են.— կսովորենք: Ու պատահում և, վոր տրակտոր գնում ու սկսում են նրանով սովորել, իսկ այս անշնորհ սովորելու հետևանքն այն և լինում, վոր մեքենան փչանում, անպետք իր և դառնում: Հարցրեք գլուզում, ուր բոլոր գլուզացիք չեղադաշտան սխտեմի տնտեսություն են տանում, վճիռն և լավ,— չառադաշտանը, թե՛ բազմադաշտանը: Ամեն միքն կասի— բազմադաշտանը: Վոչ վոք չի վիճի: Բայց փորձեցեք հարցնել, թե բազմադաշտան սխտեմում վճի սերմաշրջանառությունն և լավ: Հաստատ կարելի չե ասել, վոր շատ քչերը կպատասխանեն այդ հարցին:

Ահա սա չե մեր անգրագիտությունն ու անկուլտուրականությունը: Յեվ նա չեբեան և գալիս վոչ միայն տեխնիկական բնագավառում, վոչ միայն աշխատանքի լավագույն, կատարելագործված ձևեր չիմանալում, այլև ամեն գործում: վոր կատարում ենք: Մենք դեռ շատ վատ աշխատել գիտենք: Մեկին վորեւ աշխատանք և հանձնարարվում: Կարողանում ենք արդյոք ժամանակին կատարել, ժամանակ խնայել: Նա, վորին գործ և հանձնարարված, հների պես և դատում. «գործը գալլ չե, անտառ չի փախչիլ»: Մենք միշտ ենք ասում, թե մեր աշխատանքն անարդյունավետ և, ասում ենք՝ պետք և բարձրացնել արտադրողականությունը: Իսկ աշխատում ենք անփուլթ, անուշագիր, զանդադ: Այս բոլորին լենինն իր ժամանակ «աշխատանքի ստրկական թափ» անունն և տվել: Աշխատում ենք վորպես ստրուկներ, վորոնց քշում են մտրակով: Յեվ մեր աշխատանքի այդ ստրկական թափով ահագին փողեր ենք անտեղի ծախսում:

Մեզ ունում և սովորույթի ուժը: Մի անգամ լենինն ասել և. «Միլիոնների յեվ տասնյակ միլիոնների սովորույթի ուժը— ամենաուսուփելի ուժն է: Դժբախտաբար այս սարսափելի ուժը սարսափելի չե խոչնդոս, արգելակ և զառնում: Հիճը մեզնում տաս ուժեղ և ճեռած. ամեն տեսակ նորի նկատմամբ քրահավաս ենք. ամեն կերպ աշխատում ենք նրանից ոձիք ազատել:

Վերջապես ամենահասարակ գրագիտություն մեզ պակասում

և Աշխատավորական ահազին մասսաները չզրտեն՝ վոչ կարգալ, վոչ գրեր, Հենց այժմ ել 100 միլիոն ազգաբնակչությանից միայն 44 միլիոնն է գրագետ: Իսկ հեղափոխության սկզբի տարիներում հարյուր հոգուց միայն 30 եր գրագետ: Ել վճռակցից պահանջներ տեսնելական գրագիտություն, տեսնելական շնորհք, խնամքով վորոնելու և աշխատանքի նոր ձևեր կիրառելու կարողություն: Անկուլտուրականությունը մեզ հաղթել է: Նա մեծ է մանավանդ գյուղում: XV կուսակցական համագումարում ընկ. Մոլոտովը ղեկուցելով գյուղում կուսակցության տարած աշխատանքի մասին, կարուկ կերպով ցույց է տալիս այս անկուլտուրականությունը. «Ներկայումս ի՞նչ է պակասում մեզ գյուղում, ասում եր նա, մեղավանդ մեր անեխիստի հեռ կապված: Կուլտուրա՛, զորձյալ յեվ զարձյալ կուլտուրա՛: Ներկայումս գյուղում բառի բուն նշանակությամբ ամեն ինչ դեմ է առնում կուլտուրայի բացակայությունը: Ինչ բնագավառի յեվ մոտենալու լինեք—մեր անկուլտուրականությունը, յետամնացությունը, յերեսմն ել ուղղակի վայրենությունը չեն թույլ տալիս ծավալել այն նորը, վոր կա գյուղում»: Վոր մասսաների անկուլտուրականությունը սոցիալիստական շինարարության համար մեծ արգելք է հանդիսանում, ասվել է նաև կոմսոմոլի վերջին VIII համագումարում, վոր նշեց, թե «ԼիՅՅՄ-ի հիմնական անելիքը վճռական զրոհն է կուլտուրական և իդեոլոգիական ֆրոնտներում»:

Յեվ վորքան հեռու, վորքան խորն ենք ծավալում մեր սոցիալիստական շինարարությունը, այնքան մեր անկուլտուրականությունն ավելի ու ավելի չե զգացվում: Գիտակ, փորձված ու կարող մարդիկ գտնելն ավելի ու ավելի դժվար է դառնում: Սոցիալիստական շինարարության բոլոր ասպարեզներում ալդալիսի մարդկանց կատարյալ պակասը հետզհետե ավելի ու ավելի չե աճում: Սոցիալիզմ կառուցում են վոչ քե հազարավորները, նույնիսկ հարյուր հազարավորները, սոցիալիզմ կառուցում են ասոսցյակ միլիոնավոր բանվորներ ու գյուղացիներ: Յեվ յեքե այս ասոսցյակ միլիոնները ռզեռ, աճուս մեղան, կարող է ժամանակ զալ, վոր մեղան իրենց աճուսության, անկարողության, անկուլտուրականության պատճառով ալլեվս անկարող լինեն կառուցումը շարունակել:

Ահա, թե ինչու կուսակցության XV համագումարն այնքան համառոտն ընդգծեց, վոր մեր կուլտուրական ֆրոնտը սոցիալիստական շինարարությունից յետ է մնում, և այնքան վճռական

կերպով առաջ քաշեց կուլտուրական հեղափոխութեան լենինյան լոզունգը:

Վ. Ի. Լենինն իր վերջին հոգեւորական, գրգռած մահից քիչ առաջ, ամբողջ ուժով կուսակցութեան, գործի այս կողմի վրա չեղարձնում բանվոր դասի և ամբողջ աշխատավորութեան ուշադրութիւնը: Ժողովրդական կրթութեան մասին նա հատուկ հոգեւորական, վերում մեր լեռերի մասսայական անգրագիտութիւնը բնորոշող թվեր առաջ բերելով, ասում էր, վոր այս գործի վրա առաջիկա տարիներում ավելի ու ավելի մեծ ուժ ու միջոցներ պիտի դնել: Կոոպերացիայի մասին գրած հոգեւորական Լենինը գրում էր, թե գյուղացիութեան գլխովին կոոպերացումն անկարելի չեաւոնց իսկական կուլտուրական հեղափոխութեան: Այսպիսով, ըստ Լենինի, կուլտուրական հեղափոխութեան անհրաժեշտ պայման և հանդիսանում սոցիալիստական լեռերագործութեան կառուցելու համար:

Մենք լաւն ֆրոնտով պայքար պիտի մղենք անկուլտուրականութեան, սոցիալիստական շինարարութեան այս թշնամու դեմ՝ ավելի ու ավելի թարմ ուժեր նետելով պայքարի այդ ասպարեզը, վորոնք տողորմած լինին հեղափոխութեան կամքով, վոգեսորութեամբ և այս թշնամուն հաղթահարելու վճռականութեամբ: Կուլտուրական հեղափոխութեան ֆրոնտը նետված այս ուժերն ամբողջ կուսակցութեան և կոմսոմոլի ուժերի հետ միասին պիտի վճռական, կարող և պատրաստակամ լինեն՝ կազմակերպելու մասսաներն այնպես, վոր նրանք իրենք կարողանան հաղթահարել իրենց անկուլտուրականութիւնը, իրենք առաջացնեն այդ կուլտուրական հեղափոխութիւնը:

Ծիծաղելի կլինէր կարծել, թե այն մարդիկ, վորոնց կուսակցութիւնը նետել է կուլտուրական հեղափոխութեան ֆրոնտը, կարող են իրենք կուլտուրական հեղափոխութիւն առաջ բերել, լեթե մասսաներն անտարբեր են: Չկա հեղափոխութիւն, լեթե նրան չեն մասնակցում մասսաները: Կազմակերպել մասսաներն այնպես, վոր նրանք պայքարեն հոգուտ գրագիտութեան, կուլտուրայի, մասսաներում կուլտուրական խնդիրներ բարձրացնել, մասսաներում աճող կուլտուրական հարցերը բավարարելու լավագույն միջոցներ վորոնել— ահա կուսակցութեան, կոմսոմոլի և այն բոլորի անելիքը, վորոնք աշխատում են կուլտուրական ֆրոնտում: Անհրաժեշտ է, վոր ամբողջ մասսան հասկանա, թե այդպես այլեւ առաջ գնալ չի կարելի, թե անկուլտուրականութեան

թլունը կատաղի թշնամի չե, վորին վերջ պիտի տալ նուշնպիսի վճռականությամբ, վորով քաղաքացիական կռիւի ժամանակ վերջ տվինք կալվածատերերի ու կապիտալիստների զինված դիմադրությանը:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑՈՒ ՀԱՄԱՐ

1. Ինչո՞ւ չեմ ինչպե՞ս ե ցած կուլտուրական մակարդակը խանգարում մեր ճանաչողական զարգացմանը:

2. Ինչո՞ւ հենց այժմ ե այդպես սուր կերպով զգացվում կուլտուրականության պակասը:

Ի՞նչ ե ԿՈՒՆՏՐՈՒՐԱՆ

Ի՞նչ ենք հասկանում կուլտուրականութունն ասելով, մեզ ինչպիսի՞ կուլտուրականութունն ե հարկավոր: Ոտարերկրյա բուրժուազիան, որինակ, մեզ անկուլտուրական ե համարում, վորովհետեւ մենք խիչ ենք հողը կալվածատերերից ե ֆարքիկաները գործարանատերերից: Կուլտուրական մարդիկ, ասում ե բուրժուազիան, այդպես չեն անում: Կուլտուրական մարդիկ, բուրժուազիայի կարծիքով, պիտի գո՛հ լինեն, վոր կալվածատերերն ու կապիտալիստները նստած են իրենց վզին: Մի՞թե աշպիսի կուլտուրա չե մեզ պետք: Պարզ ե, վոր վո՛չ: Կուլտուրան, ասում եր Վ. Ի. Լենինը, այն ամենն ե, ինչ սեղծել են մարդիկ, այն բոլորը, ինչ սեղծել ե աշխատանքը՝ վորպես հակադիր այն ամենի, վոր աշխ ե բնությանը մարգուռ: Կուլտուրան վոչ միայն գրագիտութունն ե, լրագիրը, գիտութունը, արվեստը, առողջապահութունը ե այլն: Կուլտուրա չե նաեւ տեխնիկան, մեքենաները, լերկաթուղիները, հեռագիրը, հեռախոսը, փոստը ե այլն: Կուլտուրա — այդ այն ամենն ե, ինչ մեծացնում ե մարգուռ իրավունքը բնության վրա, վոր մարգուռն հնարավորություն ե աշխ ե աշխատանքի վաճառելով իրեն յեթաւելել բնության ուժերը չեմ սեղծել, վորեւեւ իր կարիքները բավարարելուն ծառայեն:

Այստեղից կարծես պիտի չենթադրել, թե մեր լերկրի կուլտուրական վերելքում մեր անելիքները պիտի կալանան նրանում, վոր տիրանանք կուլտուրայի աշն բոլոր նվաճումներին, վորոնք գոյութուն ունեն կապիտալիստական լերկրներում: Սակայն դա ալգթան ել հասարակ բան չե: Քանի հասարակությունը բաժանված ե դասակարգերի, բանի մի դասակարգ իշխում

ե մշուսից, կուլտուրան վու միայն բնութայան ուժերը մարզուն ալելի յեմբարկելուն ե ծառայում, այլեւ իշխանութայան գլուխ անցած դասակարգի գրութունն ամբացնելուն, վորպեսզի մշուս բոլոր դասակարգերը լենթարկե տիրող դասին: Դասակարգային հասարակութայան մեջ կուլտուրան ես անխուսափելիորեն դասակարգային բնույթ ե կրում: Այն հասարակութայան մեջ, ուր իշխանութունը բուրժուազիային ե պատկանում, կուլտուրան ես անխուսափելի կերպով բուրժուական կլինի, այսինքն կծառայի բուրժուազիայի շահերին:

Ինչպիսի՞ կուլտուրա չե պետք բուրժուազիային: Նրան աչնպիսի կուլտուրա չե հարկավոր, վոր արդարացին բուրժուական սեփականութունը, բուրժուական շահագործումը, վոր ոգնում ե բուրժուազիային՝ հնազանդութայան մեջ պահելու աշխատավոր մասսաներին, վոր ալլանդակում, փշացնում ե այդ մասսաների պիտակցութունը, ջլատում ե նրանց կամքը: Ահա, թե ինչու բուրժուազիան աչնքան ամուր ե պահում կրոնը, թեպետ հաճախ իրենք կապիտալիստները վոչ աստծուն են հավատում, վոչ սատանային: Ահա, թե ինչու չե բուրժուազիան մասսաների մեջ կրոնական պրոպագանդ մղում: Մասսաները հնազանդութայան մեջ պահելու համար միայն սոսկ բռնութուն գործադրելը քիչ ե: Բուրժուազիայի իշխանութունը միայն բռնությամբ պահվել չեր կարող: Այս պատճառով բուրժուազիան կուլտուրայի բոլոր նվաճումները ծառայեցնում ե իր հայացքներն ու գաղափարները մասսայի մեջ ամբացնելու գործին: Իր հայացքները տարածելու նպատակով բուրժուազիան ոգտագործում ե դպրոցները, համալսարանները, կինոները, թատրոններն ու բազմաթիվ լրագրերը: Բուրժուազիային ընավ ձեռնտու չե, վոր աշխատավոր մասսաները գիտակցեն իրենց դասակարգային շահերը, հասկանան կապիտալիստական շահագործման էությունը: Այս պատճառով իր դպրոցների միջոցով բուրժուազիան աշխատավորութայանը միայն աչնպիսի գիտելիքներ ե տալիս, վորոնք բանվորի աշխատանքն ալելի արդունավետ են դարձնում, ուրեմն ե՝ ալելի շահ կարելի չե ստանալ: Սակայն բուրժուազիան վճռական պայքար ե մղում ամեն տեսակի գիտելիքների, ամեն տեսակ գիտական տեսութւնների դեմ, վորոնք մասսաներին իրենց ազատագործման ճանապարհներն են ցույց տալիս, վորոնք մասսաների վրա ունեցած բուրժուական ազդեցութւնն են խախտում:

Արդյոք սրանից աչն ե բղխում, թե հին, Հոկտեմբերյան

որերի ձեռքով թաղված կալվածատիրական-կապիտալիստական հասարակության կուլտուրան մենք պիտի դեն գցենք՝ վորպես անպետք լաթի կտոր։ Վոչ, այդ չի նշանակում։ Հին կուլտուրան րազմաթիվ արժեքներ և ստեղծել։ Վերցնենք թեկուզ տեխնիկական գիտելիքները։ Բուրժուական հասարակությունն անազին տեխնիկական կուլտուրա չի կուտակել, ամբարել։ Բուրժուական հասարակության նվաճումների մեծ մասը (հեռախոս, հեռագիր, մեքենաներ, գիտական գյուտեր և այլն) մենք կարող ենք ոգտագործել։ Իսկ նրա կուլտուրայի ալնպիսի պատառ, վոր ամբապնդում և աշխատավորության շահագործումը (կրոն, բուրժուական որենքներ, սովորույթներ և այլն) մեզ պետք չէ։ Հին կուլտուրայից պիտի վերցնենք այն, ինչ վոր մեզ պետք և, վոր ալելցնում և մարդու իշխանությունը բնության վրա, մի կողմ պիտի նկատենք այն, ինչ վոր մասսաներին ստրկացնում և բուրժուազիայի լծի տակ։

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Ի՞նչ բան և կուլտուրան։

2. Բուրժուազիան ինչպե՞ս և ոգտագործում կուլտուրան։

3. Քանվոր դասակարգն ինչպե՞ս և վերաբերվում բուրժուական կուլտուրային։

ՄԵՐ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔՆ ԱՆՑՅԱԼ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ՆԿԱՏՄԱՄԵՐ

Մենք գիտենք, վոր լեթի մեխերն ու պտուտակները խառնված են մի կուլտի մեջ և հարկ կա պտուտակները մեխերից զատել, պետք է ամբողջ կուլտը խառնել։ Ճիշտ այդպիսի խնդիր է ծառանում մեր առաջ, լեթե մենք կամենում ենք բուրժուական կուլտուրայում պիտանին անպետքից ու վնասակարից դատել։ Մենք պետք է «Ամբողջ կուլտը խառնենք»։ պետք է նվաճենք հին կուլտուրան և վերամշակենք նրան, հարմարեցնենք մեր կարիքներին։ «Առանց պարզ հասկանալու, —ասում էր Լենինը կոմսոմոլի համագումարում— թե միայն մարդկության ամբողջ զարգացման ստեղծած կուլտուրան ճիշտ գիտենալով և այդ կուլտուրան վերամշակելով կարելի չի պրոլետարական կուլտուրա կառուցել, առանց այդպես հասկանալու, մենք այդ խնդիրը չենք վճռիլ»։

«Պրոլետարական կուլտուրան, ասում էր նա, ինչ վոր մի անհայտ տեղից հայտնված բան չէ, հնարածը չէ ալնպիսի մարդ-

վանց, վորոնք իրենց պրոլետարական կուլտուրայի մասնագետներ են անվանում: Այս բոլորը դատարկարանութիւնն է: Պրոլետարական կուլտուրան պիտի հանդիսանա այն գիտելիքների պաշարի որինական զարգացումը, վոր մարդկութիւնը մշակել է կապիտալիստական հասարակութան, կալվածատիրական հասարակութիւն, պաշտոնյաների հասարակութիւն ճնշման տակ:

Մեզ կուլթուրակաճութիւն է հարկավոր, վորպեսզի սոցիալիզմ կառուցենք: Հին կուլթուրայից մենք պե՞սք և վերցնենք, վերամշակենք լեւ յուրացնենք այն, ինչ վոր կողմի մեզ սոցիալիզմ կառուցելու: Ի՞նչ վոր պե՞սք յե սոցիալիստական կառուցման համար, ինչ վոր վճասակար է, պի՞տի մի կողմը նետենք:

Յեւ ահա սոցիալիստական կուլտուրա մշակելու այս ճանապարհին, ինչպես և մեր շինարարութիւնն ուրիշ ասպարեզներում, կառավար պայմար պիտի մղենք թե՛ միջոցների գեմ: Յեւ այս ասպարիզում ավելի կատարի, քան մշու: Մեր լերկրի սակավ կուլտուրական և անկուլտուրական աշխատավորական մասսաները, վորոնք նոր են սկսում իրենց սոցիալիստական շինարարութիւնը, սկսում են հին կուլտուրան լուրացնելուց և վերամշակելուց: Բուրժուազիան և նրա ազենտները (բուրժուա պրոֆեսորներ, բուրժուա իրավաբաններ և այլն) աշխատում են հրամցնել իրենցը, բուրժուականը, սովորաբար ջանալով թեթեւ կերպով քամակ, ներկել այդ հրամցրածը, վորպեսզի բուրժուական ելութիւնը նրա միջից առանձնապես վառ կերպով չդրսևորվի: Աշխատավոր մասսաների բուրժուական հայացքներով վարակվելու վտանգը մեծ է ներկայումս, չե՛րը մենք հերթի չենք դնում կուլտուրական հեղափոխութիւնը: Մենք պետք է և պարտավոր ենք բարձրացնել մասսաները՝ դեպի պայքար կուլտուրային տիրելու, հին կուլտուրան վերամշակելու, նոր կուլտուրան զարգացնելու: Մեր թշնամիները փորձում են ուժեղացնել իրենց դիմադրութիւնը բանվոր դասակարգի քաղաքականութիւնը, վոր սոցիալիզմ է կառուցում: Նրանք փորձում են կուլտուրական ֆրոնտում ևս սրել իրենց պայքարը բանվոր դասակարգի դեմ, վորպեսզի կարողանան աշխատավորական ավելի լայն մասսաներ խճճել բուրժուական իդեոլոգիայի ցանցերում: Սրան պիտի հետևել ամենայն աշարջութեամբ, սրա հետ պիտի անխնա կռիւն: Սա դասակարգային պայքարի ամենակարևոր ասպարեզներից մեկն է:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. ԽՍՀՄ-ի աշխատավորներն ի՞նչ պիտի սովորեն բուրժուազիայից:

ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱ-
ՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԱՍՊԱՐԻԶՈՒՄ

Իճպէս մյուս բոլոր ասպարեզներում, այնպէս էլ այստեղ, ղեկավարող զեքը պատկանում է յեվ պեոք ե պատկանի պրոլե-
տարիոն: Մեր չերկրում կուլտուրական կառուցվածքը հան-
դիսանում է հասարակութունը սոցիալիստականորեն վերակա-
ռուցելու միջոցներից մեկը: Միանգամայն հասկանալի է, վոր
սոցիալիստական կառուցումը ղեկավարող բանվոր դասակարգը
չի կարող ձեռքից թողնել մի այնպիսի կարեւոր լծակ, ինչպիսին
մասսաների կուլտուրականութունն է: Կուլտուրական կառուց-
ման ժամանակ, վոր ինքնարուել կերպով է գնում, առանց ղե-
կավարութեան վոչ բոլոր աշխատավորական մասսաները կքաշ-
վեն այդ գործի մեջ: Անկասկած է, վոր բանվորների ու գյուղա-
ցիների ամբողջ շերտեր պոչում քաշ կգալին, ե հետզհետե լետ
կմնային շարունակ առաջ գնացողներից: Մասսաներում կուլտու-
րական խզումն կստեղծվի:

Վերցնենք կուլտուրական աշխատանքի այնպիսի ասպարեզ,
ինչպիսին անգրագիտութեան վերացումն է: Թվում է, թե այս-
տեղ դասակարգային գիծ պնդելու առանձին բան չկա: Դեռ ա-
հադին քանակութեամբ անգրագետներ ունենք, շտապենք կարե-
ւոյն հափ շուտ վերացնել անգրագիտութունն— ուրիշ վոչինչ:
Սակայն չեթե լավ նայենք, թե գլուղում վճրքան անգրագետ կա
չքավորների, միջակների ե կուլակների մեջ, կտեսնենք, վոր
չքավորների մեջ անգրագետների տոկոսն ավելի մեծ է, քան
կուլակների, նույնիսկ միջակների մեջ: Յուրաքանչյուրի համար
պարզ է, վոր չքավորն ավելի դժվար կարող է գնալ անգրագի-
տութունը վերացնող դպրոց, քան ավելի հարուստ գլուղացին:
Դուրս է գալիս, վոր չեթե այս գործում դասակարգային գիծ չը-
տարվի, ամենքից կարեւոր խնդիր չգառնա՝ գլուղում առաջին
հերթին չքավորներից ու միջակներից վերացնել անգրագիտու-
թունը, բանվոր դասակարգի միակ հնարաւնը գլուղում կուլ-
տուրական լետ կմնա ավելի ունեւոր շերտերից: Պարզ է, թե սրա
շնորհիվ ինչ վտանգ կստացվի սոցիալիստական շինարարութեան
համար: Այսպիսի որինակ կարելի է բերել վորքան ուզեք:

Ուրեմն կուլտուրական կառուցվածքում բանվոր դասակարգի
ղեկավարութունը հարկավոր է, վորպեսզի կարելի լինի աշխա-
տավորական ամբողջ մասսան պատրաստել՝ շինարարութեանը,
կառուցվածքին մասնակցելու, ալլե նրա համար, վորպեսզի բուր-

ժուազիան չկարողանա այս ասպարեզն իր ողորին ծառայեցնել։
Կուլտուրական կառուցման ֆրոնտում բուրժուազիայի դեմ
կռվելու համար բանվոր դասակարգն իր ձեռքում մի սուր զենք
ունի—մարքսիստական—լենինյան թեորիան (ուսմունքը)։ Կոմ-
սոմոլի III համագումարում Լենինն ասում էր, թե ինչու՞մե և կա-
յանում Մարքսի տեսությունն ելույթ ունի—«Մարքսն,—ասում էր
Լենինը,—հենվում էր կապիտալիզմի ժամանակ ձեռք բերած մարք-
կային գիտելիքների հաստատուն հիմքին։ Ուսումնասիրելով մարք-
կային հասարակության զարգացման կանոնները, Մարքսը հաս-
կացավ կապիտալիզմի զարգացման անխուսափելիությունը, վոր
դեպի կոմունիզմ էր տանում և, վոր գլխավորն է, նա այս ապա-
ցուցում էր ճիշտ, մանրամասն ու խորն ուսումնասիրելով այդ
կապիտալիստական հասարակությունը։ Նա այս բանը կատարում
էր նախկին գիտության տվածները ամենալիով կերպով լուրաց-
նելով»։ Լենինը լրացրեց ու զարգացրեց Մարքսի ուսմունքը՝
պրոլետարական հեղափոխության, պրոլետարիատի գիլտատու-
րայի, սոցիալիստական շինարարության ճանապարհների ու մի-
ջոցների մասին։ Ահա այս Մարքս—Լենինյան ուսմունքն էլ դար-
ձավ բոլոր լերկրների պրոլետարիատի ուսմունքը, դարձավ հա-
մաշխարհային պրոլետարիատի գաղափարախոսությունը (իդեոլո-
գիան)։

Ահա այս ուսմունքով զինված պրոլետարիատը բուրժուա-
զիայի և նրա ազենտների դեմ պայքար է տանում՝ կուլտուրա-
կան կառուցման ֆրոնտում։ Նա այս պայքարը տանում է, ձգ-
տելով աշխատավորության գաղափարակաճ միասնականություն
(հալացքների միատեսակություն) ստեղծել մեր պայքարի և
շինարարության բոլոր հարցերում, միատեսակություն՝ մարքսիստ-
լենինյան հալացքների հիման վրա։ Այս պատճառով պրոլետարի-
ատը պրոպագանդ է մղում, ձգտում է բանվորների ու գյուղացիների
ավելի լայն մասսաներ ծանոթացնել այն բոլորի հետ, վոր սովո-
րեցրել են Մարքսն ու Լենինը։ Նա պաշտպանում է այդ ուս-
մունքն ամեն տեսակ բուրժուական գաղափարախոսության դեմ,
նա պաշտպանում է նրան ամեն տեսակ խեղաթյուրումների փոր-
ձերից, վորտեղից էլ գալու լինեն այդ փորձերը։ Նա ամեն կերպ
ձգտում է, վոր աշխատավորները մեր շինարարության բոլոր հար-
ցերին, դրանց թվում նաև կուլտուրական շինարարության հար-
ցերին այնպես մոտենան, ինչպես սովորեցրել են Մարքսն ու Լե-
նինը։ Մաբսիզմ—Լենինիզմի սիրապետությունը, պրոլետարա-

կամ գաղափարախոսութեան հիմնադրութեան աշխատանքները
 արդարեւ՝ գաղափարական միասնականութեան ապահովելով,
 հենց գտնով եւ նպատակով եւ նպատակ գործողութեան միասնա-
 կանութեան՝ կռիւի յեւ աշխատանքի մէջ: Տարբեր հայացքները
 տարբեր եւ գործնական չեն տանում: Յեթե բանվորների եւ
 գյուղացիների մեծամասնութիւնն սկսեւ մտածել, թէ գյուղա-
 տնտեսութեան զարգացումը պիտի դնա առանձին ուժեղ տնտե-
 սութիւնների զարգացման ճանապարհով, թէ այդ ճանապարհին
 թույլ տնտեսութիւնները պիտի վնասուին, թէ դրանք իրենց
 ձեռքը պիտի առնեն ուժեղ տնտեսութիւնները, վորոնք զարգա-
 նալով, կկիրառեն յերկրագործութեան լավագոյն ձեւը, մեքենա-
 ներ եւ այլն, այդ դեպքում այդպիսի բուրժուական թեորոշան իր
 չետեկց եւ համապատասխան գործնական կրեւեր: Այդպիսի հա-
 չացքներ ունեցողները կսկսեցին պահանջել վոր համապատասխան
 տնտեսական քաղաքականութիւն տարվի, այսինքն ամուր պաշտ-
 պաններ եւ կուլակային տնտեսութիւնները, նրանց թույլ տրվի
 զարգանալ չքավորի եւ միջակի հաշվին, կուլակներին վարկ տրվի,
 ինչպես նաեւ արտոնութիւններ՝ մեքենաներ ձեռք բերելու, հար-
 կերի հիմնական ծանրութիւնը չքավորների եւ միջակների վրա
 ընկնի եւ այլն: Իսկ այսպիսի քաղաքականութիւնը կտաներ գի-
 պի կապիտալիստական յերկրագործութեան վերականգնումն, գյու-
 ղում նոր կարվածատներ կերեալին: Յուրաքանչյուր տնտեսութեան
 չեղումն եւ եւ գոյութիւնն ունի նրա համար, վոր վորոշի գործնա-
 կան գիծը, գործողութեան գիծը: Ահա, թէ ինչու պրոպագանդը
 վոչ պրոլետարական տնտեսութիւնների, մարքսիստ-լենինյան տե-
 սութեան խեղաթելումն վորոշ վտանգ են ներկայացնում սոցիա-
 լիստական շինարարութեան գործի համար: Ահա, թէ ինչու վեճա-
 կան պայքար պիտի տանել, վոր պրոլետարական իդեոլոգիան
 հիմնադրուի ինչի մէջ յեկեղում—հոգւտ մարքս-լենինյան ուսմուն-
 քի տիրապետութեան: Պրոլետարական իդեոլոգիայի տիրապետու-
 թիւնն աշխատավորութեան շրջանում ապահովում եւ աշխատա-
 վորութեան հայացքների միասնականութիւնը սոցիալիստական
 շինարարութեան բոլոր խնդիրներում: Հայացքների միասնակա-
 նութիւնն եւ իր հերթին ապահովում եւ աշխատավորութեան հա-
 մերաշին մասնակցութիւնը սոցիալիստական շինարարութեան մեջ:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. ԻճԻՆԸ ԽՍՀՄ-ՈՒՄ պրոլետարիատը ղեկավարում եւ կուլ-
 տուրական հեղափոխութիւնը:

2. Ի՞նչ է «պրոլետարական հայացքների սիրապետությունը» եւլ ինչո՞ւ նա հարկավոր է:

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐԱԿԱՆ ՄԱՍՍԱՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ
ԽՆԴԻՐԸ

Պրոլետարական իդեոլոգիայի տիրապետութիւնը հեշտացնում է հնի մնացորդների հետ կովելու խնդիրը, մեր հասարակական հարաբերութիւնները հին բուրժուական հասարակութեան ցեխից մաքրելու խնդիրը: Մեր չերկրի աշխատավորութիւնը հնից դեռ շատ բան է պահպանել իր կենցաղում, իր փոխհարաբերութիւններում, իր դեպի աշխատանքն ունեցած վերաբերմունքում և այլն: Քանի որն, ասում է Վ. Ի. Լենինը, չերքք հին հասարակութիւնից պատուր բաժանված չե չեղել, Բանվորները նոր հասարակութիւն են կառուցում, առանց փոխարկվելու, դառնալու նոր մարդիկ, վորնք մաքուր լինեն հին աշխարհի ցեխից, ալլ մինչև ծնկները կանգնած են ալլ ցեխում: Լենինն ալս խոսքերը կարելի չե ավելի ուժեղ կերպով վերագրել գլուղի աշխատավոր մասսաներին:

Հին աշխարհի ալս ցեխը կաշում և նաև չերիտասարդութեանը: Թեպետ մեր ալթմյան չերիտասարդութիւնն իր մեծամասնութեամբ անծանոթ է կապիտալիստական հասարակութեանը, սակայն ալլ հասարակութեան ցեխից սա չե ալլ ազատ չի: Յերիտասարդութիւնն ամենից քիչ կոված մասն է՝ թե բանվոր դասակարգում, թե աշխատավորութեան մեջ: Շրջապատող միջավայրը կապիտալիստական «ցեխը» չերիտասարդութեանն և անցկացնում:

Մինչև ականջները հին հալացքներում ու սովորութիւններում խրված մարդն իրեն համար բոլորովին աննկատելի կերպով մնում է գերի բուրժուական սովորութիւնների, վարժութիւնների և բուրժուական աղգեցութեան:

Բուրժուական հալացքների և նրանցից բղխող սովորութիւնների ու վարժութիւնների բնորոշ գիծն է ցալտուն կերպով արտահայտված ինդիվիդուալիզմը¹: Բուրժուական գաղափարախոսութիւնն ամբողջովին տողորված է ինդիվիդուալիզմով, տողորված է անձնական, սեփականատիրական ձգտումներով: Բուրժուան (կապիտալիստը) միայն իր շահերի մասին և մտածում: Թող ամեն

¹ Ինդիվիդուալիզմ բողը հակադիր է կոլեկտիվիզմ բողին: Ինդիվիդուալիզմ նշանակում է անձնական, սեփական, հակահասարակական, կամ ինչպես ասում են, անտիհասարակական: Իսկ կոլեկտիվիզմ նշանակում է բնդհանուր, հասարակական:

ինչ կորչի, միայն թե նրա վաստակները կանոնավոր կերպով նրա գրպանը հոսեն։ Ուրիշների հետ նա գործ չունի։ Մնացած բոլորի վրա նա թշնամանքով և նալում, վորոնք վորեւ կերպ կարող են ֆիաս հասցնել նրա հարստանալուն, կարող են նրա կոնկուրենտը, մրցակիցը դառնալ (շուկայի հակառակորդ), կարող են ձեռք մեկնել զեպի նրա վաստակը։ Այս պատճառով բուրժուան կոլեկտիվիստ չէ, նա ինդիվիդուալիստ է։ Նրա համար իր անձնականը, սեփականը շատ ավելի կարեւոր է, քան հասարակականը։ Իսկ զեռ վորքան բուրժուական ինդիվիդուալիզմ կա թագնւմած հենց մեր — բանվորներին, գյուղացիներին ու աշխատավոր լերիտասարդության մեջ։ Կոմսոմոլի մեջ նա հայտնի չէ քաղքենիություն անունով։ Ծիշտ է, շատ անգամ ենք քաղքենիություն անվանում այն, ինչ վոր բնավ քաղքենիություն չէ։ Բավական է, վոր մեկը մաքուր վերնաշապիկ հագնի ու փողկապ կապի, նրա համար քաղքենի անունը պատրաստ է։ Սա, իհարկե, ճիշտ չէ։ Դրանում քաղքենիություն չկա։ Շատ լավ է, չեթե կոմյերիտականը մաքուր ու կարգին և հագնւում։ Նրան քաղքենի անունով միլրտելը հիմարություն, իսկական քաղքենիությունը չտեսնել է։ Քաղքենիություն է սեփական ճահերն առաջին հերթին զնելը, բանվոր չեմ աշխատավոր գասի ճահերն անհարբեք վերաբերվելը։ Հաճախ ել անհարբեքությունն ուղղակի գալանացնություն է դառնում։

Վերցնենք այսպիսի զեպը։ Կոմյերիտականն ուզում է սովորելու գնալ, ավելի գրագիտ ու կուլտուրական դառնալ, վորակալ աշխատակից դառնալ։ Միանգամայն որինական ձգտում է վերջին հաշվով աշխատավորության շահերի ոգտին։ Բայց այս ձգտումն ել պիտի սահման ունենա։ Յեթե կոմյերիտականը սովորելու չէ գնում վոչ թե հետագայում բանվոր դասակարգին մեծ ոգուտ բերելու, ալ «մեծ ոռճիկ» ստանալու, «հեշտ կերպով հաց ձեռք բերելու», իր դասակարգին պատկանող շատ մարդկանցից բարձր դիրք գրավելու համար, ուրեմն նրանում քաղքենի է նստած։

Անկարելի չէ սոցիալիստական հասարակություն կառուցել, չեթե ավելի մեծ թվով աշխատավորական մասսաներ չլծվին ալ աշխատանքին։ Մեր շինարարության գործում մենք հսկայական թերություններ ունենք, վորոնք բղխում են մասսաների կուլտուրականության ցած մակարդակից, վորից ել պետական ապարատի հարագուլն բուրոկրատիզմն և բղխում։ Քյուրուկրատիզմն զեմ հաջող պալար ճանելու համար անհրաժեշտ է, վորպեսզի

մասսաները ցանկություն յեվ կամք ունենան իրենց վերահսկողությամբ յենթարկելու պետական ապարատի աշխատանքը՝ ցածից:

Բուրժուազիան իր տիրապետության ժամանակ բոլոր միջոցներով աշխատում է խլացնել բանվոր և գյուղացի մասսաներում հասարակական գործերով զբաղվելու ցանկությունը, ամեն կերպ աշխատում է նրանց մեջ այն հասկացողությունը խորացնել, թե հասարակական գործերով զբաղվելն իրենց բանը չէ: Մեր կառուցողական գործի հաջողությունը, բյուրոկրատիզմի դեմ պայքարի հաջողությունը, ընդհակառակը, կախված է նրանից, թե մասսաները վերջապես են գիտակցում, Վոր «ամեն բան իրենց գործն է», թե վերջապես «ճաշակ» ունեն դեպի հասարակական գործը: Բյուրոկրատիզմի դեմ պայքարելու ցանկությունն ու շնորհքը մեր պայմաններում ամբողջովին մասսաների կուլտուրականությունից և կախված: Կուլտուրական հեղափոխության լոզունգի իրականացումն ամենից նիստ միջոցն է բյուրոկրատիզմի դեմ մղվող պայքարի:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Ինչո՞ւ բուրժուական հայացքները քափանցում են աշխատավորական մասսաների մեջ:

2. Ինչպե՞ս պիտի վերաբերվել դեպի սեփական ժառանգությունը, վարպետի կարելի լինի իսկապես սոցիալիզմ կառուցող գաղափար:

3. Ի՞նչ նշանակություն ունի կուլտուրական հեղափոխությունը՝ բյուրոկրատիզմը վոյնացնելու համար:

ՊԱՅԺԱՐ ԲՈՒԹՈՒԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ

Բուրժուական գաղափարախոսության ազդեցությունն արտահայտվում է աշխատավորների ունեցած կրոնական նախապաշարմունքների մեջ: Կրոնականությունը սերտ կապ ունի բուրժուազիայի այն պահանջի հետ, վորով ցանկանում է իր շահագործմանը չընդդիմացող հյու, հնազանդ «հոտ» ունենալ: Վերջին ժամանակները կրոնական պրոպագանդն առանձնապես ուժեղացել է զանազան գույնի հոգևորականության և ազանդավորության կողմից: Ուղղափառ, կաթոլիկ, հրեական ու մահմեդական տերտերներն աշխատում են կրոնն այնպես հարմարեցնել, վոր նա ավելի ուժգին լսողի մասսաների վրա: Նրանք իրենց շարքերը

դատարարակելու, պատրաստելու դործին մեծ ուշադրութիւնը են նվիրում, նուշնիսկ մեր հակակրօնական զրականութիւնը, մարքսիզմն են ուսումնասիրում, վորպէսզի կարողանան զիմագրավել մեր հակակրօնական պրոպագանդին:

Վորպէսզի կարողանան մասսաները զեպի չեկեղեցի դրավել, նրանք աշխատում են չեկեղեցական խորհուրդներին մեջ բանվորներ ու չքավոր գյուղացիներ անցկացնել: Մեծ տոներին չեկեղեցիներում հակաշական համերգներ են կազմում՝ թատրոնից չերդիչներ հրավիրելով, չեկեղեցում պատի թիրթիր են թողնում և այլն: Բազմաթիվ աղանդավորական կազմակերպութիւններ են առաջ դալիս: Յերեւում են աղանդավորական չերիտասարդութեան կազմակերպութիւններ— քրիստոսչերիտականներ, բապտիստականներ (բապտիստական չերիտականներ, ծ. թ.) և այլն: Կրօնական պրոպագանդիստները մեր աշխատանքի ձեւերն են փոխ առնում: Նրանք էլ իրենց կին բաժինները, եկոնոմ հանձնաժողովները, ագիտպրոպաներն ունեն: Տեղ-տեղ նրանց ազդեցութիւնը կոմսոմոլին էլ է զիպչում, ինչպես, որինակ՝ Բարնաուլի շրջանում:

Կրօնական ուսմունքի զարգացումը համազոր է աշխատավորութեան մեջ ճշման համար խորք գաղափարախոսութեան՝ խոնարհութեան ու հնազանդութեան ամրացնելուն: Իսկ կրօնական կազմակերպութեան զարգացումը վոյ այլ ինչ է, ինքն վոյ՝ պրոլետարիատին ու աշխատավորութեանը զասակարգային խորք ու բռնամի բաղաժան կազմակերպութեան բողարկած աճում: Ներկայումս սեպտեմբրի միակ լիզալ ապաստանը չեկեղեցին է համարվում: Իզուր չե, վոր կրօնական աղանդների ղեկավարների պաշտօնին այնքան «աճեցալի մարդիկ»— կալվածասերեր, գործարհաններ, ժանգարմներ ու ռեիցերներ են զնում: Բուրժուազիան կրօնական ցանցի մեջ է զցում անգիտակից ու պակաս կուտուրական աշխատավորներին: Նա աշխատում է այգալիսիններին ոգտագործել պրոլետարիատի ղեկտատուրայի դեմ՝ խաղալով նրանց կրօնական նախադաշարմունքներին հետ:

Անցյալի ժառանգութիւններից մինն էլ ազգայնական պառակտումն է հանդիսանում, անվստահ վերաբերմունք դեպի մի այլ ազգի մարդիկ, վորպես «ոտարներ»: Բուրժուազիային ձեռնտու չեր տարբեր ազգերի բանվորներին ու գյուղացիներին միմյանց դեմ հանել, վորովհետեւ աշխատավորութեան ազգայնական պառակտումն հեշտացնում էր բուրժուազիայի տիրապետու-

Թշուհն աշխատավորութեան վրա՝ ճեղքելով նրանց շարքերը։ Բուրժուազիայի առանձնապէս սիրելի միջոցն էր թշնամանք սերմանելը հրջաների նկատմամբ։ Սա կոչվում է հակասեմիտականութիւն։ Հակասեմիտականութիւնը միշտ զենք է ծառայել ամենասեռականացիայի ձեռքում։ Յերբ հին Ռուսաստանում աշխատավորութեան մեջ ատելութեան ալիք էր բարձրանում զեպի շահագործողները, ցարն ու նրա արքայազններն աշխատում էին այս ատելութիւնը կեղծ հունի մեջ դնել, իսկական թշնամիներից դարձնել զեպի հրջաները՝ նրանց ժողովրդի թշնամիներ ներկայացնելով։ Այս պատճառով ցարական կառավարութիւնը հեղափոխական շարժման վերելքի տարիներում հրչական ֆարդեր էր կալմակերպում։ Հենց սրա համար էլ քաղաքացիական կոիմիտեի ժամանակ հրչական ֆարդեր էին կատարում բոլոր սպիտակ գվարդիական բանակները։

Նույնիսկ մեր որերում կուլակները, առետրականները, հին աշխարհի բոլոր տականքներն աշխատում են աշխատավորական մասսաներում ատելութիւն ու թշնամանք սերմանել զեպի հրչաները։ Յերբեմն հակասեմիտական տրամադրութիւն է չերևում նաեւ կուսակցութեան ու կոմսոմոլի այս կամ այն անդամի մեջ։ Բանվոր գասակարգի, կուսակցութեան ու կոմսոմոլի պարտքն է վեճական կռիվ մղել հակասեմիտականութեան դեմ, բացառել մասսաներից, վոր հրչաների մեջ չեմ, ինչպէս չեմ ուրիշ ազգութիւններում, կան աշխատավորականներ ու ժողովուրդներ, վոր հրչա աշխատավորականները ժողովուրդներին դեմ մղվող կռիւմ (անկախ նրանց ազգութիւնից) ընկերներ են մյուս բոլոր ազգութիւնների աշխատավորականներին։ Կոմսոմոլի յուրաքանչյուր անդամ, ամեն մի աշխատավորական, պիտի դիտենա, վոր հակասեմիտականութիւնը բանվոր դասակարգի ու գյուղացիութեան թշնամիների համար կռիւ միջոցներից մեկն է պրոլետարիատի դեմ։ Նա կապիտալիստների ու կալվածատերերի իշխանութիւնը վերադարձնելուն է ծառայում։

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Ի՞նչ ո՞ւ յե բուրժուազիան ծածկվում յեկեղեցական կազմակերպութիւններով ու հակասեմիտականութեամբ։

2. Ո՞վ է ժողովուրդը հակասեմիտականութեան դէմ։

Դեռ Մարքսն և ասել, թե պրոլետարիատը, վորպեսզի կարողանա նոր աշխարհ կառուցել, պիտի հաղթահարե իր իսկ բնավորութիւնը: Իհարկե, մեր հեղափոխութեան ընթացքում, շահագործողների դեմ մղվող դասակարգային կատաղի պայքարում, սոցիալիստական շինարարութեան ընթացքում բանվոր դասակարգն ու աշխատավորութիւնը հաղթահարում են իրենց բնավորութիւնը, ազատվում են հին աշխարհի ցեխից: Բայց այս նոր, սոցիալիզմի իսկական կառուցողի ստեղծագործութեան պրոցեսը պիտի ամբողջանա բուրժուական ու մանր-բուրժուական գաղափարախոսութեան, սովորութիւնների, վարժումանների, պատկերացումների և նախապաշարութիւնների դեմ գիտակից պայքարով: Այս պայքարը կուլտուրական հեղափոխութեան ամենից ելական ելիմենտներից մեկն է: Այդ պայքարն առանձնապէս կարևոր է ներկայումս, չէրբ ուժեղացնում ենք մեր գրոհը՝ դուրսի ու քաղաքի կապիտալիստական ելիմենտների վրա և չէրբ սրանից բխելով, մեր թշնամիները—կուլակները, մասնավոր առևտրականները և այլն, աշխատում են ավելի ուժեղ դիմադրութիւն ցույց տալ պրոլետարիատի գրոհին: Մա ելական ու բաղկացուցիչ մասն է կոմսոմոլի դաստիարակչական աշխատանքի, վոր սոցիալիզմ կառուցողների նոր ու թարմ կադրեր և պատրաստում:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Ի՞նչու պիտի վերակառուցել աշխատավորութեան կենցաղը:

2. Ի՞նչ կարող է անել կոմսոմոլը գլուղում—գուղացութիւնը վերակառուցելու համար:

ՊԱՅԺԱՐ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Գիտութիւնն է այն հիմքը, վորի վրա կառուցում ենք կուլտուրական հեղափոխութեան շէնքը: Ֆառաց ազգաբնակչութեան գրագիտութեան չի կարելի փոքր թ ցասե լուրջ խոսել կուլտուրական հեղափոխութեան մասին: Անգրագիտ մարդը գիրք, լրագիր չի կարդալ, անգրագետն ամենահասարակ բաներ չի հասկանալ, անգրագետների մեջ ամենահասարակ տեխնիկական գիտելիքներ տարածելն անգամ անկարելի է: Աշխատավոր ազգաբնակչութեան գրագիտութիւնը կուլտուրական հեղափոխութեան առաջնութիւնն է: Այս պատճառով անագին նշանակութիւնն ունի անգրագիտութիւնը վերացնելու աշխատանքը: Անգրագիտութեան

վերացումը աշխատավորականության ամենալայն շրջաններում գիտություն տարածելու սկիզբն է։ Անգրագիտության վերացմանը զուգընթաց պիտի յեռեխաճե՞նք ընդհանուր պարագիծ ուսումը մոցե՞նք զպրոցեցե՞նք։ Այս հսկայական կարևորություն ունեցող կուլտուրական միջոցը կիրարկելու նախապարասությունը ներկայումս մեր կենտրոնական ուշագրություն առարկան է, վորովհետև առանց այս միջոցն իրականացնելու, ազգաբնակչության անգրագիտությունը վերջնականապես վերացնելն անկարելի է։

Գիտություն ձեռք բերելու ղենքը— գրել, կարդալը չուրացնելուց հետո, աշխատավորական մասսաներն այնուհետև համեմատաբար հեշտ կմանեն ընդհանուր կուլտուրական շարժման մեջ։ Գրագետ ազգաբնակչություն ունենալուց հետո ԽՍՀՄ աշխատավորության շրջանում գիտությունը մասսայականացնելու գործը վորոշ չափով կախված կլինի ալլ գործը կարող ու կանոնավոր կերպով կազմակերպելուց։ Հենց այժմ խորհրդային կառավարությունն ու խորհրդային հասարակականությունը ջանք են դնում, վոր անգրագիտության վերացման հետ միասին գրագետների շրջանում գիտությունը տարածելու և խորացնելու աշխատանք տարվի։ Այս նպատակին են ծառայում՝ Ռուսաստանում իր բաժանորդագնով և հասկանալիությամբ ամենօրյա մատչելի «Рабочая газета»-ի և «Деревенская газета»-ի տարածելը, եժան գիտական-հանրամատչելի պարբերականների հրատարակությունը («Сам себе агроном», «Хочу все знать») և այլն, քաղաքական, գյուղատնտեսական ու տեխնիկական հարցերին նվիրված եժան գրքուկների հրատարակությունը։ Այս նպատակին և ծառայում նաև տարեցտարի ավելի ու ավելի ծավալվող ինքնակրթական աշխատանքի սխեման, ինքնակրթական խմբակների կազմակերպումն, ինքնազարգացման ի րացակալի աշխատանքը, վորոնց ոգնություն են գալիս համարյա ամեն քաղաքում գոյություն ունեցող կոնսուլտացիոն բյուրոները, հատկապես ինքնակրթությունը պարագողների համար հրատարակվող լրագրերը՝ «Учись сам», «Рабфак на дому», «Коммунистический университет на д. му»... շրջիկ հրահանգիչների կադրերը, վորոնց պարտականությունն է րացատրել, թե ինչպես պիտի տանել ինքնակրթական աշխատանքը, սրա համար վորտեղից և ինչպես ոգնություն ստանալ։ Այս ամբողջ սխեման մի նպատակ ունի.— գիտությունը մասսաներին հասցնել։ Խորհրդային հասարակականու-

թյունն էլ է աջակցում զրան: Հատուկ ընկերություններ են լեռեան դալիս, վորոնց նպատակն է գիտելիքներ տարածել աշխատավորության լայն մասսաներում: Այդպես են, որինակ, «Կորչի անգրագիտությունը», վոր ոգնում է խորհրդային պետությունը՝ նրա պաշարում անգրագիտություն դնմ. «Техника массам»-ը, վորի նպատակն է բանվորների ու գյուղացիների մեջ տեխնիկական գիտելիքներ տարածելը: Այս ընկերությունը հրատարակում է պարբերականներ, բրոշյուրներ, բաց է անում լաբորատորիաներ ու արհեստանոցներ, վորտեղ կարող են սովորել ընկերության անդամները: «Друзья радио» ընկերությունը լայն պրոպագանդ է անում՝ մասսաների մեջ էլեկտրականության և կապի մեջ նրա դործադրության մասին գիտելիքներ տարածելու: «АВТОДОР» ընկերությունը նույնպես պարբերականներ և հրատարակում, վորոնք ժողովրդականացնում են աշխարհի գիտելիքներ, վորոնք կապ ունեն ավտոմոբիլի, տրակտորի հետ, շոֆերներ, տրակտորիստներ պատրաստող կուրսեր և բանում և այլն:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Ինչո՞ւ պիտի վերացնել անգրագիտությունը:
2. Ինչպե՞ս կարելի լի սովորել գյուղում:

ԿՈՄՍՈՄՈՒՆԻ ՅԵՎ ՊԱՅՔԱՐ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մասսաների մեջ գրագիտություն և գիտելիքներ տարածելու այս գործում աչքի ընկնող տեղ պիտի գրավի և զբաղվում է կոմսոմոլը, վոր այս աշխատանքը կազմակերպում է լերիտասարդության մեջ:

Աշխատավորության և լերիտասարդության հասարակ անգրագիտության կռիվ գործում կոմսոմոլն առաջապահ գունդ է հանդիսանում Մեծ քվով կոմյեւիսակաճճեր եճ զբաղված քաղաքի լնվ գյուղի աթիասավորութլան անգրագիտութլունը վերացնելու աթիասաճճով: Կոմսոմոլի վերջին VIII համագումարը վճռեց այս աշխատանքի վրա ավելի ևս ծանրանալ: Նա կոմսոմոլի շարքերից 1,000 մարդ ընտրեց հատկապես անգրագիտությունը վերացնելու գործով զբաղվելու, պարտավորեցրեց յուրաքանչյուր կոմլերիտականի առնվազն մեկ անգրագիտի սովորեցնել, կարելուլն հափ մեծ թիվ կոմլերիտականների ուղարկել մանկավարժական տեխնիկումները՝ նրանցից ուսուցիչներ պատրաստե-

լու: Համագումարը կոմսոմոլի չուրաքանչյուր բջիջի առաջարկեց չեքիտասարգության միջից անգրագիտութիւնը վերացնելու հատուկ լիազոր աշխատակով, Վոր վերջինիս միջոցով ստուգել բջիջի անգամների աշխատանքն անգրագիտութիւնը վերացնելու գործում և ուղղութիւնն տա այդ աշխատանքին:

Կոմսոմոլը մեծ մասնակցութիւնն է ընդունել Ֆարրիկ-գործարանային աշակերտության և գյուղատնտեսական աշակերտության դպրոցների կազմակերպման գործում: Այդ դպրոցներում մատաղ սերնդից պատրաստվում են՝ Ֆարրիկաների, գործարանների և խորհրդային տնտեսութիւնների վորակալ աշխատանքների համար: Ներկայումս այդ դպրոցների թիվը 1,025 է հաշվվում, ուր 108 հազարից ավելի սովորողներ կան: Կոմսոմոլը հետևում է այդ դպրոցների աշակերտության, ուսուցչության ընտրության, դպրոցներում աշխատանքի վորակը բարձրացնելու վրա և այլն:

Կոմսոմոլի մոտավոր մասնակցութեամբ աշխատանք է տարվում վորոշ կրթութիւնն տալու աշխատանքիւթյանը, Վոր գործով պրագված՝ չի կարողանում կանոնավոր կերպով դպրոցներ հաճախել: Դրանց համար կազմակերպվում են արհեստակցական դասընթացներ, չերեկոյան դպրոցներ, չերեկոյան տեխնիկումներ, չերեկոյան բանֆակներ և համալսարաններ: Այս բոլոր դպրոցներում սովորողների քանակի մասին կարելի է հասել հենց նրանով, Վոր միայն ամբողջ ԽՍՀՄ արհեստակցական դասընթացներում 162 հազար հոգուց ավելի է սովորում:

Այնուհետև զայիս են արհեստակցական դպրոցները, Վորոնք կէքորոմանայորներ, չուղ հանողներ, տրակտորիստներ են պատրաստում, գյուղչեքիտական դպրոցները՝ ստեղծված կոմսոմոլի հարկադրական պահանջով: Ներկայումս այս վերջին տիպի դպրոցների թիվը 780 է, ուր 68 հազարից ավելի չեքիտասարգ գյուղացիներ են սովորում:

Յերբեմն անմիջական մասնակցութեամբ կոմսոմոլի, չերբեմն էլ աշխպիսի կազմակերպութիւնների միջոցով, ուր կոմսոմոլն ամենատիպի դերն ունի, տասնչակ հազարավոր չեքիտասարգ բանվորներ ու գյուղացիներ են ուղարկվում վուգերը, տեխնիկումներն ու բանֆակները՝ չուրացնելու աշխ գիտական ու տեխնիկական գիտելիքները, Վորոնց մասին ասել է կենիւր:

Յեվ վերջապես կոմսոմոլն ահագին քաղաքական-դաստիարակչական աշխատանք է տանում ինչպիս իր շարքերում, աշխ-

պէս և բանվորական ու գյուղացիական յերիտասարդութեան չը-
կազմակերպված յերիտասարդութեան շարքերում: Քաղաքացիները,
շարժական-գաղթները, ընթացիկ քաղաքականութեամբ հետա-
քրքրվողները խմբակները, կուսակցութեան և կոմսոմոլի պատ-
մութեամբ հետաքրքրվողների խմբակները հարկուր հազարավոր
յերիտասարդ բանվորներ ու գյուղացիներ են ընդգրկում: Յերի-
տասարդութեան համար կոմսոմոլը 60 դանազան թերթեր և 25
պարբերականներ և հրատարակում: Այդ լրագրերն ու պարբերա-
կանները լույս են տեսնում ԽՍՀՄ-ում խոսվող 55 լեզուներով:

Կոմսոմոլն իր վերջին VIII համագումարում մեծ տեղ և ու-
շագրութիւն հատկացրեց յերիտասարդութեան ուսուցման ու դաս-
տիարակութեան հարցերին: Նա մի շարք վորոշումներ կացացրեց
ժողովրդական կրթութեան սխտեմը վերակառուցելու մասին, այդ
սխտեմը սոցիալիստական շինարարութեան պահանջներին հար-
մաբեցնելու, վեզելում և տեխնիկումներում սովորողների սո-
ցիալական ընտրութիւնը լաւացնելու մասին և այլն:

Կոմսոմոլի յուրաքանչյուր կազմակերպութիւն, կոմսոմոլիս-
տական յուրաքանչյուր բջիջ պիտի ձգտի գյուղական յերիտա-
սարդութեան մասսաներն ալելի մեծ չափով ընդգրկելու կուլտու-
րական կազմակերպութիւններով: Այս անելիքների մասին Վ. Ի.
Լենինը կոմսոմոլին մատնանշել է դեռ III համագումարում:

«Դուք շատ լաւ եք հասկանում, վոր անգրագիտ մարդիկ
եւեքտրոֆիկացիալին չեն մոտենալ, և այստեղ միայն հասա-
րակ գրագիտութեան մասին խոսելն եւ քիչ եւ: Այստեղ եւեքտրա-
կանութեան ինչ լինելը հասկանալը քիչ եւ, պիտի գիտենալ նաեւ,
թե ինչպէս պիտի գործադրել այն արդշունարերութեան, յեր-
կրագործութեան և արդշունարերութեան ու յերկրագործութեան
յուրաքանչյուր առանձին ճյուղում: Այս բանն ինքներդ պիտի
սովորեք ու սովորեցնեք մեծացող աշխատավորական մասսա-
ներին:

«Ահա խնդիր, վոր ծառանում եւ յուրաքանչյուր գիտակից
կոմունիստի առաջ, յուրաքանչյուր յերիտասարդի առաջ, վորն
իրեն կոմունիստ եւ համարում և պարզ գիտակցում եւ, թե կոմու-
նիստական յերիտասարդական միութեան մեջ մտնելով, իր վրա
պարտք եւ վերցնում ոգնելու կուսակցութեանը՝ կոմունիզմ կա-
ռուցելու»:

Վորժան կարելի չե՝ շաք գիտութիւն, վորժան կարելի չե՝
շաք կուլտուրա բանվորա-գյուղացիական յերիտասարդութեանը:

այս և Լեւոնի ավանգը կոմսոմոլից: Յեւ այս ավանգի իրա-
զործումը մեկն և այն խոստովագույն յեւ ամենալուրջ խնդիր-
ներէից, զորոնք ծառանում են կոմսոմոլի առաջ:

ՀԱՐՅԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

II. Ի՞նչ կարող եւ անել ձեր բշխջը գլուղակեան յեղիսասար-
դության մեջ գիտելիքներ տարածելու համար:

ՊԱՅԳԱՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ՀԱՄԱՐ

Աշխատավորական մասսաների շրջանում գիտելիքներ տա-
րածելուց բացի, կուլտուրական հեղափոխութեան կարեւորագույն
խնդիրներից մինն էլ պայքարն է՝ աշխատանքի կուլտուրայի
համար:

Վերը մենք արդեն խոսել ենք մեր կուլտուրականութեան
մասին այդ ասպարիզում: Կոյնկալով կերպով աշխատել չկարո-
ղանալը, ժամանակի աննպատակ կորուստը (ինչպես ժողովների
դալը), կանոնավոր կերպով աշխատել չիմանալը, կանոնավոր
կերպով հանգիստ ու աշխատանք տանել չիմանալը, աշխատանքի
ստրկական թափը, անփութութիւնն ու անբարեխղճութիւնն
աշխատանքում, բլուրեկրատիզմը, ձգձգումներն—այս բոլորն ար-
դյունք են աշխատանքի անկուլտուրականութեան: Մինչդեռ մեր
տուղ միջոցների ժամանակ աշխատանքի այս անկուլտուրակա-
նութիւնը հսկայական վատնումի չե փոխվում, մեզ շատ թանկ է
նստում: Կարողանալ աշխատել, կարողանալ կարճ ժամանակ-
ում շատ բան անել, այն էլ ճիշտ, կանոնավոր յեւ պարզ, կա-
րողանալ գործի մեջ յեղած քերութիւնները տեսնել յեւ իսկույն
ուղղել նրանց—ահա քե ինչի պիտի ձգենք մեք: Մենք մեր
արդյունաբերութիւնն ու գլուղատնտեսութիւնը սոցիալիստա-
կան ձևով ենք կառուցում: Մենք մեր չերկիրն ինդուստրիալի-
զացիայի լինք լինթարկում: Մենք ձգտում ենք մեր արդյունա-
բերութիւնը և մեր գլուղատնտեսութիւնը կառուցել նորագույն
տեխնիկայի հիմունքներով: Իսկ լիթե աշխատանքի անկուլտու-
րականութիւնը մեզ միշտ հաղթահարե, չերկրի ինդուստրիալի-
զացիան կկադի, կդանդադի, նրա հետեանքները շատ դանդաղ
կերևան:

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՑԱՂԻ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

Կուլտուրական հեղափոխութեան պլանի մեջ մտնող խոշորա-
գույն խնդիրն աշխատավոր մասսաների կենցաղի կուլտուրակա-

ճութան համար մզվող պայքարն է հաճախագու՛մ: Անկուլտուրա-
կանութիւնը բուն է գրել կենցաղում: Մինք կուլտուրապես ապ-
րել չգիտենք: Կենցաղի պայմանները ճնշում և ստրկացնում են
կանանց: Կինը հաճախ է ծանրաբեռնված ընտանեկան գործե-
րով, համարյա միշտ հանգիստ չունի, վոչ ել հասարակական աշ-
խատանք տանելու հնարավորութիւն: Նաև ժամանակ չունի իր
գիտելիքները լրացնելու: Կենցաղի անկուլտուրականութիւնը
պատճառ է դառնում չեղելիների սխալ դաստիարակվելուն, մա-
տաղ սերնդի աշխնդակվելուն, նրան մի շարք փաստակար ու ան-
պետք սովորույթներ, նախապաշարեւմեք պատվաստելուն և այլն,
մի խոսքով—մենք զեռ կուլտուրապես ապրելու շնորհքից զուրկ
ենք: Իսկ կենցաղային անկուլտուրականութիւնն ազդում է մեր
կուլտուրայի ընդհանուր մակարդակի վրա, աշխատանքի կուլտու-
րայի վրա և այլն:

Կենցաղը վերակառուցելու համար մզվող պայքարն ամենից
դժվարն է, վորովհետև կենցաղային սովորույթներն անչափ ու-
ժեղ են: Անհրաժեշտ է, վոր կուլտուրական կենցաղի հենակետեր
ստեղծվեն և հենց ալգտեղից ել գրո՛ւ տրվի հին կենցաղի վրա:
Ստեղծել հասարակական բաղանիքներ, մսուրներ չեղելիների հա-
մար, ամբուլատորիաներ, հանգստյան տներ, մանկապարտեզներ,
մանկական հրապարակներ, բանջարանոցներ, ակումբներ, խրճիթ-
ընթերցարաններ,—սոքա չին այդ հենակետերը, վորտեղից ել պալ-
քար պիտի սկսել հոգուտ նոր կենցաղի: Կենցաղի կոլեկտիվաց-
ման և կուլտուրականացնելու պայքարում կոմսոմոլը շատ բան
կարող է անել: Յուրաքանչյուր կոմյերիտական կարող է և պետք
է հենց իրենից, իր ընտանիքից սկսի:

Կոմսոմոլն առանձին ուշադրութիւն պիտի նվիրի չերիտա-
սարդութիւն կենցաղին: Պալքար հարբեցողութիւն, ծխելու դեմ,
պալքար խուլիգանութիւն, սեռական անժուժկալութիւն և այլ
կենցաղային աննորմալութիւնների և թերացումների դեմ—ընդ-
հանրապէս կոմսոմոլի աշխատանքի բաղկացուցիչ մասերից մեկն
է: Պրոպագանդ ու կազմակերպումն ֆիզկուլտուրայի, խելացի
հանգստի, կյանքի առողջապահական պայմանների է այլն, այս
ամենը միաժամանակ նաև պալքար է հոգուտ կուլտուրական կեն-
ցաղի, հոգուտ առողջ ու կուլտուրական չերիտասարդութիւն:

ՄԵՆՔ ՍՈՑԻԱԼԻԶՄ ԵՆՔ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ

ՄԵՐ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՅԵՏԱՄԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մենք հաճախ ենք լսում, ինքներս ել ասում ենք, թե մեր *ԽՍՀՄ* տնտեսապես չեռամնաց չերկիր է: Յեվ սա ճիշտ է: Հարկավոր է լավ դիտել մեր ժողովրդական տնտեսությունը և կհամոզվենք նրա չեռամնացության մեջ:

Վերցնենք մեր գյուղատնտեսությունը: Մեր չերկրի տասնչակ միլիոն մարդիկ աշխատում են դաշտերում, արոտներում, բանջարանոցներում, և այդ մարդկանց աշխատանքի արդյունքը շատ է փոքր: Համեմատենք, որինակ, *ԽՍՀՄ* դաշտային բերքատվությունն ուրիշ չերկրների բերքատվության հետ: Մեզնում հաճախ մի դեպատինից միջին թվով 53 փութ է ստացվում, այնինչ Անգլիայում նա տալիս է դեպատինից 150 փթից ավելի, Բելգիայում 130 փ. և այլն: Յեվ ինչու միայն դաշտավարության մեջ. անասնապահության մեջ, կաթնատնտեսության մեջ նույնպես՝ աշխատանքի արտադրողականությունը մեզնում ավելի պակաս է, քան ուրիշ չերկրներում: Յեվ այդ նրանից չե, վոր այնտեղ հողն ավելի լավ է, քան մեզնում: *ԽՍՀՄ* հողն իր վորակով վոչ միայն վատ չե, այլև շատ տեղ ավելի լավ է, քան ուրիշ չերկրներում: Իսկ մեր գյուղացին աշխատում է առավոտից մինչև չերեկո, այնպես վոր ծուլության մեջ նրան մեղադրել չի կարելի:

Ուրեմն ի՞նչն է պատճառը: Պատճառն այն է, վոր մեր չերկրի նախկին տերերը, կալվածատերերը, կապիտալիստներն ու նրանց իշխանությունը—ցարական ինքնակալությունը—անխնա կերպով կողոպտում էին գյուղի աշխատավորությունը: Տնտեսությունը բարվոքելու վրա գյուղացին վոչինչ չեր կարողանում ծախսել, վորովհետև հարկերը, կապալը, մնացած բոլոր տուրքերը վճարե-

լուց հետո հազիվ հազ կարողանում եր մինչև չեկող բերքը քաշ առալ: Կուլակը, առևտրականը, վաշխառուն ամեն կողմից պաշարում ելին գյուղացու տնտեսությունը: Գյուղացիների միայն անշնչան վերնաշերտերն ելին աճում, շունչ քաշում: Ֆինացած մասսան քաջքալում եր: Այս դրությունը տնտեսությունը լավացնելու մասին մտածել անգամ չեր կարելի: Այս պատճառով դաշտերը մշակվում ելին արորով կամ խղճուկ գութանով: Գյուղացիք տրակտորի մասին գաղափար չունեին: Հողը պարարտացնում ելին միայն աղբով, վոր այնքան քիչ եր: Արհեստական պարարտացման մասին գյուղացին վոչ մի հասկացողություն չուներ: Խոտացանությունը միայն ուժեղ կուլակային տնտեսություններին եր մատչելի: Շատ վատտեսակ ու սակավույժ անասուններ ելին պահում, վորի տված միսը, կաթը, նուշխակ աղը քիչ եր: Հին ժամանակից ահա այս աղքատությունը մեզ բաժին ֆինաց: Հենց դրանով ել պիտի բացատրել այն հանգամանքը, վոր գյուղատնտեսության մեջ զրած աշխատանքը մինչև որս ել քիչ արդունք ե տալիս, քիչ ե արդյունավետ: Իսկ աշխատանքի պակաս արդյունավետության հետ կապված ե նաև տնտեսական չեղանացությունը:

Ծարաղան կառավարության, կալվածատերերի ու կապիտալիստների կատարած կոդոպուտը զուգակցվում եր գյուղացու խղճուկ գրագիտության, պակաս կուլտուրականության հետ, վորովհետև ցարական կառավարությունն այն կարծիքի չեր, թե ցարական իրավունքի լավագույն հենարանը ժողովրդի խավարն ու տգիտությունն են: Վերջապես մեր գյուղատնտեսության չեղամնացության գլխավոր պատճառներից մեկն ել այն ե, վոր հողային մակարդակը բաժան-բաժան ե արված միլիոնավոր մանր ու ամենամանր հողամասերի, տնտեսությունների, վորի հետևանքն ե գյուղատնտեսության ապրանքայնության թուլլ զարգացումը ել այլն: Այս բոլորը, վորպես ծանր բեռ, կախված ե մեր տնտեսության վրա, կասեցնում ե նրա զարգացումն ու պահպանում չեղամնացությունը:

Մեր ժողովրդական տնտեսության մի այլ մեծ մասում— արդյունաբերության մեջ ես մենք չեմ ենք տեխնիկապես՝ համեմատած կապիտալիզմի ավելի զարգացած չերկրների հետ: Որինակի համար վերցնենք մի գործարան: Մոսկվայում գոլություն ունի AMO գործարանը, ուր ավտոմոբիլներ են պատրաստում: Մոտերքումս այս արտադրության հեռադոտումը տեղի ունեցավ՝

պարզելու, թե վճռքան ժամանակ և անցնում, մինչև լերկաթի հանքից ձուլած պողպատն այս գործարանում համապատասխան վերամշակման լինթարիվիւոց հետ ավտոմոբիլ և զանուցում: Հետագոտութիւնը պարզեց, վոր հանքի հալվածքից մինչև պատրաստի ավտոմոբիլի լերկալն անցնում և $8\frac{1}{2}$ ամիս: Իսկ Ամերիկայում նուցն աշխատանքը կատարվում և $5\frac{1}{2}$ որում: Ահա մեր արգլունարերական լետամնացութիւն մի որինակ այնպիսի գործում, ինչպիսին ավտոմոբիլների արտադրութիւնն և: Ընշտ և՛ արգլունարերութիւն ուրիշ ճշուղերում լետամնացութիւնն այսպիսի չափերի չի հասնում, բայց և այնպես նա կա և գոյութիւն ունի արտադրանքի համարյա բոլոր ճշուղերում՝ իրրե ժառանգութիւնն հին, մինչևեղափոխութիւն ժամանակից մնացած:

Կապիտալիստը Ֆարրիկա լեր կառուցում: Վորպեսզի այդ Ֆարրիկան մեծ արգլունք տար, հարկավոր ևր Ֆարրիկան լավ մեքենաներով սարքավորելու: Լավ մեքենաները թանգ արժեն: Կապիտալիստին վաստակ, շահ և հարկավոր, և լեթե նա մեծ շահ կարող և ստանալ նաև վատ կահավորած Ֆարրիկայից, նա թանգարժեք մեքենաներ չի գնիլ: Կապիտալիստը հաշվում, տեսնում ևր, վոր վատ սարքավորումով ևլ կարելի չե լավ աշխատել, հարստանալ: Պետք և միայն ավելի ուժեղ սեղմել բանվորին.— նրան կարելուցն չափ քիչ վճարել, ստիպել, վոր վորքան կարելի չե շատ աշխատի. այդ գեպքում Ֆարրիկան վատ սարքավորումով ևլ հարկավոր վաստակը կտա: Նախահեղափոխական շրջանում կապիտալիստը հեշտ կարող ևր իր հաշիվները կառուցել բանվորից քանած քրտինքի վրա: Յեթե բանվորը համառորեն ընդդիմանում ևր, կապիտալիստին ոգնութիւն ելին գալիս վոստիկանութիւնը, ժանգարմները, դատավորները: Գլուղի շերտավորումը, գլուղական չքավորութիւն ծանր նյութական դրութիւնը գործազուրկների ահագին բանակներ ելին քաղաք քշում: Նրանց չքավորութիւնը չափազանց եժանացնում ևր բանվոր ձեռքը: Մեծ հաշիվ չկար ավելի կատարիւղգործված մեքենաներ մուծել, ինչպես ևր մի շարք բուրժուական լերկրներում, հատկապես Ամերիկայում, վորտեղ բանվոր ձեռքը շատ թանգ ևր: Այդ պատճառով ևլ մեր արգլունարերութիւնը զարգանում ևր ի հաշիվ բանվորի դաժան շահագործման, իսկ տեխնիկական լետամնաց ևր, վատ սարքավորված:

Նախկին իրավակարգից մեզ ժառանգութիւն մնացած ճեմեսակաճ լետամնացութիւնը մեր լեկուում սոցիալիզմ կառուցելու գլխավոր զմաւութիւնն և: Սոցիալիստական տնտե-

սությունը կտրված չէ, մաս-մաս չեղած չէ, այլ միասնական տրո-
տեսութիւն, հասարակականացրած տնտեսութիւն եւ Սոցիալիս-
տական տնտեսութեան մեջ առանձին տերեր չկան։ Այնտեղ տերը
բոլոր աշխատավորներն են։ Նրանք այս հասարակական տնտե-
սութեան մեջ աշխատում են բոլորը միասին և աշխատանքի ար-
տադրած բարիքից ստանում են իրենց համար անհրաժեշտը։ Մի
կողմ թողնելով բոլոր մշուս դժվարութիւնները, տեսնենք, թե
մեր լեռամեայ տնտեսութիւնը կարճ և բոլորին բավարարել
ամեն տեսակ անհրաժեշտ մթերքներով։ Բոլորը գիտեն, վոր մե-
ղանում, իՍՀՄ-ում, դեռ ապրանքային սով եւ, այսինքն լայն
գործածութեան առարկաների պակաս եւ

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑՅՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ա. ԵճՅՈՒՆ յե մեր արդյունաբերութիւնը յե մեացել։

ԽՍՀՄ-ի ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Հարց ե ծագում, թե ինչպէս կարող ենք հաղթահարել սո-
ցիալիզմ կառուցելու այս հիմնական դժվարութիւնը—մեր տնտե-
սական լեռամեայութիւնը։

Այս հարցին պատասխանելու համար ուշադրութեամբ դի-
տենք տնտեսութեան այն առանձին տեսակներն ու ձևերը, վո-
րոնք ներկայումս գոյութիւն ունեն մեր յերկրում։ ԽՍՀՄ խուլ
անկյուններում, վորոնք հեռու չեն ընկած քաղաքներից ու առե-
տրա-արդյունաբերական կենտրոններից, յերկաթուղագծից հար-
ջուրավոր վերստեր հեռու այնպիսի տնտեսութիւնների կարող
ենք պատահել, վորոնք ցասուբալ կամ բնակաց անունն են կրում։
Այս տնտեսութիւններն աշխատանքային են, բայց չափազանց
լեռամեայ։ Ինչ վոր արտադրում, իրենք ել սպառում են, շուկա-
յի հետ համարյա վոչ մի կապ չունեն։ Այսպիսի տնտեսութեան
մեջ աշխատավորներն իրենք են իրենց հացը ձեռք բերում, իրենք
են իրենց անդրջրհեղեղան գործիքները շինում, հագնում են տա-
նը գործած կտորներ, իրենք իրենց վոտնամաններն են պատրաս-
տում, խրճիթները լուսավորում են մարխով (ծյանգ) կամ կան-
թեղով և այլն։ Այսպիսի տնտեսութեան մեջ աշխատանքը չափա-
զանց սակավ արտադրողական եւ, տված արդիւնքը չնչին եւ։

Մի փոքրիկ որինակ կարող ե հաստատել մեր ասածը։ Այս-
պիսի տնտեսութեան մեջ աշխատող մեկին սովորական վարտիք
և հարկավոր։ Դրա համար 3—4 ֆունտ վոլշի մանած ե պետք։

Յեթե մասնածն աշգլխի տնտեսութեան մեջ նուէնիսկ վոչ թե իլիկով, այլ ջահրաշով են մասնում, աշխուսմենաշինով ալո 3—4 ֆունտի համար աոնվաղն 3—4 որ անընդհատ պիտի աշխատել: Իսկ ֆարրիկաշում մի բանվորունի մեքենայի ողնութեամբ 3—4 բանվորական որվա ընթացքում 150—200 փութ մասնած և պատրաստում: Տվլալ որինակից պարզ տեսնում ենք, վոր աշգլխի տնտեսութեան մեջ աշխատանքը 2 հազար անգամ պակաս և տալիս, քան մեքենայի աշխատանքը: Տնտեսական լետամնացութիւնը հաղթահարելու համար այսպիսի տնտեսութիւնները պիտի վերակառուցել: ԽՍՀՄ-ում այլ տիպի տնտեսութիւն ևս կա: Դա աշտակակոված պարզ ապրանքային օգնեստութիւնն է: Դրան որինակ կարող և ծառայել աշխ միջակ-գլուղացու սովորական տնտեսութիւնը, վոր վարձու աշխատանք չի կիրառում: Այդ տնտեսութիւնն ապրանքային և կոշվում, վորովհետեւ նա կապ ունի շուկայի հետ: Այս տնտեսութեան արտադրած մթերքների մի մասը վաճառվում և շուկայում, իսկ ստացած փողով աշգլխի արդշունաբերական ապրանքներ են գնվում, վորոնք անհրաժեշտ են տնտեսութիւնը վարելու և ալո տնտեսութեան մեջ աշխատողներին պետքերը հոգալու համար: Այս տնտեսութեան մեջ ևս աշխատանքի մեծ մասը ձեռքով և կատարվում: Այս պատճառով պարզ ապրանքային տնտեսութիւնը ևս լետամնաց տնտեսութիւն և: Մեր գլուղական տնտեսութեան մեջ մեծամասնութիւն կազմելով, նրանք լետամնացութեան կնիք են դրոշմում ամբողջ գլուղատնտեսութեան վրա: Որինակ, այս տնտեսութիւնների ճնշող մեծամասնութիւնը հացը կալսելը կամ ձեծելը ձեռքով և կատարում: Իսկ ձեռքով ձեծելով, մի մարդը մի ժամում 1 փութ հատիկ և տալիս, վոր աշխատավարձով միասին 37 կոպեկ և նստում, աշինչ տրակտորով շարժման մեջ դրված կալսող մեքենայով ձեծածը տալիս և 1 ժամում 50 փութ հացահատիկ և 1 փութ 5 կոպեկից ավելի ծախս չի նստում:

Ինչպես տեսնում ենք, տարբերութիւնը շատ և մեծ: Նուէն տարբերութիւնն ենք տեսնում նաեւ խոտ հարելում: Աշգլխի տնտեսութեան մեջ աշխատող խոտհարը սովորական գերանդիով կարող և հարել 800 քառ. սաժեն տարածութիւն, մինչդեռ խոտհար մեքենան՝— 6000 քառ. սաժեն: Ձեռքի աշխատանքի վրա հիմնված տնտեսութեան լետամնացութիւնը շատ և ակնբախ: Մինչդեռ չլորաքանչլոր աշգլխի փոքրիկ ապրանքային տնտեսութիւն մեքենայի աշխատանքի անցնել չի կարող: Ձի կա-

բող՝ մի շարք պատճառներով: Նախ՝ իրեն համար մեքենաներ
դնելու միջոցներ չունի: Յերկրորդ՝ այդպիսի մանր տնտեսու-
թյուններում այդ մեքենաներից շատերը կիրառելի չեն, վորով-
հետև առանձին տնտեսություններն այնքան փոքր են լինում,
վոր մեքենա դնելու տեղ չես գտնում: Վերջապես՝ մեքենաներ
ունենալը առանձնապէս փոքրիկ տնտեսություններին ձեռնտու
չէ: Մեքենան ձեռնտու և արդունք տվող է միայն այն ժամա-
նակ, յերբ նա ամբողջ տարին լարված աշխատում է: Իսկ փոք-
րիկ տնտեսութեան մեջ նա միայն մի քանի ժամ, լավագոյն
դեպքում մի քանի օր կարող է աշխատել: Այնուհետև անգործ է
կանգնելու: Ամենաչքավոր տնտեսություններում նույն իսկ ձին,
եւ չենք ասում մեքենան, իր ծախսը չի արդարացնի: Ուրեմն,
փոքր ճեմեսությունները վոչ միայն յեռաճեաց են, այլ յեւ
այդ յեռաճեացութեանը չեն հաղթահարիլ, բացի փոքր են: Հետեւաբար
այս տնտեսություններով էլ չենք կարող ուղղել մեր ժողովրդա-
կան տնտեսությունը, չենք կարող հաղթահարել մեր լեռամնացու-
թյունը:

Տնտեսութեան հաջորդ տիպը իՍՆՄ-ում մասնավոր կա-
պիտալիստական ճեմեսություններ են: Այս տեսակին են վերաբերում
բոլոր կուլակային տնտեսությունները, մասնավոր մարդկանց
պատկանող և վարձու աշխատանքով բանող արհեստանոցները,
մասնավոր ֆարրիկաները, գործարանները և այլն: Սյս ճեմեսու-
թյուններն առաջիններից գլխավորապէս նրանով են տարբերվում,
վոր վարձու աշխատանքից ոգտվում յեւ աճեցապէս հարստացում
են: Սյսպիսի տնտեսությունների աճելն ու զարգանալը հալա-
սարազոր է ավելի ու ավելի մեծաքանակ բանվորներ շահագոր-
ծելուն: Այս տնտեսություններում մեքենայական աշխատանք հա-
ճախ է կիրառվում: Բայց աշխատանքի արտադրութեան ավելա-
ցումը, վոր առաջ է գալիս այդ տնտեսություններում մեքենաներ
գործադրելուց, վոչ թե աշխատավորութեան բարեկեցութեանն է
ծառայում, այլ գնում է ավելացնելու տնտեսութեան տերերի հա-
րստությունը: Սեփական շահն ավելցնելու ձգտումը դրդում է
դրանց՝ գործը մեծացնել, մեքենաներ կիրառել և այլն: Իսկ կա-
պիտալիստական տնտեսությունն ընդարձակել—նշանակում է ու-
րիշի աշխատանքով սեփական հարստությունն ավելցնել, ավելի
ու ավելի մեծ քանակութեան մարդիկ քաշել կապիտալիստական
մամուլի տակ:

Միանգամայն հասկանալի է, վոր շահագործողների իշխա-

նութիւնը տապալող ԽՍՀՄ ի աշխատավորները չեն կարող ալդ-պիսի տնտեսութիւններն իրենց համար որինակելի համարել։ Այդ տիպի տնտեսութիւններն զարգացումը կնշանակէր—մի կողմից՝ մի փոքրիկ խումր հարուստների թիվն ավելցնել, մյուս կողմից՝ աշխատավորական լայն մասսաների չքավորութիւնը մեծացնել։ Ուստի մեր նպատակն է տատկանաբար գուրս վանել կապիտալիստական տիպի տնտեսութիւնները—մինչև իսկ նրանց վոչնչացնելու առաջ կանգ չառնելով։

Մասնավոր—կապիտալիստական տիպի տնտեսութիւնը նման է պեռակալ—կապիտալիստական տնտեսութիւնը։ Վորպեսզի պարզ պատկերացնենք, թե այս տիպի տնտեսութիւնն իրենից ի՞նչ է ներկայացնում, մի որինակ բերենք։ Կովկասում, Զիաթուրում մարդանցի հանքեր կան։ Այնտեղ մարդանց են հանում, վոր գործ է զբվում չուգունից պողպատ հալելու համար։ Խորհրդային պետութիւնը դեռ այնքան միջոցներ չունի, վոր հանքերը լավ սարքավորի է մարդանցի հալթալթումը դնի աշնպես, ինչպես հարկն է։ Ուստի այդ հանքերը վորոշ ժամանակով կապալով են տրված ամերիկական կապիտալիստներին։ Կապալառուները պարտավոր են սարքավորել հանքերը, կապալավարձ տալ է հալթալթած հանքի վորոշ մասը հանձնել խորհրդային պետութիւնը։ Պայմանաժամը լրանալուց հետո նրանք պարտավոր են հանքերն իրենց սարքավորման հետ միասին հանձնել պետութիւնը։ Վորպես ապահովութիւն, վոր պայմանի բոլոր կետերը ճշտութամբ կիրականան, կապալառուները պետական բանկ են մտցրել Զմիլիոն ուուրի։ Խորհրդային իշխանութիւնն իրավունք ունի իր լիազորների միջոցով վերաստուգման լենթարկելու կապալառուների աշխատանքը։

Ահա տնտեսութիւն այս տեսակն, ինչպիսին Զիաթուրի հանքերն են, կոչվում է պետական—կապիտալիստական։ Մասնավոր—կապիտալիստական տնտեսութիւնից սա նրանով է տարբերվում, վոր վոչ միայն սրա զարգացումն, այլև ամբողջ աշխատանքը պետական վերահսկողութիւնն է լենթակա։ Սրա շնորհիվ պետկապիտալիստական ձեռնարկութիւններն ավելի, քան մասնավոր—կապիտալիստականները, կարող են պետական պլանավորման առարկա դառնալ։ Բաց այս տնտեսութիւն մեջ կապալառու—կապիտալիստները հարստանում են ուրիշի աշխատանքով, վարձված բանվորների աշխատանքով։ Իր տիպով սա էս կապիտալիստական տնտեսութիւն է։ Դա ժամանակավոր կե-

պով ե քուլասոված ԽՍՀՄ-ում, Բանի զեռ ալեման միջոց յու-
նեցե, վոր կարողանանք ինքեքնա կազմակերպել ամեց ինչ՝ ա-
ռանց բացառության արտադրություն չեվ ձեռնարկություն: Խոր-
հրդային պետությունը դա ավելի ձեռնտու չե, քան մասնավոր—
կապիտալիստականը, վորովհետե ալստեղ մենք այնպիսի ձեռ-
նարկության հետ գործ ունենք, վոր աշխատում ե խորհրդային
պետության հետ կապած պայմանի հիմունքներով: Այստեղ մենք
գործ ունենք կապիտալիստի հետ, վոր մեզ վորոշ զիջումներ ե
անում: Ապագայում այս տիպի շահագործող տնտեսությունը ես
պիտի վերանա:

Վերջապես՝ վերջին տիպի տնտեսությունը, վոր գոյություն
ունի ԽՍՀՄ-ում Հոկտեմբերյան հեղափոխության որից, սոցիալիս-
տական տնտեսությունն ե: Սոցիալիստական տնտեսության որինա-
կը մեր պետական արդյունաբերությունն ե: Պետական արդյունաբե-
րությունը՝ մեր չեքերի ֆարրիկաներն ու գործարանները պատկա-
նում են խորհրդային պետությանը: Ֆարրիկաների ու գործա-
րանների մի մասը խորհրդային պետությանն ե անցել նրանց կա-
պիտալիստ տերերին արտաքսելուց հետո, մի մասն ել նոր ե շին-
վել: Նոր կառուցած ձեռնարկությունները սարքավորված են
լավագույն դադգահներով, մեքենաներով ու շարժիչներով, իսկ
հին ֆարրիկաներն ու գործարանները տարեցտարի վերաշինվում,
վերասարքավորվում են: — շենքերի բները վերաշինվում են, հնա-
ցած ու մաշված սարքավորումը նորոգվում ե: Սրա շնորհիվ ել
այս գործարանների աշխատանքի արդյունքը տարեցտարի ավե-
լանում ե: Ներկայումս մենք գտնվում ենք մեր արդյունաբերու-
թյան վերասարքավորման կամ բեկոնստրուկցիայի հենց սկզբնա-
կան շրջանում:

Սոցիալիստական տնտեսությունն աշխատանքային տնտե-
սությունն ե: Այդտեղ վոչ վոք ուրիշի աշխատանքով չի հարսա-
նում: Սոցիալիստական արդյունաբերությունից ստացված վաս-
տակը ծառայում ե մասամբ այդ արդյունաբերության ծավալման
գործին—նոր ֆարրիկաներ ու գործարաններ կառուցելուն, մա-
սամբ ել խորհրդային պետության կարիքներին: Իսկ խորհրդա-
յին պետության կարիքները հայտնի չեն: — կառուցել պարոցներ,
հիվանդանոցներ, չերկաթուղիներ, միջոցներ՝ հողաշինարարու-
թյան համար, չքավորությունն ոգնելու ե այլն: Ինչպես տեսնում եք,
սոցիալիստական տնտեսությունը ծառայում ե վոչ թե առան-
ձին անհատներին հարստացնելու գործին, այլ մեր չեքերի ամբողջ
աշխատավորության շահերին:

1. Ի՞նչ **ՏԱՐԲԵՐՈՒՅՈՒՆ** կա ապրանքային կամ կապիտալիստական **ՏՆՏԵՍՈՒՅՈՒՄ** մեջ:

2. Մարդո՞ք միասեռակ են կուլակի ու միջակի **ՏՆՏԵՍՈՒՅՈՒՆՆԵՐ**: Ի՞նչո՞ւմ են **ՏԱՐԲԵՐՈՒՅՈՒՆ**ը:

3. Ի՞նչպիսի **ՏՆՏԵՍՈՒՅՈՒՆ**ը կարելի չե կապիտալիստական անվանել:

4. Խորհրդային հանգիստը ի՞նչո՞վ են **ՏԱՐԲԵՐՈՒՄ** ձեռնարի հանգիստը:

ՄԵՆՔ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՆՔ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ

Կապիտալիստական տնտեսության մեջ վորքան աշխատանքն արդյունավետ լինի, այնքան էլ կապիտալիստների վատտակը մեծ կլինի: Ընհակառակը, վորքան բարձր և աշխատանքի արտադրողականությունը սոցիալիստական տնտեսության մեջ, այնքաննաավելի կլրացնի աշխատավորության պետքերն ու կարիքները: Հենց զրա համար էլ բանվոր դասակարգը ձգտում է անընդհատ բարձրացնել աշխատանքի արտադրողականությունը սոցիալիստական **ՏՆՏԵՍՈՒՅՈՒՄ** մեջ: Մեր տնտեսության սոցիալիստական մասը լայն կիրպով ոգտադործում և մեքենաները, լավագույն սարքավորումը, արտադրողականություն վարելու և կազմակերպչական գիտական ձևերը: Փարբիկաների և գործարանների մեքենաներն ու գազգահները շարժման մեջ դնելու համար հսկայական ելքտրոկայաններ են կառուցվում: Այդպիսի կայաններից մեկը—Վոլխովստրոյը, կարող է շարժման մեջ դնել Լենինգրադի համարյա բոլոր ֆարբիկաններն ու գործարանները: Իսկ ներկայումս ԽՍՀՄ-ի հարավում, Դնեպր գետի վրա մի նոր ելքտրոկայան է կառուցվում, վորն իր ուժով 3—4 անգամ գերադանցելու չե Վոլխովստրոյից: Այսպիսի հսկայական ձեռնարկությունների կառուցումը մեր լերկրում իմաստ ունի միայն այն պատճառով, վոր մեր տնտեսության մեջ մեծ տեղ գրավողը սոցիալիստական յեղանակն է: Սոցիալիստական տնտեսությունը, չնայելով, վոր նա բաղկացած է մի շարք ֆարբիկաններից, գործարաններից, խորհրդային տնտեսություններից, ելքտրոկայաններից, լերկաթուղիներից և այլն, իրենից միատեղակա տնտեսություն է ներկայացնում:

Առանձին տնտեսութիւններում ստացված չեկամուտը չի մնում նրանցում, այլ ընդհանուր կաթսան և մտնում: Այդտեղից արդեն, նախորոք մշակած պլանով, նա ծախսվում և արդշունարեկութիւնն ընդարձակելու, գլուղատնտեսութիւնը բարելավելու, ԽՍՀՄ-ի ինքն իրեն պաշտպանելու ունակութիւնը բարձրացնելու, բանվորների ու գյուղացիների աշխատանքն ու կենցաղը բարելավելու վրա և այլն:

Սոցիալիստական տնտեսութեան մեջ արտադրողականութիւնն ևլ և պլանով տարվում: Ֆարքիկաներին ու դործարաններին մեկ տարվա արտադրողականութեան պլան և տրվում: Այդ պլանում ասվում և, թե նրանք մի տարվա ընթացքում մթերքների ի՞նչ քանակ պիտի պատրաստեն:

Այդ պլանը կազմելիս հաշվի չե առնվում ԽՍՀՄ-ի աշխատավորների սպառած այս կամ այն մթերքի քանակը և ձեռնարկութեան արտադրողական հնարավորութիւնները: Յեթե հաշվից չերևում և, վոր տվյալ տարում պատրաստվել և 30 միլիոն փութ սապոն և 75 միլիոն զուլգ վոտնաման, իսկ հաջորդ տարում պիտի պատրաստել նուէնքան սապոն, իսկ վոտնաման՝ 10 միլիոն զուլգ ավելի, այդ դեպքում սապոն պատրաստող ֆաբրիկաներին ու գործարաններին բաց և թողնվում նյութերի նուէն քանակը, իսկ կաշեգործարաններին բաց թողնված նյութերի քանակն ավելցւում և:

Ճիշտ և, միայն արտադրութիւնն ավելցնելու համար նյութեր բաց թողնելը լավատն չե: Պիտի նաև նախատեսել, թե կբավականանամ արդոք հում նյութը, չեթե 10 միլիոն զուլգ վոտնաման պատրաստելու համար նոր ֆաբրիկաներ կառուցվեն: Կաշվարդշունարեկութեան համար հում նյութ տվող գլուղատնտեսութիւնն և: Ուրեմն պետք և մտածել գլուղատնտեսութեանը միջոցնոր բաց թողնելու մասին, վոր նա կարողանա անասնարուծութիւնն ընդարձակել: Իսկ անասնարուծութիւնն ընդարձակելը միտք չի ունենալ, չեթե անասուններն ապահովված չլինեն կերով: Պետք և մտածել արոտները բարեկարգելու, խոտացանութեան, արմատապտուղներ սերմանելու մասին և այլն: Այսպես, — մեկը մյուսի հետ և կապված, և բանից դուրս և դալիս, վոր պլանային ղեկավարութիւնը վոչ միայն սոցիալիստական սեկտորը պիտի ընդգրկե, այլև ամբողջ ժողովրդական տնտեսութիւնը. ուրեմն պիտի կարողանա հաշվել, թե՛ չեւնելով ամբողջ տնտեսութեան շահերից, արտադրողական մի և ճյուղը պիտի ավելի արագ զարգացնել:

Պարզ չերեւում է, վոր սոցիալիստական տնտեսութիւնը իՍՆՄ ում չեղած մշուս բոլոր տնտեսութիւնների հանդեպ մի շարք առավելութիւններ ունի: Սոցիալիստական տնտեսութիւնը խոշոր տնտեսութիւն է. այս պատճառով նա կարողանում է մեծագոյն չափերով կիրարկել կատարելագործված մեքենաներ, ամենալավ սարքավորումն, արտադրողականութեան առաջնակարգ տեխնիկա, հետեւաբար՝ անընդհատ ավելացնել աշխատանքի արտադրողականութիւնն ու հաղթահարել մեր լիտամնացութիւնը: Այնուհետեւ՝ սոցիալիստական տնտեսութիւնն իր աճման և զարգացման հետ միասին պայմաններ և ստեղծում գյուղացիական տնտեսութիւնը վերափոխելու և նրան սոցիալիստական ճանապարհի վրա դնելու: Այսպիսով գյուղացիութիւնը հնարավորութիւն կունենա՝ ոչավել խոշոր արտադրողականութեան առավելութիւններից և իրեն համար բարեկեցիկ վիճակ ստեղծել: Համեմատած ուրիշների աշխատանքով հարստացող տնտեսութիւնների— մասնավոր- կապիտալիստական և պետական-կապիտալիստական տնտեսութիւնների հետ, սոցիալիստական տնտեսութիւնն ակներախ կերպով տարբերվում է նրանով, վոր չի շահագործում: Այն ժամանակ, չերը կապիտալիստական տիպի տնտեսութեան զարգացումը նշանակում է շահագործման ծավալումն, ժանր սեփականատերերի քաջբալումն, մասսաների նյութական դրութեան վատթարացումն, սոցիալիստական տնտեսութեան զարգացումը նշանակում է շահագործման վոչնչացումն, նրա վերջնական պարտութիւնը: Յուրաքանչյուր նոր խորհրդային Ֆարբիկայի կառուցում, տնտեսութեան կազմակերպում, խորհրդային չերկաթուղու կառուցումն աշխարհի արտադրողականութեան զարգացումն և նշանակում, ուր վոչ կապիտալիստը, վոչ էլ մի ալ տեսակի շահագործող տեղ ունենալ չեն կարող:

Ուրեմն միանգամայն պարզ է, թէ ինչո՞ւ մեր չերկրի բան-վոր դասակարգն ու աշխատավորութիւնը մեր տնտեսութիւնը սոցիալիստական ձևով և վերակառուցում: Մանր ապրանքային տնտեսութիւնները վերակառուցվում են կոոպերացման և կոլեկտիվացման միջոցով: Նույն ճանապարհով են ուղղվում նաև նատուրալ կամ բնական տնտեսութիւնները, վորոնք հետզհետեւ ավելի ու ավելի չեն ներգրավվում ապրանքային շրջանառութեան մեջ ու կորցնում իրենց փակ բնույթը: Իսկ մասնավոր-կապիտալիստական տնտեսութիւնը հետզհետեւ դուրս է վտարվում սոցիալիստական տնտեսութեան կողմից: Մեր ժողովրդական տնտե-

սութիւնը սոցիալական տնտեսութեան վերածելով, ԽՍՀՄ-ի աշխատավորութիւնն այն բոլոր առավելութիւններին և տիրանում, վոր տալիս և խոշոր, հասարակական և վոչ շահագործող տնտեսութիւնը: Մեր լերկրի աշխատավորութեան ամբողջ ջանքը ներկայումս կենտրոնացած և այն հիմնական խնդրի վրա, թե մեր յերկրում ինչպե՞ս սոցիալիստական սնեհսութիւն կառուցել: Մենք ձգտում ենք տնտեսութեան հինգ տարրեր ձեւերը վերածել մի ձեւի—սոցիալիստականի:

ՀԱՐՅԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Ինչո՞ւմն է սոցիալիստական սնեհսութեան օտելը:

2. Խորհրդային իշխանութիւնն ո՞ւր է հաճում մամր գլուղացիական սնեհսութիւնները:

ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՐ

Ինչ վոր կառուցվում և, ինչպես հայտնի չե, կառուցվում և մարդկանց ձեռքով: ԽՍՀՄ-ում սոցիալիստական տնտեսութիւն կառուցողներն ել մարդիկ են: Բայց արի՞ տես, վոր ԽՍՀՄ-ում ամենքն ել միատեսակ չեն շահագորդված մեր լերկրում սոցիալիզմ կառուցելով: Դրանց մեջ մենք կհանդիպենք և ակտիվ կառուցողներին և սոցիալիզմի ակտիվ թշնամիներին: Յեթե մենք լավ դիտենք, թե ԽՍՀՄ-ում թիվ և թշնամաբար վերաբերվում այդ գործին, և թիվ և շահագորդված սոցիալիզմի կառուցումով, կտեսնենք, վոր գործ ունենք տարրեր զաւակագի պատկանող մարդկանց հետ:

Մարդիկ ապրում են և կարող են ապրել միմիայն նրա համար, վոր աշխատում են: Յեթե մի գեղեցիկ ու մարդիկ ընդհատեն աշխատանքը, այլևս չաշխատեն, սովից ու քաղցից կմեռնեն: Բայց արի՞ տես, վոր աշխատանքի ընդունակներից բոլորը չեն աշխատում: Աշխատում են, ինչպես հայտնի չե, աշխատանքի վորոշ գործիքներով.— դարբինը մետաղի մի կտորի վրա աշխատում և մուրճով, գլուղացին հողը մշակում և գութանով, մանողը մտնածագործարանում աշխատում և մանող մեքենայով: Յեւ ահա, չեթե լավ դիտենք, կտեսնենք, վոր աշխատանքի գործիքները (մուրճ, գութան, մանող մեքենա և այլն) և աշխատանքի միջոցները (մետաղ, հող, բամբակ և այլն) միշտ ել նրան չեն պատկանում, ով աշխատում է:

Վերցնենք, որինակ, կապիտալիստական տնտեսութիւնը, այդտեղ ֆարրիկաները, մեքենաները և մյուս սարքավորումները, հում նյութը կապիտալիստին ևն պատկանում: Կապիտալիստը բանվորներ և վարձում, վորոնք աշխատում են իրենց չպատկանած ֆարրիկայում: Պատրաստված ամբողջ մթերքը պատկանում և կապիտալիստին: Իսկ բանվորները նրանից միայն աշխատավարձ են ստանում, վորը ցած ավելի պակաս և բանվորի արտադրած մթերքի արժեքից: Ֆարրիկայում արտադրած ապրանքի վաճառքից ստացած տարբերութիւնը մտնում և կապիտալիստի գրպանը, վորն անձամբ չի աշխատել: Այսպիսով կապիտալիստը հարստանում և ուրիշի աշխատանքով, պարարտանում և վարձկան բանվորի աշխատանքով:

Ինչն է, վոր հնարավորութիւն և տալիս կապիտալիստին հարստանալ ուրիշի հաշիւին կամ, այլ կերպ ասած, շահագործել բանվորին: Այն, վոր կապիտալիստը հերձ և աշխատանքի գործիքներ լինել միջոցների, իսկ վարձկան բանվորը գուրդ և գրանցից: Սովը բանվորին քշում և ֆարրիկա, կապիտալիստի մոտ, վորովհետեւ ինքը՝ բանվորն աշխատանքի գործիքներ ու միջոցներ չունի, այլ միայն կապիտալիստից կարող և ստանալ: Բայց կապիտալիստը նրան վոչ գործիք կտա, վոչ միջոց, այլ ստիպում և վարձով աշխատել: Ահա, հենց այստեղ, կապիտալիստական տնտեսութեան մեջ և, վոր մենք տարբեր հասարակական դասակարգի մարդկանց ենք հանդիպում: Աշխատանքի գործիքների և միջոցների տերը, կապիտալիստը—բուրժուական դասակարգն է կազմում, իսկ աշխատանքի գործիքներից ու միջոցներից գուրդ, կապիտալիստի համար աշխատող բանվորները պատկանում են վարձու բանվորների դասակարգին կամ պրոլետարիատին: Այսպիսով՝ աշխատանքի գործիքներ ու միջոցներ ունենալ-չունենալն է, վոր վարձու և մարդկանց դասակարգերի լն բաժանում:

Վորոշ դասակարգի պատկանող մարդիկ ունեն իրենց առանձին, դասակարգային շահերը, վորոնք տարբեր են այլ դասակարգի պատկանող մարդկանց շահերից: Որինակի համար վերցնենք բաւրակին և կուլակին: Նրանք տարբեր դասակարգի լն պատկանում: Բաւրակը տնտեսութիւն չունի, նա գլուղական պրոլետար է: Կուլակը տնտեսութիւն ունի, վորտեղ աշխատելու համար բաւրակներ և վարձում, նրանց շահագործում: Կուլակը գլուղական բուրժուան է:

Կուլակի ու բաւարակի դրութիւնը, նրանց փոխհարաբերութիւնները միմյանց նկատմամբ, վոչ միայն նման չեն, այլև բոլորովին հակադիր են միմյանց: Կուլակի ցանկութիւնն է, վոր բաւարակը նրա համար աշխատի վաղ առաջօրեայ մինչև ուշ գիշեր: Նա աշխատում է՝ վորքան կարելի չի քիչ վճարել և շատ աշխատանք քամել բաւարակից: Հարստանալու ձգտելով, նա աշխատում է ամեն տեսակ աշխատանք բաւարակի վրա ձգել, առանց հաշիւի առնելու, թե՛ կրկնանո՞ւ նա այդ աշխատանքին, թե՛ կտապալելի նրա ծանրութեան տակ: Բաւարակն, բնդհակառակը, ուղում է, վոր իր աշխատանքը խիստ հաշիված ու կարելու չն չափ պակաս ժամեր տես, վորպէսզի հանգստի ու հասարակական աշխատանքի համար ժամանակ ունենա: Բաւարակն աշխատում է, վոր իր աշխատավարձը կարելու չն չափ բարձր լինի, վորպէսզի ինքն աղքատի դրութեան չմտնվի: Բաւարակը ցանկանում է, վոր իր աշխատանքը սահմանափակված լինի վերոջ հետակի գործերով, և վոչնչանա՝ տիրոջ կամաւականութիւնը: Բաւարակի ու կուլակի դրութեան տարբերութիւնը, նրանց պատկանած գասակարգերի դրութիւնը պայմանավորում է, ինչպէս տեսնում ենք, նրանց տարբեր շահերը: Այսպէս տարբեր ու հակադիր են նաև կապիտալիստ-Փարրիկանտի և վարձկան բանվորի շահերը: Դիւր-դոյու շահերը (ցարական ժամանակներում) հակադիր են ին կալվածատիրոջ շահերին և այլն:

Հակադիր շահերն աճեալ են: Յեւ իսկապես, կարելի՞ չի միթե հաշտեցնել կապիտալիստի և բանվորի շահերը, չե՞րք առաջինը պահանջում է, վոր բանվորն ավելորդ ժամեր աշխատի, իսկ բանվորը բանվորական որը կրճատելուն է ձգտում, չե՞րք կապիտալիստն աշխատում է պակաս վճարել, իսկ բանվորի ցանկութիւնն է ավելի ստանալ, չե՞րք կապիտալիստն ուղում է բանվորների ավելի մեծ մասսա շահագործել, իսկ բանվորն աշխատում է կապիտալիստն աշխատում է իր տիրապետութիւնը հովիտանա հովիտներից ամբարցնել, իսկ բանվորը, վերջիվերջո հասկանալով, վոր քանի գոլութիւն ունի կապիտալը, իր դրութիւնը չի լավանալու, աշխատում է կապիտալիստների իշխանութիւնը տապալել: Պարզ է, վոր աճեալների չե հաշտեցնել, «գործը խաղաղ վերջացնել» կապիտալիստների չեւ բանվորների մեջ: Հաշտութիւն չի կարող լինել հակադիր հասարակական գասակարգերի մեջ, դասակարգային բեմամասն ու աշխատութիւնը հաշտեցնել չի:

1. Ինչո՞ւ մարդիկ դասակարգերի յե՞ն բաժանվում:

2. Ինչո՞ւ կապիտալիստն ու բանվորն անհաւատ են:

ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԿՌԻՎ

Դասակարգային շահերի հակադիր ու անհաշտելի լինելը դեպի դասակարգերի կռիվ է տանում: Դասակարգերը մարտնչում են իրար հետ այդ կռիվում իրենց շահերը պաշտպանելով: Դասակարգերի կռիվը բազմաթիվ ձևերով է տարվում: Բանվորներն, որինսկ, կապիտալիստների հետ կռվելով, գործադուլներ, բանախուրդներ, ցույցեր են անում: Յարիզի ժամանակ պուլտայից կռվում ելին կալվածատերերի հետ՝ վերջիններին կալվածներում ինքնակամ հատումներ կատարելով, արտոններն արածացնելով, անտեսութլուներն տրելով և այլն:

Դասակարգերի բաժանված լուրաքանչլուր հասարակութլան մեջ դասակարգերից մեկը տրապեստ է հանդիսանում:

Սովորաբար տրոդը նա չն, ով անտեսապես ալելի ուժեղ է: Ամբողջ աշխարհում, բացի մեր չերկրից, ամենից ուժեղը բուրժուազիան է հանդիսանում: Նրան են պատկանում և նա չն անորինում չերկրում գտնված բոլոր ֆաբրիկաները, գործարանները, չերկաթուղիները, անխանքերը, չերկաթահանքերը, նավարանները (վերֆերը): Բուրժուազիան տրում է Անգլիայում ալնպես, ինչպես և Գերմանիայում, Ֆրանսիայում, Ամերիկայում և ուրիշ չերկրներում: Այդ տրապետութլունը կալանում և նրանում, վոր իր ձեռքում և պահում պեսակաճ իօխանութլունը: Բուրժուազիան ոգտագործում և պետական իշխանութլունը՝ պաշտպանելու համար իր շահերը: Յեթն բանվորները, գործարանում կռվելով բուրժուազիայի դեմ, աշխատում են ուժով ստիպել նրան՝ դիլումներ անելու, բուրժուազիան այդ բանվորների դեմ իր պետական ուժն և գործ է դնում: Նա բանվորների վրա չն թողնում իր վտտիկանութլունը, վոր նրանց թակում, բանտարկում, դատարան և քաշում, իսկ բուրժուական դատարանը նրանց բանտի, տաժանակիր աշխատանքների, նուչնիսկ մահվան և դատապարտում: Բուրժուազիան ոգտվելով իր պետական իշխանութլունից, որենքներ և սահմանում, վորոնցով ինքն և վորոշում, թե ուրիշներն ի՞նչ կարող են անել, և ի՞նչ չի թուլ տրվում անել: Այս որենքների բոլորը պիտի չենթարկվեն: Հնադանդվել չուգողներին բուրժուազիան բանտ և նստեցնում:

Բանվորները բուրժուազիայի դեմ դասակարգային կռիվ են մղում: Բուրժուազիայի և բանվորների շահերն անհաշտ են, վորովհետև բուրժուազիան ցանկանում է բանվորների ճնշված վիճակն ընդմիշտ ամրացնել, և իրոք՝ ամրացնում է իր որենքներով և պահպանում է իր տիրական իրավունքները պետական իշխանութիւնն ուժով, իսկ բանվորներն աշխատում են դեն գցել, վորհնչացնել բուրժուական շահագործումը: Բուրժուազիայի հետ կռիւն իր բանվորները միշտ միայն բուրժուազիայի գիմադրութեանն էւ հանդիպում, այլև բուրժուազիային պատկանող պետական իշխանութեան ուժին: Այս պատճառով էլ բանվորներն սկսում են կռիվ մղել, վոր կարողանան բուրժուազիայի ձեռքից իշխանութեւնը խլել, իրենց ձեռքն առնել, իսկ այնուհետև ոգտագործել բուրժուազիայի դեմ, նրա շահագործման դեմ: Այս նեւով է, վոր գասակարգային կռիվը գաւառում է կռիվ պետական իշխանութեւնի համար, կամ, ինչպես աւելում են, բաղաբաւկան կռիվ:

Այսպես և կատարվում բոլոր դասակարգային պետութեւններում: Այսպես էր կատարվում նաև մեր չեղրրում: Թինչև 1917 թիվը մեր չեղրրում իշխանութեւնը գտնվում էր կալվածատերերի և կապիտալիստների ձեռքում, վորոնց գործակատարն էր ցարը: Բանվորները կռիվ էլին մղում կապիտալիստների հետ, քանում էլին գլուղացիներին՝ կալվածատերերի դեմ մղած կռիւում: Դասակարգային կռիվը 1917 թիւն սուր բնավորութեւն ստացավ և հեղափոխութեան վերածվեց: Ցարական կառավարութեւնը տապալվեց բանվորների և սրանց գործակցող գլուղացիների ձեռքով: Սակայն իշխանութեւնը բուրժուազիան գրավեց: Հարկավոր էր նոր կռիվ, նոր ջանքեր, մինչև վոր վերջապես 1917 թիւն Հոկտեմբերին բանվորները գլուղական չքավորութեան ոգնութեամբ իշխանութեւնը խլեցին բուրժուազիայից: Դրանից հետո մեր չեղրրում իշխանութեւնն անցավ բանվոր դասի ձեռքը և պրոլետարիատը դարձավ աիրող դասակարգ: Նա իշխանութեւն ձեռք բերելու համար կռիւց, վորպետգի վորհնչացնի շահագործումը: Այս նպատակով էլ նա մեր չեղրրի սոցիալիստական տնտեսութեան կառուցումն է դեկավարում, վորի մեջ չկա և չի կարող վորսն շահագործում լինել, և չքավոր ու միջակ գլուղացիութեան ամենալալն մասսաներ և քաշում այդ կառուցման գործի մեջ:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Բուրժուազիան ինչպէս է պահում իր իշխանութեւնը:
2. Ի՞նչ է բաղաբաւկան կռիվը:

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ

Բանվոր դասակարգի հաղթանակից և 1917 թվին իշխանութունը նրա ձեռքն անցնելուց հետո դեռ դասակարգերը չվերջացան: Մեր լերկրում նրանք դեռ մնացին:

Տեսնենք—վորոնք են այդ դասակարգերը:

Հոկտեմբերյան հեղափոխության ընթացքում հիմնական շահագործող դասակարգերը—բուրժուազիան և կալվածատերերը ջարդվեցին ու փշրվեցին: Բայց դեռ չեղ նշանակում, թե նրանք լուրջորովին վոչնչացան: Նրանց մի մասն արտոսահման, կապիտալիստական չերկրներ փախավ, իսկ մի մասը մնաց ալստեղ, ԽՍՀՄ-ում և զանազան անկլուններում թաղնվելով ու «լավ ժամանակներին» սպասելով, գաղտադողի, անկլունից, շարունակեց իր կոխը հաղթող պրոլետարիատի հետ: Բայց դրանք այլ ևս հին դասակարգերը—բուրժուազիան և խոշոր կալվածատերերը չեղին, դրանք անցյալի տիրող դասերի բեկորները, կոտորներն էլին: Դ, անց պիտի միացնել խոշոր առևտրականներին, ձեռնարկատերերին և արդյունաբերական ձեռնարկությունների կապալառուներին, վորոնք հրապարակիկան նեպի ժամանակ: Սա բուրժուազիայի հին ու նոր խմբերի խառնուրդն է, վոր չունի աչն ուժը, վոր ուներ մինչհեղափոխական բուրժուազիան, վորը ղեկավարում եր մեր չերկրի ամբողջ արդյունաբերությունը: Նոր բուրժուազիայի տնտեսական ուժն անհամեմատ թույլ է: Ֆաբրիկաներն ու գործարանները խլված են նրանից, իսկ հեղափոխութունից հետո չերևացող առևտրական ու արդյունաբերական ձեռնարկությունները տնտեսականորեն շատ են թույլ պետականներից, և բացի դրանից՝ տարից-տարի լեկ կրճատվում են: Այս պատճառով ել Վ.Ի. Լենինը ԽՍՀՄ-ի բուրժուազիային դասակարգի կոտորակ, դասակարգի կոտորներ անվանեց: Այս կոտորակին են պատկանում բուրժուական ինտելիգենցիայի մի մասը (խոշոր մասնազետները, պրոֆեսորների մի մասը, ալլե նախկին փաստաբաններից շատերը, վորոնք ապրում են հին տերերի վերադարձի հուսով), խանութպանները, գյուղական կուլակները:

Համեմատած ազգաբնակչության աշխատավոր մասսաների հետ, թափթփուկները այդ խումբն այնքան ել մեծ չե: Բայց այս «կոտորներն» ուժն ել թերադնահատել չի կարելի: Յեթե բուրժուազիայի տնտեսական ուժը նվազել է, նրա դասակարգային ատելութունը դեպի պրոլետարիատն ու աշխատավորութունը

շատ-շատ և աճել, իր տիրապետութեան ընթացքում բուրժուա-դիան անագին քաղաքական փորձ և ձեռք բերել, փորձ՝ դասակարգային կռիւ մղելու, դեռ պահպանվում են նրա կապերը միջազգային բուրժուազիայի, քաղաքային մանր բուրժուազիայի, բուրժուական ու մանր բուրժական ինտելիգենցիայի, հոգեւորականութեան հետ: Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան մեջ ունեցած պարտութիւնը սովորեցրեց նրան զգուշ լինել և նրա զայրուլթն ու հարսութիւնը կրկնապատկեց: Նա դասակարգային կռիւ նոր փորձեր և անում՝ չքաշվելով վեչ մի միջոցից: Որինակ կարող և ծառայել հայտնի շախտային գործը, վոր մոտ ժամանակներս քննվեց ԽՍՀՄ-ի Գերագույն դատարանում:

Այս գործի ելութիւնը հետեւյալն է: Դոնի ավազանում, վորտեղ քարածուխ և հանվում, ֆեոսարարների բուն եր ստեղծվել: Աձխահանքերի նախկին տերերը, վորոնք Հոկտեմբերյան հեղափոխութիւնից հետո արտասահման ելին փախել, կապվում են անցյալում իրենց մոտ ծառայած ինժեներներին, ծառայողներին, տեխնիկներին ու վարպետներին հետ: Այդ ինժեներները, ծառայողները, տեխնիկներն ու վարպետները խորհրդային իշխանութեան ծառայողներ են: Նախկին տերերը նրանց փող ելին ուղարկում արտասահմանից ու հրամայում՝ խանգարել, ֆեոսիւ մեր ամխային արդունարեութեան զարգացումը: Նրանք շախտերի համար ամենաանպետք մեքենաներ են գնում, լավագույն հորերը լցնում են, գործի լին դնում վնասակարները, միջոցներ են փրնտում՝ հանած նլումը թանգացնելու՝ անփուլթ կերպով ամրացնելով շախտերը, վորպեսզի նրանցում հաճախ փլվածքներ առաջ գան, բանվորների հետ վատ են վարվում, վորպեսզի վերջիններս զժգոհ մնան խորհրդային իշխանութիւնից, պատրաստվում են պալթեցնել հանքերը, լեթե ոտար կապիտալիստները մեզ պատերազմ հայտարարեն: Ահա, թե ինչ միջոցների լե դիմում բուրժուազիան՝ պրոլետարիատի հետ ունեցած իր կռվում: Սա հին թշնամի լե, վոր դադանի լե գործում, ուստի կրկնակի վտանգավոր է:

Մեր լերկրում տիրապետող դասակարգը—պրոլետարիատը նպատակ է դրել իրեն՝ շահագործողների հետ կռվելու և սոցիալիզմ կառուցելու համար իր ընդհանուր ղեկավարութեան տակ առնել բոլոր աշխատավոր մասսաների ուժերը: Այս դասակարգի իր հիմքում ունի ֆարրիկ-գործարանային բանվորներին: Նրա մեջ են մտնում նաև գլուղական բաւրաւները: Բանվոր դասա-

կարգին մոտենում ե նաև գլուղական չքավորութիւնը (կես պրոլետարներ), վորը թեպէտ վորոշ սեփականութիւն ունի, բայց այդ սեփականութիւնն այնքան փոքր է, այնքան սակավ է ապահովում նրա վիճակը, վոր այդ փոքրագուշն սեփականատերերը կիսով չափ բանվորներ են, ուստի է մոտեն բանվոր դասակարգին:

Բանվոր դասակարգի կողքին մեր չերկրում մի մեծ դասակարգ էս կա—դա մանր ապրանք-արտադրողների դասակարգն է: Այդ դասակարգի մեջ են մտնում մանր տնայնագործները, մանր արհեստավորները, անհատ-ձկնորսները, վորսորդները և այլն, վերջապէս աշխատավոր գլուղացիները: Սա մեր չերկրի ամենաբաղձամարդ դասակարգն է: Այս դասակարգի ճշող մեծամասնութիւնը գլուղացիներն են: Սրա ամենաբնորոշ ներկայացուցիչ միջակ գլուղացիութիւնն է հանդիսանում:

Իր տնտեսական դրութեամբ ի՞նչ է ներկայացնում այս դասակարգը: Ամենից առաջ սա—մանր սեփականատերերի, գործիքների ու արտադրանքի միջոցների մանր տերերի դասակարգ է: Այսպէս է այս դասակարգի առաջին բնորոշ նշանը: Յերկրորդ նշանն այն է, վոր սրանք մանր սեփականատեր—աշխատավորներ են: Նրանք ուրիշի աշխատանք չեն շահագործում, աշխատում են իրենք՝ իրենց գործիքներով ու արտադրանքի միջոցներով: Կապիտալիզմի որով այս դասակարգը շերտավորվում, քայքայվում է: Մեծ մասը, կապիտալիստական ստրկացման և շահագործման ազդեցութեան տակ, դանդաղ կերպով քայքայվում ու պրոլետարիատի շարքերն է անցնում: Փոքր մասն էլ հարստանում, բարձրանում, կուլականում է, այսինքն շահագործող է դառնում: Այսպիսով՝ բուրժուազիայի տիրապետութեան որով այս դասակարգը հող է կապիտալիզմի համար: Մի կողմից նա պրոլետարական մասսաներ է տալիս, իսկ մյուս կողմից՝ շահագործողների փոքրիկ խմբակ է աճեցնում, սնում: Մանր ապրանք-արտադրողներից յուրաքանչյուրն առանձին վերցրած՝ մի կողմից սեփականատեր է, մյուս կողմից աշխատավոր: Վորպէս սեփականատեր, նա շահագրգռված է իր ունեցածով, ձգտում է պահպանել ու մեծացնել այդ սեփականութիւնը: Իր այս սեփականատիրական կողմով նա բուրժուազիային է մոտենում: Բայց մյուս կողմից էլ մանր սեփականատեր, աշխատավոր է: Իբրեւ սեփականատեր, նա ցանկանում է, վոր իրեն չշահագործեն, չհարստահարեն, չկողոպտեն: Այս կողմով նա մոտենում է պրոլետարիատին: Այս դասակարգի համար կապիտալիստական իրավակարգը

յի կարող ձեռնու լիճել՝ վարժենալ ալ իրավակարգը նրա համար միայն չքավորութիւնն ու հարստահարումն երեւում:

Այսպէս են խՍՀՄ-ում ներկայումս գոյութիւն ունեցող դասակարգերը: Վերն ասել ենք, վոր սոցիալիստական կառուցման գործում դասակարգերից վումանք ակտիվ կառուցողներ, վումանք ել ակտիվ ֆինաստուներ են տալիս: Այժմ մեզ համար պարզ պիտի լինի, վոր վնասատուները բուրժուական դասակարգին են պատկանում, կամ նրան ծառայում: Այս բուրժուական ճամբարումն (лагер) են պրոլետարիատի և սոցիալիստական շինարարութեան թշնամիները:

Բուրժուական և նրան պաշտպանողները կատաղի պալքար են մղում, աշխատելով խանդարել մեր յերկրի սոցիալիստական կառուցումը: Նրանք գրոհ են կազմակերպում սոցիալիստական շինարարութեան, այս շինարարութեան ղեկավար պրոլետարիատի, բոլոր աշխատավորութեան դեմ: Բուրժուական և նրա բարեկամները, յերբմէ մեր անուշադրութեան շնորհիվ հնարավորութիւն են ստանում մամուլի մեջ այնպիսի հայացքներ արտահայտել, վորոնք ըստ էութեան սոցիալիստական շինարարութեան և բանվոր դասակարգի քաղաքականութեան վրա հարձակման են հանդուս:

Բուրժուական, ոգտվելով մեր մասնաղետներ չունենալուցը, աշխատում և իրեն նվիրված, բայց խորհրդային ծառայութեան մեջ գտնվող ինժեներների ու տեխնիկների միջոցով խանդարել մեր տնտեսութեան զարգացումը: Այդպիսի մասնագետները հաճախ են անպետք հայտարարում շինարարութեան լավ պլանները և, ընդհակառակը, գովում անպետքներն ու վնասակարները: Նրանք մեր շինարարութեան ակտիվ վնասարարներ են հանդիսանում, ինչպես, որինակ, շախտային գործում: Բայց, իհարկէ, այդպիսի մասնագետները սակավաթիվ են: Հին մասնագետները կամ, հաշտված խորհրդային իշխանութեան հետ, բարեխիղճ աշխատանք են տանում, կամ (նրանցից լավագույնները) ակտիվ մասնակցողներ են դարձել սոցիալիստական շինարարութեան:

Բուրժուական ու նրա գործակալները փորձում են ազդել նաև մեր ուսանող չրիտասարդութեան վրա, նրան իր կողմը քաշել, թուլացնել կուսակցութեան ու կոմսոմուլի ազդեցութիւնը: Նրա վրա: Կուլակները խորհրդային լրագրների գլուղթիթակիցների սպանութիւններ են կազմակերպում: Պրոլետարիատի և սոցիալիստական շինարարութեան դեմ ունեցած իր պալքարում բուրժուագիւղացի աշխատում և իր կողմը քաշել աշխատավորու-

քլան զաւան գիտակից շեռհերք՝ գլխավորապէս գյուղացիներին: Վրոմանց իր ցանցի մէջ և քաշում կրօնի, ամեն տեսակ կրօնական կազմակերպութիւններ ձիջոցով, ուրիշներին հակասեմիտական կարծով և բռնում — աշխատելով աշխատավորութեան մէջ ազդայնական խարսխելուն սերմանել, ազդայնականութիւն ու շովինիզմ բորբոքել, հանել ուկրայինացուն լեհացու, ռուսին թուրքի, վրացուն հայի դեմ և այլն: Մի խոսքով, իր պալքարում վոշ մի միջոցի առաջ կանգ չի առնում:

Գյուղում ճուղկայես կառելի չե սեսնել, քե իճպես գյուղական բուրժուազիան՝ կուլակը կովում եճ բանվորների, նստիւղայիճ իճխաճու քլան չեվ սոցիալիստական շինարարութեան քլան գեմ: Այդ կոիմն առանձնապէս աչքի ընկավ 1927—28 թ. հայամիթեման ժամանակ: Կուլակներն իրենց հացը պահեցին, նուրնն տնելու զրդեցին նաև միջակներին, հաճախ իրր թե շատ խաղաղ ազիտացիա չեյին անում. — հացդ պահիր՝ միշն զինը բարձրանա: Բայց իրոր՝ կուլակութիւնն աշխատում եր ֆեոսակ սոցիալիստական շինարարութեանը, դիտենալով, վոր հացի պակասութիւնը կարող և զժվարացնել կարմիր բանակը, մանկատները, հիվանդանոցները, քաղաքի բանվորներին կերակրելու գործը և այլն: Սա սոցիալիստական շինարարութիւնը խանդարելու մի փորձ եր:

Շատ հաճախ կարելի չե տեսնել, թե ինչպէս են կուլակները գյուղական անգիտակից աշխատավորութեանն իրենց ոգտին ծառայեցնում: Հաճախ ամենաանհեթեթ լուրեր են տարածում, շփոթութիւն են գցում: Գյուղերում, ուր, որինակ, պիտներական խմբեր են կազմակերպվում, կուլակները հաճախ տարածում են, թե բոլոր պիտներ-չերելաներին վերցնելու լեն իրենց ծնողներից: Յեվ դեպքեր են լիղել, լերր աչսպիտի անհեթեթ լուրերի ազդեցութեան տակ խումըը քայքայվել և: Ուրեմն կուլակներն իրենց նպատակին հասան — աշխատավորութեան լերելաները մնացին անկազմակերպ: Յերբեմն ել կուլակներն ուրիշ կերպ են գործում: Նրանք պատրաստում կամ ուղղակի վարձում են վորեւ անգիտակից բատրակի կամ չքավորի: Չե վոր անհարմար կլինի, չեթե ժողովներում իրենք լեյնեն՝ իրենց ոգտին խոսելու: Մեկ ե, պարզ կլինի — խոսողը կուլակն և, ուրեմն աշխատավորութեան ոգտին չի խոսելու: Բացի դրանից, հաճախ ժողովներում կուլակները չեն կարող խոսել, վորովհետեւ քաղաքական իրավունքներ չունեն: Ահա ալգպիտի սովորեցրած կամ կաշտած չքավորի մի-

Տոցով է, վոր նրանք հասարակական ժողովներում չենում են՝
իրենց շահերը պաշտպանելու: Գլուղում չերբեմն շուտ չեն հաս-
կանում բանի կուլթյունը:— Ինչու չեն չքավորն աշխարհի բան ա-
սում, վոր միայն կուլակին է ձեռնտու:

Մի խոսքով, գլուղում կուլակուլթյունը նույնպիսի խորա-
մանկ ու ֆաստակար թշնամի չեն, վորպես և բուրժուազիան՝ քա-
ղաքում: Կուլակները կովի գնքերում ևս խտիր չեն գնում—ան-
կյուններում փափալուց մինչև սովորական սպանությունները:
Բացի դրանից, կուլակուլթյունը բավական ամուր կապեր ունի
քաղաքի բուրժուազիայի հետ և զործում և նրա հետ միասին:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Իճլու՞ յեն կուլակները պայծառում սոցիալիստական
ճիճաբարության գեմ:

2. Իճլու՞ միջակի ճահը զաճեճեն և բաճվորի հեն:

ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՈՒ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Պրոլետարիասն իր հերթին, գասակարգային կասադի կոիվ
և մղում բուրժուազիայի գեմ—այդ կովում իր իճիստությունն
ու սոցիալիստական ճիճաբարության զործը պաճապանելով:
Պրոլետարիասի կովիվ ճահազործողների զեմ միաճամտեակ
կովիվ և ճայեվ բուր աճիստաճվորների ճահերի համար: Այսպես
և չեղել միշտ, այսպես և նաև այժմ: Յերբ բանվոր գասակարգը
կովում եր միապետության գեմ, նա կովում եր նաև աշխատա-
վոր պուղացիությանը հարստահարող կալվածատերերի հետ, վո-
րովհետև լավ եր հասկանում, թե անկարելի չեն միապետությունը
տապալել, առանց տապալելու կալվածատիրական հողատիրու-
թյունը: Յերբ 1917 թվի փետրվարին ցարի իշխանությունը տա-
պալվեց ու ընկավ կապիտալիստների ձեռքը, բանվոր գասակար-
գը բաց պատերազմ սկսեց իր այս անմիջական թշնամիներին գեմ:
Բայց կովելով սրանց հետ, կովում եր նաև աշխատավոր պուղա-
ցիության շահերի համար, վոր բուրժուազիայի տիրապետության
որով քալքայվում և խոշոր կապիտալից, դառնում և նրան չեն-
թակա, ստրկանում, հարստահարվում և դանդաղ, բայց հիմնովին
քալքայված և չենթարկվում: Այժմ էլ, չերբ բանվոր գասակարգն
իշխանությունն իր ձեռքն և առել, կովելով շահազործողների
գեմ, միայն իր սոցիալիստական շահերի համար չեն կովում: Նա
կովում և կուլակային ճնշման գեմ՝ պուղում, մանր տնայնա-

գործներին և բոլոր աշխատավորութիւնը շահագործելու գեմ: Իր իշխանութիւնը բուրժուազիայից պաշտպանելով, ալիսիսով բան-վոր դասակարգը չի թույլ տալիս, վոր շահագործողները նորից տեւ գառնան իշխանութիւն ու հարստահարեն աշխատավորու-թիւնը:

Ուրեմն միանգամայն հասկանալի չե, վոր քաղաքի ու գյուղի աշխատավորութեան ճանապարհը վոչ թե բուրժուազիայի, այլ բանվոր դասակարգի հետ եւ նրանց ձեռնուռ չե բանվորների հետ գնալ, նրանց հետ ամուր միութելու ունենալ: Գյուղական չքավորութիւնն այդ լավ ե հասկացելու ի գուր չե, վոր նա գյուղում բանվոր դասակարգի հենարանն ե հանդիսանում: Յաւը միայն նրանումն ե, վոր գյուղական չքավորութիւնն անցյալում աւելի մոռացված, աւելի թշվառ, աւելի հալածված ու խաղար շերտն եր գյուղական աշխատավորութեան: Խաղարի ու ագիտու-թեան այս ժառանգութիւնը մինչե որս ել ծանրանում ե նրա վրա:

Այս պատճառով Հափագանց կարեոր ե դասակարգային դաս-տիարակութիւնը, գյուղական չքավորութեան համար նյութական ոգնութեան կազմակերպումը: Չքավորութիւնը մեծ քաղաքական ուժ ե՝ գյուղում: Բայց նա գեռ վատ ե կազմակերպված, սակաւ գիտակից ե, գեռ չգիտե իր իրավունքները: Գեռ չի կարողանում, ինչպիս հարկն ե, պաշտպանել իր շահերը: Այս պատճառով գյուղի հետ կապված յուրաքանչյուր բանվորի, գյուղում ապրող յուրաքանչյուր կուսակցականի ու կոմյերիտականի պարտքն ե՝ պա-րապել գյուղական չքավորութեան հետ:

Պետք ե ամենայն համառութեամբ ձգտել, վոր գյուղում բան-վոր դասակարգի ամենալստահելի հենարանն անխորտակելի մնա: Իսկ դրա համար շատ բան պիտի անել: Պետք ե չքավորներից անգրագիտութիւնը վիրացնել, նրա շարքերում քաղաքական աշխատանք տանել, ամրացնել չքավորական կազմակերպութիւն-ները, կանոնավորել նրանց աշխատանքը, կապել խորհուրդների, կոոպերացիայի, փոկերի հետ ե այլն: Պետք ե լավացնել չքավորութեան նյութական դրութիւնը, կազմակերպել չքավորների կոլեկտիւ տնտեսութիւնները, մեքենայական ընկերութիւնները, հետեւել, վոր չքավորական ֆոնդին հատկացրած գումարներն իրենց ճիշտ նպատակին ծառայեն ե այլն: Պետք ե ամեն կերպ ուժեղացնել գյուղի չքավորութեան նշանակութիւնն ու քաղա-քական կշիռը:

Բայց բանվոր դասակարգը միայն գյուղական չքավորութեան վրա չէ, վոր հենվում է նա տմուր կերպով միացած է նաև միջակութեան հետ։ Միջակ գյուղացիք, վորպես աշխատավորներ, ինչպես և բանվորները, նույնպես շահագործված են, վոր իրենց չկողմնակցին, չշահագործեն։ Բնական է, վոր միջակ գյուղացին այս հողի վրա պիտի միանար բանվորի հետ՝ պաշտպանելու այգը և նորհանուր շահերը։ Գյուղում այդ միութիւնը կուլակի դեմ և ուղղած։ Քանզի դասակարգի միութեամբ միջակ գյուղացիութեան հետ հեռացավ նրանով, վոր նրանց հետեւական Եւրոպայի հիմնականում, վորովհետեւ միջակի համար էլ է ձեռնու խորհրդային իշխանութեան ամրապնդումը, արդյունաբերութեան յետ կողմնակցի անումը, Եւրոպայի սահմանափակումը յետ այլն։

Բայց ավելի մասնավոր խնդիրներում բանվորների և գյուղացիների շահերը կարող են ընդհարվել։ Գյուղացին շուկայում հանդես է գալիս վորպես հաց վաճառող և արդյունաբերական ապրանքների գնող։ Նա ուղում է թանգ վաճառել, եթան գնել։ Իսկ բանվորը շուկա չէ իջնում վորպես հաց գնող, արդյունաբերական ապրանք վաճառող։ Յեթն բանվորը ցանկանա եթան հաց գնել, իսկ արդյունաբերական ապրանքների գներն ուղցնել, նրա և միջակի մեջ անհամաձայնութիւնն առաջ կգա։ Սակայն նախորդ գլխերից մենք գիտենք, վոր բանվոր դասակարգի և խորհրդային իշխանութեան ամբողջ քաղաքականութիւնը նրան է հանգում, վոր գյուղացու հացի համար բարեխիղճ գին ապահոված լինի և նրան, վորքան կարելի չէ, եթան գնով արդյունաբերական ապրանք տրվի։ Վորովհետեւ նախընթաց տարիներում հացի գինը մյուս մթերքների հետ համեմատած պակաս էր, ուստի 1928—29 տնտեսական տարում հացի արժեքը վորոշ չափով բարձրացավ։ Ամուր բռնկով այս քաղաքականութիւնը, բանվոր դասակարգը միջակի հետ թե քաղաքական, թե տնտեսական միութիւնն է պահում։

Հենվելով գյուղական չքավորութեան վրա և միջակի հետ ամուր միութիւնն ստեղծելով, բանվոր դասակարգը հաջող հարձակում է գործում տնտեսական ֆրոնտում և շահագործման դեմ՝ պալքարի ճակատում։ Վորովհետեւ վերջերս մեր լերկրում դասակարգային պալքարն ավելի չէ սրվել, կուլակութեան աշխատանքն ավելի չէ աշխուժացել, ուստի անհրաժեշտ է, վոր ավելի ևս ուժեղանա գյուղի չքավորութեան քաղաքական կշիռը, միջակ գյուղ-

դացիութեան հետ ունեցած միութիւնը և կուլակութեան ու գյուղի շահագործող շերտերի դեմ մղվող պայքարը: Միայն այս ճանապարհով կարելի չե ուժեղացնել սոցիալիստական շինարարութիւնը և պաշտպանել աշխատավորութեան շահերը շահագործողներէջ:

Բանվոր դասակարգի և գյուղական չքավորութեան միութիւնը միջակ գյուղացու հետ պետք է բանվոր դասին վնջ թե դասակարգերը պահպանելու համար, ալ նրա համար, վոր թույլ չտա հասարակութեան բաժանումը դասակարգերի: վոր Զնչե բանվորների և գյուղացիների մեջ չեղած սահմանագիծը, վոր վերջնականապես հաղթահարի մարդու ձեռքով մարդուն հարստահարելը: Միայն սոցիալիզմի ժամանակ է, վոր վերանում են հասարակական դասակարգերը: Կոիվը բուրժուազիայի, հարստահարութեան, ճորտացման, շահագործման դեմ ալն ժամանակ միայն հաղթութեամբ կվերջանա, չերբ մենք սոցիալիստական տնտեսութեան և սոցիալիստական հասարակութեան կառուցենք: Հակառակ դեպքում, այսինքն՝ լիթե ալս չհաջողվի, անխուսափելի չե հին ճնշող պայմանների վերադարձը, վերադարձը բուրժուազիայի տիրապետութեան: Այս պատճառով սոցիալիզմի գործում անհրաժեշտ է վնջ միայն պրոլետարիատի մասնակցութեանը, ալլև նրա ղեկավարութեամբ ամբողջ աշխատավորութեան մասնակցութեանը:

Վ. Ի. Լենինը սովորեցնում էր բանվոր դասին, թե նա պիտի ուզի աշխատավորական լայն մասսաներին, և առաջին հերթին աշխատավոր գյուղացիութեանը՝ ճիշտ հասկանալ սեփական շահերը և մասնակցել սոցիալիստական շինարարութեանը: ԽՍՀՄ-ի պրոլետարիատի վողջ քաղաքականութեանը դրան է ուղղած: Բանվոր դասակարգը, միացած գյուղացիական հիմնական մասսայի հետ, կոիվ է մղում բուրժուազիայի և նրա գործակատարների հետ և միաժամանակ ընդարձակում և ուժեղացնում է մեր տնտեսութեան սոցիալիստական մասը, խորապես հալատացած, վոր մեր լերկրում սոցիալիստական հասարակութեան հիմնելու համար ունենք ինչ վոր հարկավոր է և վորքան հարկավոր է:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Իճյու՞ չհավորութիւնը հեճադմ է բանվոր դասակարգի համար՝ գյուղում:

2. Իճյպե՞ս է կուսակցութիւնը գյուղում կազմակերպում չհավորութեանը:

ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՆ

ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ ՈՒՄ ՁԵՌՔՈՒՄՆ Ե
ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Նախընթաց դրույցից զիտենք, վոր դասակարգային հասարակության մեջ դասակարգերից մեկը տիրապետում է: Սա նշանակում է, թե այդ հասարակության մեջ պետական իշխանության տերը նա չի: Պետական իշխանությունը հարկադրող, բռնացող իշխանություն է: Վերջենք մի այսպիսի որինակ: Անդրալում բուրժուական իշխանությունն որենք և հրատարակում, վոր արդելում և հակակրոնական պրոպագանդը դպրոցականների շրջանում, այսինքն՝ չի թուլատրվում նրանց բացատրել, թե աստվածն ու կրոնը հարկավոր են բուրժուազիային՝ աշխատավորական մասսաներին հիմարացնելու համար: Յեթե, չնայելով դրան, ուսուցիչներից մեկն ու մեկն այդպիսի պրոպագանդա մղի, նրան պաշտոնից կարձակեն ու կառաջարկեն ներկայանալ դատարանին: Յեթե նա դատարան չգնա, ուժով կտանեն: Առաջին անգամ դատավորը կարող է միայն տուգանել: Յեթե ուսուցիչը հրաժարվի տուգանք վճարելուց, վոստիկանությունը կգա, նրա իրերը բռնությունով կվերցնի, կվաճառի և տուգանքը կմուծի: Իսկ տուգանքը մուծելուց հրաժարվելու պատճառով նրան նորից կարող են դատավորի մոտ կանչել, վոր կարող է նրան բանտարկել: Մարդուն բանտ կդնեն և պահապան կկարգեն, վորը նրան այնտեղից դուրս գալ չի թույլ տա, մինչև վորոշ ժամանակ—սլատի ժամանակամիջոցի լրանալը: Այս որինակից կարելի չե տեսնել, վոր պետական իշխանությունը տիրապետող դասակարգի բռնությունն է, հանդիսանում, վորն ուժի միջոցով հարկադրում է ուրիշներին կատարել այն կարգադրություններն ու որենքները, վոր բուր-

ժողովրդան, զեկավարվելով իր դասակարգային շահերով, հրատա-
րակում և իր կառավարութեան միջոցով: Պարզ և, վոր առանց
թնդանութենքի ու հարկադրական միջոցների (վոստիկանութուն,
զորք, գասարաններ, բանտեր և այլն), պետական իշխանութու-
նը գոյութուն ունենալ չի կարող: Միաժամանակ հենց իրեն,
իշխանութեան համար, վոր ստիպում և որենքները կատարել, վոչ
մի սեփե չկա: Զուր չի, վոր անգլիական բուրժուազիան պապի-
սի պարծենկոտ ասացվածք ունի. «անգլիական պարլամենտն ա-
մեն բան կարող և անել, նա միայն անկարող և անարարուն
կին դարձնել»: Սակայն՝ իրոք պարլամենտը չի, վոր իսկական
իշխանութուն և հանդիսանում կադրիտայիստական լերկրներում:
Նա միայն բուրժուազիայի իշխանութունը ծածկող վարդույր
և: Յեթե այս կամ այն պատճառով բուրժուազիան գտնում և,
վոր իր դասակարգային նպատակներն իրականացնելու համար
պարլամենտն այլևս անհարմար և, այդ դեպքում նա գալիս և այն
չնկղակացութեան, թե առանց պարլամենտի կառավարվելն ավել-
ի հարմար և, և ցրում և նրան զինվորի աքաղիով, կամ նրա
նշանակութունը զրուի չի վերածում:

Մոսկի անցյալում, որինակ, Պիլսուգսկին լեհական պարլա-
մենտը — «ժողովրդի կամքն արտահայտողին» անվանեց «շների և
պոռնիկների» ժողով, և «ժողովրդի կամքն արտահայտողն»
ստիպված չնկղվ լեհացի կլանել այդ վիրավորանքը: Սա միան-
գամայն հասկանալի չի, վորովհետև բուրժուական լերկրներում
իշխանութունը պատկանում և վոչ թե պարլամենտին, այլ բուր-
ժուազիային, վոր անտեսական հարկադրման ռեալ ուժի տերն և,
վորովհետև նրա ձեռքումն են կենտրոնացած արտագրողականու-
թեան և քաղաքական հարկադրման կարևորագույն միջոցները,
վորովհետև նրա ձեռքումն են բանակը, վոստիկանութունը, դա-
տարանը և հարկադրման մյուս միջոցները:

Համարչա բոլոր բուրժուական լերկրներում կառավարու-
թուն կազմողը պարլամենտն և, այսինքն այն հիմնարկութունը,
վոր ընտրված և հասարակութունից և որենքով լրիվ իշխանու-
թուն ունի իր ձեռքում: Բառերով պարլամենտն որենդրական
իշխանութուն և հանդիսանում: Գործնականում նա միայն բուր-
ժուազիայի կամակատարն և: Բուրժուազիան համբերում, տա-
նում և նրան, քանի սա կատարում և իր կամքը:

Առանց բացառութեան բոլոր լերկրներում բուրժուազիան ազ-
գարնակութեան չնչին փոքրամասնութունն և՛ համեմատած աշխա-

տալիորութեան հետ: Նա չերբեք չեւ կարող իշխանութիւնն իր ձեռքում պահել, ինքի ամենաոտարապիւի լոնութեան ել գիմելութիւնը, ինքի իր դասակարգային հակառակորդներին ամենադաժան պատժի լել լենթարկել, ինքի նա ալդ լոնութիւնը չլրացներ աշխատավոր մասսաների գիտակցութեան վրա գործ դրած լոնութեամբ: Բուրժուազիան նրանց գիտակցութիւնը բթացնում ե լեկեղեցու քարոզներով, վորը հրավիրում ե լենթարկվել «իշխանութիւն ունեցողներին»: ալդ գիտակցութիւնն ալլատներում, ալլանդակում ե լուրժուական մամուլի միջոցով (լրագրեր, պարերբականներ ե ալլն), վորոնք փառարանում են գոլութիւն ունեցող իրավակարգը, մասսաներում հայրենասիրական զգացմունք են լորբոքում, վոր աշխատավորութեան անգիտակից տարրերին առաջագնէ լանվորութեան զեմ ե հանում, ալլն լանվորութեան, վորը պալքարում ե աշխատանքը կապիտալի ծանր լծից ազատելու համար: Իր տիրապետութիւնն ավելի ամրացնելու նպատակով լուրժուազիան ողտագործում ե զպրոցները, վորոնք աճող սերնդում խորացնում են հասկացողութիւն հավիտենականութեան, կապիտալիստական կարգերի անասանութեան, նրանց արդարամտութեան ու սրբութեան մասին:

Բուրժուական պետութիւնն իր ձեռքում հազարավոր ճանապարհներ ունի, վորպեսզի կարողանա բթացնել ու ալլանդակել աշխատավորութեան գիտակցութիւնը, թագցնել նրանցից ալլն ճշմարտութիւնը, թե ամեն մի լուրժուական լերկում պետական իշխանութիւնը, ինչ զգեստ ել հագած լինի նա, լսող գործիք ե լուրժուազիայի ձեռքում, վորին ե միալն լսում, վորի կամքն ե միալն կատարում:

Ալդ ճշմարտութիւնն աշխատավորական մասսաներից թագցնելու ամենից կարեոր միջոցն ալլն ուսմունքն ե, թե իրր պետական իշխանութիւնը վոչ թե դասակարգային, ալլ ժողովրդի իշխանութիւն ե, վոր լերկրի վոգջ ազգաբնակչութեան շահերն ե արտահայտում — անկալի դասակարգերից, թե պետական իշխանութիւնը մեղմացնում ե դասակարգային հակասութիւնները, չափավորում ե դասակարգային կոիվր: Բուրժուական զրշակներն ու քաղաքագետները կաշիից դուրս են գալիս՝ ապացուցելու, թե կապիտալիստական լերկներում վոչ թե լուրժուազիայի գիկտատուրա լե, ալլ գոլութիւն ունեցողը դեմոկրատիա (ժողովրդապետութիւն, ժողովրդի իշխանութիւն) ե: Միաժամանակ կշտամ-

բում են խորհրդային չերկիրը նրա համար, վոր իբր թե անտեղ վոչ թե գեմոկրատիա, այլ զերկտատուրա չ'է:

Մանավանդ այդ խարկութեան մեջ մարդվում են բուրժուադիայի լակեհները — արեմուտքի սոցիալ-գեմոկրատական ու մենշեիկյան կուսակցութեանները՝ Կառուսկու, Մագդոնալդի, Վանդերվելդի գեկավարութեամբ: Իրոք՝ գեմոկրատիային զերկտատուրա հակադրելը վոչ մի հիմք չունի: Աշխարհում մաքուր գեմոկրատիա չկա. այնպիսի իրավակարգ չկա, ուր միատեսակ լավ զգա իրեն թե շահագործողը, թե շահագործվողը, ուր թե դաշխրը կուշտ լինեն, թե վոշխարները՝ վոչլ: Այս պատճառով չկա «ընդհանրապես» գեմոկրատիա, ապագասակարգային գեմոկրատիա, այլ կապիտալիստական չերկիրներում կա բուրժուական գեմոկրատիա: Նա միաժամանակ բուրժուադիայի զերկտատուրա լի է հանդիսանում, այսինքն՝ բուրժուադիայի իշխանութեան, վոր այնտեղ, ուր խոսքը վերաբերում է բուրժուադիայի «հարազատ» շահերին, հենվում է բոլորովին մերկ ու ակնհայտնի բռնութեան վրա — չեթե բուրժուադիայի իշխանութեանը վառնդ է սպառնում: Կա և պրոլետարական գեմոկրատիա՝ մեր չերկրում, վոր միաժամանակ պրոլետարիատի զերկտատուրան է հանդիսանում: Բուրժուական գեմոկրատիայի և պրոլետարական գեմոկրատիայի մեջ չեղած տարբերութեանը կայանում է նրանում, վոր պրոլետարական գեմոկրատիան հազար անգամ ավելի գեմոկրատական է, քան «ամենից լայն» բուրժուական գեմոկրատիան, վորովհետև պրոլետարական զերկտատուրան իշխանութեան է՝ վոչ թե մի բուն վոքրամանութեան շահերի համար, ինչպիսին բուրժուական դասակարգն է ամեն տեղ, այլ հակա մեծամասնութեան շահերի համար: Սրա համար ել — այն ժամանակ, չերկտառնց քայքայութեան բոլոր պետութեաններում պետական իշխանութեանը բոլոր ուժով աշխատում է թագցնել իր դասակարգային բնույթը, և ՍՄՄ-ում պրոլետարական զերկտատուրան բացարձակ կերպով հանձն է առնում:

Վորովհետև «այնպիսի զաղտնիք չկա, վոր հայտնի չդառնա», վորովհետև բուրժուական իշխանութեան դասակարգային բնույթն

¹ Տիրոջ դասակարգի անսահման իրավունքը զերկտատուրա չն կոչվում: Դերկտատուրա ոտոր բառ է և մեր լեզվով նշանակում է անսահման իշխանութեան, վոչ մի որևէքով չսահմանափակված իշխանութեան: Այսպիսով կարող ենք ասել, թե այնտեղ, ուր բուրժուադիան է իշխում, գոյութեան ունի բուրժուադիայի զերկտատուրա:

ամբողջովին չեա թագցնիլ աշխատավորական մասսաներից, ուստի բուրժուազիան ու նրա ծառաները (բուրժուական լրագրողները, փաստարանները, պրոֆեսորները, տերտերները և այլն) հաստատում են, թե բուրժուական իշխանութիւնն «ամեն բան տնել չի կարող», թե նա սահմանափակված և սահմանադրական (հիմնական) որինքներով, թե նա ինքը լինթակա չե որինքին: Բուրժուազիայի ու նրա ծառաների այս ասածի նպատակն էլ դարձյալ աշխատավոր մասսաներին խտրելն է: Չէ վոր այդ հիմնական որինքները, այսպես կոչված սահմանադրութիւնը, Իճֆ բուրժուազիացի և գրեյ, Բայց իր այս սահմանադրութիւն վրա ևս բուրժուազիան կթքի, չերբ այդ շահավետ և պետք լինի: Անգլիայում այս հիմնական, սահմանադրական որինքների թվին և պատկանում խոսքի և մամուլի ազատութիւն որինքը: Վորպես թե ամեն մեկը կարող և գրել և ասել, ինչ ուզում է: Բայց չերբ վրա հասալ 1914—18 թ. թ. պատերազմը, բուրժուազիայի համար ընալ ձեռնտու չեր, վոր ասելին ու գրելին, թե այդ պատերազմը հափշտակողական է, թե բուրժուազիան աշխատավորութիւնն սպանդանոց և ուղարկում, վորպեսզի ուրիշների հողերը գրավի, իրեն լինթարկի, ուրիշ ազգերի աշխատավորութիւնը կողոպտելու, սեփական գրպաններն ավելի ևս լցնելու նպատակով: Այսպիսի ճառեր արտասանելու համար բուրժուական իշխանութիւնը բանտարկում էր, իսկ այդպիսի բաներ լրագրում տպագրելու համար թերթը փակում, խմբագրին բանտ եր նետում: Այս նպատակով անգլիական պարլամենտն իր ժամանակի որինք հրատարակեց, վորն իրոք վոչնչացնում էր խոսքի և մամուլի ազատութիւն մասին գոյութիւն ունեցող սահմանադրական որինքը: Նուցն բուրժուական Անգլիայում մի որինք գոյութիւն ունի, վորով բանվորներն իրավունք ունեն գործադուլներ կազմակերպելու: Իսկ չերբ սրանից մի տարի առաջ անգլիական բանվորներն ընդհանուր գործադուլ արին, բուրժուազիան վախեցալ, դաշրացալ և փոխեց այդ որինքը: Նա նոր որինք հրատարակեց: Նորով ընդհանուր գործադուլներն արգելվում էլին: Այդպիսի գործադուլների ղեկավարներին ու մասնակիցներին բուրժուազիան սպառնում էր ամեն տեսակ պատիժներով: Պարզ է, վոր բուրժուազիան անպատկառ կերպով ստում և, չերբ ասում է, թե իր իշխանութիւնն էլ է լինթակա ինչ-վոր որինքների: Գործնականում նրա իշխանութիւնը վոչնչով չի սահմանափակված և չենթակա չե միայն իր, բուրժուազիայի դատակարգային շահերին:

Բուրժուազիան իր պետական իշխանության ուժն ունի գեմ
և ուղղում: Պարզ և, վոր վոչ իրեն դեմ, այլ նրանց, վորոնց շահադործում և Շահագործվողներն ուղում են ազատվել շահագործումից, բուրժուազիան պետական իշխանության ուժով պահպանում և իր տիրական դիրքը, և բանվորներին ու բոլոր աշխատավորներին հարկադրում և լինթարկվել իր կամքին: Բուրժուազիայի գիկսասուրան նրա պետական բնութայունն և պրոլետարիատի յեվ առհասարակ ընդհանուր աշխատավորության վրա:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Ի՞նչ և նշանակում գիկսասուրա բառը:

2. Ի՞նչ և պակասում իշխանությունը բուրժուական-գեմոկրատական յերկում:

ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՆ ԽՍՀՄ-ՈՒՄ

Մեր յերկրում բուրժուազիայի դիկտատուրային վերջ տրվեց Հոկտեմբերյան հեղափոխության ժամանակ: Այդ ժամանակ իշխանութունն անցավ բանվոր դասակարգի ձեռքը, վոր մեր յերկրում տիրող դասակարգ դարձավ: Տեսնենք այժմ, թե ի՞նչ և ներկայացնում իրենից բանվոր դասակարգի իշխանութունը և ինչ՞ով և տարբերվում բուրժուազիայի իշխանութունից:

Մեր յերկրում պրոլետարիատի իշխանութունը նույնպես գիկսասուրա չե—պրոլետարիատի դիկտատուրա: Ամեն տեսակ որենքներ, կարգադրութուններ, նրանց իրականացնելու համար ամեն տեսակ հարկադրանք հրատարակելիս պրոլետարիատի իշխանութունը վոչնչով չի սահմանափակված, չի կաշկանդված, բացի պրոլետարիատի դասակարգային շահերից:

Սա, ի հարկե, չի նշանակում, թե իշխանության յուրաքանչյուր ներկայացուցիչ—որինակ՝ մի միլիցիոներ՝ ինչ ուղենա՝ կանի: Իշխանության յուրաքանչյուր ագենտ իր անելիքներում սահմանափակված և որենքով.—որենքն և նրան թեկադրում, թե ի՞նչ չափտի անի: Յեթե իշխանության ագենտը (ներկայացուցիչը) խախտում և որենքի այդ առաջադրումը, ինքն և պատժի լինթակա դատում: Յերբ ասում են, թե իշխանութունն որենքներով սահմանափակված չե, հասկացվում և վոչ թե իշխանության ագենտը, այլ ինքը գերագույն իշխանութունը, նա, վոր որենքներ և սահմանում, վոր վորոշում և որենքներն իրագործելու կարգը և որենքները խախտվելու համար տրվելիք պատիժների ձեռքը, այս

իշխանութիւնը սահմանափակված չէ։ Մնացած բոլորը—միլի-
ցիա, դատաւոր, դատախազ և այլն, միայն նրա կարգադրութիւն-
ները կատարողներ են։

Պրոլետարիատի զիկտատուրան այն դասակարգի իշխանու-
թիւնն է, վոր առաջ, բուրժուազիայի տիրապետութեան որով,
ճնշված, շահագործվող էր։ Այս պատճառով, չեթե լավ նայենք,
պրոլետարական զիկտատուրայի որենսդրութեանը, լավ նայենք,
թե պրոլետարիատն իր պետական բռնութիւնն ո՞ւմ գեմ է ուղ-
ղում, կտեսնենք, վոր պրոլետարական զիկտատուրան ուղիղ հա-
կադիրն է բուրժուական զիկտատուրային։

Մի հալացք ձգենք, որինակ, մեր չեքիբի հիմնական որեն-
քներին—Պորհրդային սահմանադրութեան վրա։ Պորհրդային սահմա-
նադրութեան մեջ մենք կտեսնենք, վոր բուրժուազիան և բոլոր
շահագործող տարրերը մեր չեքիբում քաղաքական իրավունքներ
չունեն։ Նրանք ընտրական ձայն չունեն խորհրդային ընտրու-
թիւններում, նրանք չեն կարող ընտրել լինել պետական և հա-
սարակական պաշտոնների համար (խորհրդի անդամ, կոոպերա-
տիվի վարչութեան անդամ և այլն)։ Բուրժուազիան և բոլոր շա-
հագործող տարրերը մեր չեքիբում իրավունք չունեն իրենց կադ-
մակերպութիւններն ունենալու, նրանք վոչ խոսքի ազատու-
թիւն ունեն, վոչ իրենց ժողովներն ունենալու իրավունք, վոչ
իրենց լրագրերը, գրքերը, պարբերականները հրատարակելու ի-
րավունք։ Այս բոլորը նրանց արգելված է։ Յեւ չեթե նրանք
փորձում են խախտել այս արգելքը, պատժվում են։

Վերցնենք պրոլետարական զիկտատուրայի հարկային որենքը։
Մեր չեքիբում փոքր չեկամուտները չենթակա չեն հարկադրման։
Դիւղական չքավորութիւնն, որինակ, և բանվորութեան մեծա-
մասնութիւնը մեր չեքիբում հարկեր չի վճարում։ Միջին չափի
աշխատանքային չեկամուտները հարկադրվում են փոքրիկ տոկո-
սով։ Այդպիսի փոքր տոկոս են վճարում միջակ գիւղացիք, այլև
բանվորներն ու ծառայողները, չեթե նրանց չեկամուտն անցնում
է նշանակած չափից։ Յեւ վերջապես ամենամեծ հարկեր վճարում
են բուրժուազիան և կուլակութիւնը։ Պոշոր առևտրականների
համար այս հարկը չերեմն չեկամուտի չերեք քառորդին է հաս-
նում, այսինքն չեկամուտի չուրաքանչիւր չորս ուրլուց պետու-
թիւնը նրանցից չերեք ուրլին վերցնում է։

Յեթե մենք լավ նայենք պրոլետարական դատարանի գոր-
ծունելութեանը, կտեսնենք, վոր նա միշտ վոչ միայն խիստ է

շահագործողների նկատմամբ ավելի, քան աշխատավորութան նկատմամբ, այլև խորհրդային որենսդրության ամբողջ նպատակն այնպես է, վոր ճնշի, կոտրի շահագործողների դիմագրող վոդին:

Պրոլետարական դիկտատուրան բուրժուազիայի և բոլոր շահագործողների դեմ է ուղղած: Պրոլետարիատի դիկտատուրան ճեղում է ռախագործողներին, պրոլետարիատն ոգտվում է իր իշխանութունից՝ վորպեսզի սահման դնի բուրժուազիայի տնտեսական աճմանը և թույլ չտա, վոր բուրժուազիան իր դիրքերն ամրացնի: Հարկային քաղաքականութան և ուրիշ միջոցներով նա սահմանադրում է բուրժուազիայի տնտեսական աճումը: Իսկ ուղղակի արգելքների, բռնության ու ճնշումների միջոցով նրան հեռու չե պահում քաղաքական ու հասարակական գործունեությունից: Սյապիսով պրոլետարական զիկսացուբայի առաջին բնորոշ ճշանգ ու առաջին անելիքն այն է, վոր ծառայում է ռախագործողներին ճեղելու գործին: Բոլորովին այլ է պրոլետարական իշխանության վերաբերմունքը դեպի աշխատավորները (դեպի գյուղացիները, տնայնագործները, արհեստավորները և այլն): Խորհրդային սահմանադրությունը (մեր չերկրի հիմնական որենսդրը) ամեն տեսակ իրավունք ընձեռում է աշխատավորությանը: Խորհուրդներ և այլ հասարակական կազմակերպություններ ընտրելու իրավունք, իրավունք՝ այդ կազմակերպություններում ընտրված լինելու, պետությունը կառավարելու գործին մասնակցելու իրավունք—այս բոլորն ունեն ՍՍՀՄ-ի աշխատավորները: Մեր չերկրի բոլոր աշխատավորներն իրավունք ունեն ժողովելու և բոլոր հասարակական ու պետական գործերը քննելու: Մեր չերկրում մամուլի ազատությունը, լրագրեր ու պարբերականներ հրատարակելու իրավունքն աշխատավորությանն և պատկանում: Բանվոր դասակարգն իր իշխանությունով ուղում է ապացուցել գյուղացիության ու աշխատավորության մյուս շերտերին, վոր պրոլետարիատի դիկտատուրան նրա համար ավելի ձեռնառու չէ, քան բուրժուազիայի դիկտատուրան: Նա այս բանը գործով և ապացուցում, չերր առավելություններ ու ոգուաներ է ընձեռում քաղաքի ու գյուղի աշխատավորությանը, նա աշխատավորական մասսաներին շահագործողներից պաշտպանելու գիծ է անցկացնում: Նա այնպիսի տնտեսական քաղաքականություն է վարում, վոր ապահովում է քաղքայումից միջակ—գյուղացուն, վոր բարվոքում է չքավորության տնտեսությունն ու կյանքի մակարդակը: Բանվոր դասակարգը չերեք վոչ վոքի չի շահա-

գործել և շահագործելու յիւ չի պատրաստւում: Այս պատճառով իր նպատակն և դարձնում՝ վոյթի տիրանալ ալլոց, վոյթի ճնշել, ալլ զաւակից լիճել Գրանց հետ, իրեն միայն վերապահելով զեկամարեւու իրավունքը: Այդ միութիւնը կամ դաշինքը ձեռնտու չե և բանվոր դասակարգին, և գյուղացուն, և բոլոր աշխատավորութեանն ընդհանրապես: Բանվոր դասակարգին ձեռնտու չե, վորովհետեւ իր կողմն ունենալով ալլ դաշնակիցների պաշտպանութիւնը, նա ավելի հեշտ կճնշի հարստահարիչներին, ավելի հեշտ կերպով սոցիալիզմ կկառուցի: Մանր արտադրողներին, վորոնք ուրիշի աշխատանքը չեն շահագործում, ալլ միութիւնը ձեռնտու չե, վորովհետեւ նրանց պաշտպանում և կուլակութեան, բուրժուազիայի և մութ անկուսներում թաղնված կալվածատերերի վտանձգութիւններէ, և դրանով ոգնում ե ավելի լալ կլանքի հասնելու: Ահա թե ինչու Վ. Ի. Լենինը խոսելով պրոլետարական գիկտատուրայի վերաբերմունքի մասին՝ մեր չերկրի աշխատավորութեան նկատմամբ, գրում եր. «Պրոլետարիատի գիկտատուրան մի առանձին ձե և դասակարգային միութեան՝ պրոլետարիատի— աշխատավորութեան այս առաջապահի, և աշխատավորութեան բազմաթիւ վոյ պրոլետարական շերտավորումների (մանր բուրժուազիա, մանր տերեր, գյուղացիներ, ինտելիգենցիա և այլն) կամ նրանց մեծամասնութեան մեջ, միութեան, վորի նպատակն ե կապիտալի կատարյալ տապալումն, բուրժուազիայի դիմադրական ուժի և իր իշխանութիւնը վերահաստատելու փորձերի կատարյալ ջանքախումբն, միութեան, վորի նպատակն և վերջնականապես սոցիալիզմ ստեղծելն ու հաստատելը»: Յեկրի վոյ պրոլետարական աշխատավորութեան մասսաների հետ միութիւն կազմելը պրոլետարական գիկտատուրայի յերկուրդ բնորոշ կողմն ե:

ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱ ՅԵՎ ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

Բանվոր դասակարգն իշխանութիւնն իր ձեռքում պահում և վոյ նրա համար, վոր ալլ իշխանութիւնը նրան հաճուիք և պատճառում: Կապիտալիզմի, բուրժուական տիրապետութեան ժամանակ նա ամենից հարստահարված դասակարգն եր: Այն ժամանակ հենց նրա համար եր կուլում բուրժուազիայի հետ, վոր նրա հարստահարութիւնից ու շահագործումից ազատվի: Իսկ շահագործումն, ինչպես արդեն գիտենք, հնարավոր և միայն այն ժամանակ, ինչը մեկն աշխատանքի գործիքներ ու միջոցներ ունի, իսկ

մյուսը չունի։ Ունեցողները շահագործում են չունեցողներին։ Բան-
վոր դասակարգն իշխանութիւնն իր ձեռքն առնելով, նպատակ
դրեց վերջ դնել իրերի աշխարհի գրութիւն, յեր մեկը կարող և
«մյուսի ուսին նստել», ուրիշներին շահագործել։ Դրա համար ինչ
պետք եր անել։ Զի՞ կարելի, արդո՞ք, աշխարհ անել, վոր չեղածը
հավասար բաժանվի։ Այն ժամանակ ամեն մեկը կաշխատի իր
ունեցածով և ուրիշին չի շահագործի։ Առ չիրեւ կարծես թե շատ
կանոնավոր, շատ ճիշտ բան և, բայց իրոք՝—դատարկ բան և։
Ինչպես կարելի չե մեծ ֆարքիկան կամ մեծ գործարանը բաժա-
նել։ Դա նշանակում և ավերել նրան մինչև ամենափոքրիկ պատու-
տակները և այդ պտուտակները բաժանել։ Այսպիսի բաժանումից
փաստից բացի վոչինչ չի ստացվի։ Ընդունենք նուշիսկ, վոր
աշխատանքանիվ մինչև պտուտակները բաժանեցինք, կստացվի
մանր տնտեսութիւնների մի ամբողջ ծով։ Իսկ փոքր տնտեսու-
թիւն մեջ, ինչպես արդեն գիտենք, աշխատանքի արտադրողա-
կանութիւնն ել փոքր և։ Պարզ և, վոր բաժանելուց կլանքը չի
լավանալ, այլ կվատանա։ Վերջապես բաժանումն ու հավասարե-
ցումը չեն փրկիլ շահագործումից։ Փոքր տնտեսութիւնը թույլ
և և անկայուն։ Մուրաքանչյուր գլուղացի գիտե, թե վորքան
դժվար և անբերրի կամ նուշիսկ պակաս բերրի տարին։ Կարեքն
սկսում և դուռը բաղխել։ Իսկ չեբը վոր կարիքը բաղխում և,
մարդը չեթք և փնտռում, նա գործ և փնտռում և պատրաստ և
վարձու աշխատանքի գնալու։ Իսկ չեթե կարիքը դաժան և, նա
հարեանի մոտ ել և մտնում—մի փութ ցորեն և փոխ առնում,
վոր չերկուսը տա, դեռ մի որ ել հունձ անի և ալլն։ Մի խոսքով,
այդպիսի բաժանման հենց հաջորդ որը դարձլալ հին պատմու-
թիւնը կսկսվի։ Կամաց-կամաց գլուխ կբարձրացնեն կուլակն ու
կալվածատեբը, կերեւ կապիտալիստը, և հին կարգերն ամբողջո-
վին կվերականգնեն։

Բանվոր դասակարգն իշխանութիւնն իր ձեռքն առնելով,
այդ ճանապարհով չդնաց։ Նա գիտեր, թե այդ ուր կտանի։ Շա-
հագործումից ազատվելու համար ուրիշ ճանապարհ եր նրա կովի
նպատակը—նրա կովի սոցիալիստական ճանապարհի համար եր։
Շահագործումն արմատում վոչնչացնելու, նրա վերականգնումն
անկարելի դարձնելու համար աշխարհի տնտեսական իրավակարգ
պետք եր ստեղծել, վորի ժամանակ աշխատանքի գործիքներն ու
միջոցները պատկանեցին ամբողջ աշխատավորութիւնը՝ միասին
առած, և վոչ մեկին՝ առանձին։ Բանվոր դասակարգն իրեն նպա-

տակ և դնում այնպիսի տնտեսություն ստեղծել, ուր արտադրության գործիքների ու միջոցների մասնավոր սեփականություն չլինի: Այդպիսի տնտեսություն ստեղծելու պայմաններ դնում և Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը: Ֆաբրիկաներն ու գործարանները խլիկային կապիտալիստներից, բանկերը՝ դրամական տուգներից, շախտերը՝ հանքատերերից և այլն, և վորպես պրոլետարական պետության սեփականություն հայտարարվեցին: Նրանք դարձան սոցիալիստական տնտեսության սաղմեր: Հենարան բնդունելով այս հակապական տնտեսությունը, զարգացնելով ու բնդարձակելով նրան, բանվոր դասակարգն սկսեց մեր տնտեսությունը սոցիալիստորեն վերակառուցելու գծվարին գործել: Այս վերակառուցումը շատ գծվարին գործելու Մի գծվարություն—մեր տնտեսության չեռամնացությունն էր, չերկրորդ գծվարությունը—թըշնամիների մեքենայությունները, վորոգայթները, չերրորդ գծվարությունը—աշխատավորության անշարժությունը, չեռամնացությունը, նոր բանից վախենալը: Յեվ ահա այս գծվարությունները հաղթահարելու համար պրոլետարիատն ոգտագործում և իր զիկտատուրան: Պրոլետարական իշխանությունը կառավարում և մեր չերկրի ամբողջ արդյունարերությունը, կազմակերպում և նոր ֆաբրիկաների, գործարանների, խորհրդային տնտեսությունների, երկտրոկալանների, չերկաթուղիների կառուցումն, այս կառուցման համար միջոցներ և հայթայթում, կազմակերպում և հողաշինարարությունը, նպաստում ազգարնակությունը կոոպերացնելու գործին, զանազան արտոնություններով նպաստում և զուղի կուլեկտիվ տնտեսություններին, հոգում և սղզարնակության զրպիտություն և նրա կուլտուրական մակարդակը բարձրացնելու մասին և այլն, մի խոսքով այնպիսի տնտեսական քաղաքականություն և վարում, վորը նպաստում և մեր սոցիալիստական տնտեսության աճմանը և մեր ժողովրդական տնտեսությունից կապիտալիստներին դուրս վտարելու գործին: Պրոլետարական պետությունը սոցիալիստական շինարարության զանազան ճյուղերի համար համապատասխան ղեկավարներ և բնտրում, աշխատավորական լալն մասսաներին այս գործի մեջ և քաշում, շինարարության պլաններ ու սխտեմն և մշակում: Մեր չերկում սոցիալիզմ կառուցելու գործի այս ղեկավարութունը հանգիստում և պրոլետարական ղեկստուրայի չերրորդ բճարոց հաջկոցից:

1. Խճ, բաճ և պրոլետարիատի դիկտատուրան:

2. Վորո՞՞նք են պրոլետարական դիկտատուրայի հիմնական խնդիրները:

**ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ՂԵԿԱՎԱՐՈՂ ԴԵՐԸ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ
ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ**

Այսպիսի հարց կարող և առաջ դալ, թե ինչ՞նչ մեր լերկրում պրոլետարիատը ղեկավարողի դեր ունի՝ թե շահագործումը ճնշելու, թե աշխատավորական ուժերը կազմակերպելու, թե սոցիալիզմ կառուցելու: Սրան իսկույն կատառստանենք: Սոցիալիզմ կառուցելու գործը մեր լերկրում տեղի ունի դասակարգային կռիվ պայմաններում: Բուրժուազիան և մյուս բոլոր շահագործողներն ամեն միջոց գործ են գնում, վորպեսզի խանգարեն մեր շինարար աշխատանքը: Բուրժուազիան դասակարգային կռիվ մեծ փորձ ունի: Նա տասնյակ տարիների ընթացքում և այդ փորձն ամբարել: Ուստի նա խորամանկ, կարող ու փորձված թշնամի չե հանդիսանում: Ղեկավարել այսպիսի քցեամու գեմ՝ օարվող կռիվը չեմ միաժամանակ շինարարությունը, վրան ել ավելցրած ճայել ավն, վոր ինքն ել պիտի շինի, կարող և միայն այնպիսի դասակարգը, վոր մինչեմ վերջը հեղափոխական և, վոր պայքարի տարիների փորձ ունի, կռիված և դասակարգային կռիվներում, չի շփոթվում վտանգի բոլորներն, հաջողութուններից չի մեծամտում, վոր աշխուրջ առաջ և նայում, վախկոտությամբ չեա չի նայում, կարգ ու կանոնում մարդված և, միաձուլ և և գիտակից: Այս բոլոր հատկութունները միայն բանվոր դասակարգն ունի:

Մանր արտադրողը, մանր սեփականատերը կարող և խոշոր կապիտալի չերգվյալ թշնամի լինել, բուրժուազիայի իշխանության թշնամի լինել, բայց և այնպիս նա կառույն և իր խղճուկ սեփականությանը, բուրժուազիայի դեմ մղված կռիվում միշտ չեա և նայում, հաճախ տատանվում և, կապիտալիզմն ատում և, բայց սոցիալիզմին ել չի հավատում, չերերվում և հեղափոխական կռիվ և իր սեփականութունը պաշտպանելու մեջ, հաճախ և հիասթափվում, բնավորության անհաստատութուն լերեան բերում, մի ծալրահողութունից մյուսն և ընկնում, վերջիվերջո աշխատում և իր սեփական գործերը շաղկի՝ միայնակ: Այս պատճառով՝ մանր արտադրողների, սեփականատերերի դասակարգը չի կարող միշտ

հետեողական հեղափոխական դասակարգ մնալ: Նրա հեղափոխութիւնը միշտ պայմանական ու սահմանափակ էլլինի: Խնքնուրույն կերպով հեղափոխական քաղաքականութիւն տանել նա անկարող է: Բուժմուտագիտի գեմ պայմարելու յեմ հասարակութիւնը սոցիալիստական հիմունքներով վերակառուցելու գործին ցա ծառայել կարող է միայն իւ հեղափոխականութեան մեջ մինչեմ վերջը հետեմողական դասակարգի ղեկավարութեամբ: Սյգպիսին միայն պրոլետարիատն է: Բանելով հսկայական Ֆարրիկաներում ու գործարաններում, բանվորը զրանց համեմատում էր փոքրիկ արհեստանոցների ու փոքրիկ գյուղացիական տնտեսութիւնների հետ: Նա տեսնում էր, վոր այդ հսկայական Ֆարրիկաներն, իրենց հազարավոր մեքենաներով, շոգու և ելեկտրական շարժիչներով, անհամեմատ ալելլի արդյունաւոյետ են: Քան մանր տնայնագործական և գյուղացիական տնտեսութիւնները: Բայց այդ հզոր ձեռնարկութիւնների ձեռնտութիւննից ու արդյունաւոյետութիւննից ուղտում էր միայն կապիտալիստների և հարյուրհազարավոր ու միլիոնավոր բանվորների շահագործողների մի փոքրիկ խմբակ: Յեմ բանվորներն յեկան այն յեղրակացութեան, թե պիտի արտաքսել շահագործողների ու պորտաբուժների այդ խմբակն ու անձամբ ձեռք առնել Ֆարրիկաներն ու գործարանները: Բայց ձեռք առնել վոչ կողոպտելու կամ մի մեծ Ֆարրիկայից բազմութիւմ մանր արհեստանոցներ ստեղծելու համար: Ձեռք առնել միասին կառավարելու և միասին այնտեղ աշխատելու համար: Ահա այս ձեռով բանվորն այն յեղրակացութեան հասամ, թե պիտի պայքարել սոցիալիզմի համար:

Բանվորները կռիւմ տանում էլին համերաշխ, կազմակերպւած և միացած: Բանվորները մեծ թւով այն քաղաքներում են, ուր մեծ Ֆարրիկաներ ու գործարաններ կան: Հսկա ձեռնարկութիւններում միասին աշխատելիս նրանք մոտենում, իրար հետ կապւում և համերաշխանում են: Ընդհանուր աշխատանքը, կյանքի ընդհանուր պայմանները, ամենքի համար ընդհանուր կապիտալիստական ճնշումն ու շահագործումն ընդհանուր ել շահեր ստեղծեցին, վոր շատ լաւ հասկանում էլին ամենքը: Իրենց ընդհանուր շահերը պաշտպանելու համար կռիւ մղելու նպատակով բանվորները վաղուց են կազմակերպւել՝ դեռ ցարական որերում: Վոչ միայն կապիտալիստների, այլև իր զորքն ու վոստիկանութիւնը կապիտալիստներին ոգնութիւնն ուղարկող ցարական կառավարութեան հետ կռիւլու անհրաժեշտութիւնը բանվորների մեջ դի-

մայցկունութիւնն ու վճռականութիւնն մշակեց: Ամենորայ տեղա-
կան պալքարը, սխալները, պարտութիւնները, հաղթութիւն-
ները բանվորներին սովորեցրին դասակարգային կռիւ լավագոյն
միջոցներ ընտրել և շահագործողներին դեմ կռիւ փորձ ամբարել:
Մ.հա կռիւ այս պայմանները, բաճկուր դասակարգի ձեռք
բերած առաջնակարգ մարտնչողի հասկութիւնները, նրա փոր-
ձառութիւնները— իրավացի կերպով նրան մղեցին առաջին տեղը
յեւ իր ազատագրման համար մարտնչող աշխատավորութեան դե-
կավորի տեղը զփին:

Աշխատավոր գլուղացիութեան դիտակից մասն արդեն հաս-
կացել և բանվոր դասակարգի այս ղեկավարող դերը: Հասկացել
և դառն փորձով: Գլուղացիք պալքարում ելին կալվածատերերի
դեմ: Նրանք գլուղում շարունակ ծառանում ելին կալվածատի-
րական ճնշման դեմ: Բայց գլուղացիութեան կռիւը միաձուլվ և
կազմակերպված բնույթ չիւր կրում: Յեւ դա միանգամայն հաս-
կանալի չէ: Գլուղացիներից յուրաքանչիւրը տանջվում էր իր մի
կտոր հողի վրա: Յուրաքանչիւրը միայն իր տնտեսութեան մա-
սին էր մտածում: Կյանքի ալսալիսի պայմանները սովորեցնում
էն անհատորեն աշխատել: Յեւ չէր պետք էր լինում միասին
դուրս գալ կալվածատիրական ճնշման դեմ, չէր եղն ալսալիս էր
դուրս գալիս, թե գլուղում միութիւնն չկա, մանավանդ միութիւնն
չկար առանձին գլուղերի մեջ: Նույնիսկ ալս դեպքերում, չէր
մի շրջանի գլուղացիներ հաջողեցնում ելին վերջացնել իրենց
կալվածատերերի հետ, դրանով էլ հանգստանում ելին. ապստամ-
բութիւնն ուրիշ ռալսներ չելին զցում, չելին կարողանում հա-
րկանների հետ ձեռք ձեռքի տված ու համերաշխ աշխատել: Այս
պատճառով հին ցարական որերում բոլոր գլուղացիական ա-
պստամբութիւններն արագ կերպով ճնշվում ելին կառավարութեան
կողմից: Վռնդված կալվածատերերը նորից չէտ ելին գալիս: Այս
հանգամանքն ավելի գիտակից գլուղացիներին հարկադրեց լավ
մտածել: Նրանք տեսնում ու համոզվում ելին, վոր ալսալիս, ինչ-
պես իրենք էն կռվում, չի կարելի: Նրանք փորձված ղեկավարի
ու դաշնակցի կարիք ելին զգում:

Այդ ղեկավարին ու դաշնակցին շատ փնտռել պետք չէր:
Մեր չէր կրում բանվոր դասը շատ սերտ կերպով և կապված գլու-
ղացիութեան հետ: Նա իր պալքարի հենց առաջին քայլերից դի-
մեց գլուղացիութեանը՝ կոչ անելով միասին կռիւ, խոստանալով
իր ոգնութիւնն ու ղեկավարութիւնը:

1905 թ. Հեղափոխության ժամանակ բանվորներն աշխատեցին ոգնել գյուղացիութեանը՝ կազմակերպելու և միասին կըռվելու կալվածատերերի և միապետութեան դեմ: Հեղափոխութեանը պարտվելուց հետո, չորս ցարական նախարար Ստալինը գաշտերը ներկեց խաղաղացրած գյուղացիների արշունով, հետո չեղ փորձեց նրանց իր հողաչին որենքներով խաբել, վորոք միայն կուլակին ելին ձեռնտու: Բանվորները գյուղացոց բացատրեցին ստալինյան որենքի ստույգութունն ու անողուտ լինելը և կոչարին՝ շարունակել կռիվը հողի համար:

Պատերազմի տարիներին թե թիկունքում, թե ճակատում բանվորները բացատրում ելին շինել հագած գյուղացիներին, թե թե շահերի համար են կռվել տալիս իրենց. հասկացնում ելին, թե հող կարելի չէ ստանալ միայն սվինները դարձնելով զեպլտերերն ու կալվածատերերը:

Միապետութեան տապալումից հետո կապիտալիստական կառավարութունը, վոր նրա տեղն եր բռնել, հրաժարվեց կալվածատիրական հողերը գյուղացոց տալ: Բանվորները կռվի բռնովեցին ալս կառավարութեան հետ. մասնակցելու հրավիրեցին նաև գյուղացոց: Գյուղացիք հասկացան, վոր միայն բանվորութեան հետ միանալով կարող են հող ստանալ, վոր նրա հետ միանալով կարող են ազատվել կալվածատերերի լծից ու լավ որերի հասնել: Բանվորների ղեկավարութեամբ ու նրանց հետ նրանք հարվածեցին կառավարութեանն ու 1917 թ. Հոկտեմբերյան որերին տապալեցին նրան: Հեղափոխութունից հետո բանվորներն ու գյուղացիներն միութունը տարեցտարի ամրանալով, ծառայում ե շահագործումը վերջնականապես վոչնչացնելու և սոցիալիստական շինարարութեան գործին:

Այսպիսով բանվոր դասակարգի ղեկավարող գերը՝ բանվորների, գյուղացիների և մնացած աշխատավորութեան միութեան մեջ չերկնքից չի ընկել, ալս աստիճանաբար ե առաջ չեկել: Գյուղացիք և աշխատավորութեան միուս շերտերը տասնյակ տարիների ընթացքում աստիճանաբար համոզվել են, վոր բանվոր դասակարգն աշխատավորութեան դատի համար ամենալավ մարտնչողն ե և թե ամենից ձեռնտուն ու լավն ե կռվել նրա ղեկավարութեամբ:

ՀԱՐՅԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Իճյու՞ և հեղափոխութեան չեվ սոցիալիստական շինարարութեան մեջ պրոլետարիատի ղեկավարութունն ե հարկավոր:

**ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՅԻ
ՁԵՎՆ ԵՆ**

Կոիվը և շինարարական աշխատանքի ղեկավարման գործը բանվոր դասակարգը տանում և կազմակերպված կերպով, խորհուրդների միջոցով: Մեր յերկրում խորհուրդները պետական իշխանության որդաններն են: Պրոլետարիատը հենց խորհուրդների միջոցով և իրականացնում և իր գիկտատուրան: Խորհուրդներն աշխատավորության մասսայական կազմակերպություններն են հանդիսանում:

Բանվորա-գյուղացիական միության մեջ պրոլետարիատի ղեկավարող դերը նրանով և արտահայտվում, վոր բանվոր դասակարգի կուսակցությունը—Համկկ(բ.) պրոլետարիատի գիկտատուրայի ղեկավարող ուժն և հանդիսանում: Հեղափոխական կռիվի փորձն ամենապարզ կերպով ցույց տվեց, վոր խորհուրդների մեջ առանց կոմունիստների ղեկավարությունն ունենալու անկարելի էլիներ պրոլետարիատի գիկտատուրայի իրականացումը: Այս պատճառով և հսկանադափոխականները փորձեցին խորհրդային իշխանության դեմ ապստամբություն առաջացնել «Խորհուրդներն առանց կոմունիստների» լոզունգի տակ:

Պրոլետարիատի գիկտատուրան աշխատավորական մասսաների ղեկավարությունն և, խորհուրդներն այն կազմակերպությունն, այն ձևն են, վորի միջոցով իրականանում և ալղ ղեկավարությունը: Հենց խորհուրդների միջոցով ևլ պրոլետարական գիկտատուրան ճնշում և շահագործողներին: Վերջապես դրանց միջոցով և, վոր պրոլետարական գիկտատուրան ղեկավարում և մեր յերկրի սոցիալիստական շինարարությունը: Այսպիսով պրոլետարական գիկտատուրայի լուրոր հիմնական խնդիրները խորհուրդների միջոցով են իրականանում: Ուրեմն խորհուրդները պրոլետարական գիկտատուրայի ձեզմ եմ: Սակայն պրոլետարիատի գիկտատուրան չեր կարող այնքան ամուր լինել, վորքան և ալթմս, յեթև խորհուրդների հետ միասին ուրիշ ալլ տեսակի կազմակերպություններ չլինելին, վորոնց միջոցով բանվոր դասակարգի առաջապահը—կուսակցությունը կապվում և իր դասակարգի և ամբողջ աշխատավորության մասսաների հետ: Այդպիսի շարժիչ ուժերից են առաջին հերթին արհեստակցական միությունները, իսկ այնուհետև այնպիսի կազմակերպությունները, ինչպես են կոմսոմուլը, կոոպերացիան, կամավոր հասարակական կազմակերպությունների զանազան տեսակները, աշխատավորուհիների և գեղջկուհիների պատգամավորական ժողովները և այլն:

ԱԶԳՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Պրոլետարիատը ղեկավարում է ԽՍՀՄ-ում ապրող բոլոր ազգությունների աշխատավորությունը: Բոլոր ազգությունների աշխատավորական ուժերը նա կազմակերպում են ճնշելու շահագործողներին և սոցիալիզմ կառուցելու համար: ԽՍՀՄ մոտ 100 տարբեր ժողովուրդներ են ապրում — բելոռուսներ, ուկրաինացիք, ռուսներ, հրեաներ, ուզբեկներ, թուրքմեններ, թաթարներ, բաշկիրներ, հայեր, չեչեններ, կարաբաղիներ, ռուսներ, չերկեսներ, զարմուխներ, կարելներ, չուվաշներ և ուրիշ շատերը: ԽՍՀՄ-ի ամբողջ ազգաբնակչությունը մոտ 145 միլիոն է: Այս թվից ռուսները 79 միլիոն են, մնացած ազգերը՝ 66 միլիոն: Հեղափոխությունից առաջ մեր չերկրում գոյություն ունեցող կառավարությունն ռուսական էր: Դա զեռ չի նշանակում, թե նա ամբողջ ռուս ժողովրդի կամքի արտահայտիչն էր: Նա, ինչպես և չուրաքանչյուր կառավարություն, միայն վորոշ դասակարգի կամքն էր արտահայտում: Նա շահագործողների ձեռքում մի գործիք էր, վոր ոգնում էր նրանց շահագործելու և գյուղացիներին ու բանվորներին սանձած պահելու: Երբեք ռուսական անուններն ապրիս, վորովհետեւ այդ կառավարությունը մնացած վոյ-ռուս ժողովուրդներին առանձնապես խիստ երեցում:

Յարական կառավարությունը մյուս ժողովուրդներին նվաճել էր ուժով: Հրով ու սրով: Նա դրանց նվաճել էր՝ կողոպտելու նպատակով: Նվաճված ժողովուրդների ամենալավ հողերը խլվում, տրվում էին կալվածատերերին, ցարական չինովնիկներին (աստիճանավորներին), կամ ռուս դադթականներին: Իսկ նվաճված ժողովուրդների գյուղացիները քշվում էին դեպի անմշակ հողերը: ավազուտներն ու ժալուրը: Այսպես վարվեցին բաշկիրների, զրդգների և ուրիշների հետ:

Յարի կառավարությունը կողոպտում էր այս ժողովուրդներին, վորպեսզի պահպանի ռուս կալվածատերերին: Յարի իշխանությունը որով ռուս գյուղացին շատ վատ էր ապրում: Այդ ժամանակ կալվածատերերն ահապին հողեր ունեյին, իսկ գյուղացին տառապում էր հողասակավությունից: Բիշ չե պատահել, վոր գյուղացիք ապստամբել են, վորպեսզի հողը խլեն կալվածատիրոջից: Այդ պատճառով ցարական կառավարությունը խլում էր հողն ուրիշ ժողովուրդներից, կամ ինչպես ինքն էր նրանց անվանում՝ «տաբաղգիներից», և տալիս էր ռուս գյուղացիներին: Այս ձեով ցարական կառավարությունը մեկեն ուզում էր չեր-

կու նապաստակ» սպանելու նախ՝ ազատել ռուս կալվածատերերին գյուղացոց զաչլուծից ու ատելութունից՝—տալով ռուս գյուղացիներին այն հողերը, վոր կողոպտում եր ուրիշ ազգի գյուղացիներին, չերկրորդ՝ նրա ցանկութունն եր, վոր այդ հողերի վրա գաղթեցրած գյուղացիները մշտական պահակ դառնան նվաճված ժողովուրդների ապաստամբութունների դեմ: Իսկ ցարական կառավարութեան այս զգվելի ու ստոր քաղաքականութունից ազգայնական ատելութուններ ու պառակտումներ ելին ծնում: Ռուս գաղթականները, Ռուսաստանում նեղված հողասեփութութունից, այս նոր ստացած հողերն ատամներով ելին բռնում. իսկ «ստորագոյներն» իրենց առաջ ռուս պրիստովին, ուրյադնիկին, կաղակին տեսնելով, վորոնք տեր ելին դարձել իրենց հովերին, իրենց դժբախտութեան պատճառ համարում ելին բալուռ ուսաներին:

Ցարական կառավարութունը հետապնդելով շահագործողների շահերը, նվաճած ազգերին տգիտութեան մեջ եր պահում և խանգարում եր նրանց տնտեսական զարգացումը:

Ռուս առևտրականների համար, որինակ, շատ եր ձեռնտու, վոր Սիբիրի բնակիչները մնան տնտեսապես ստոր աստիճանի զարգացման վրա և պարապեն բացառապես վորսորդութունով ու ձկնորսութունով: Չնչին գնով—ողիով, փտած ապրանքով ռուս վաճառականներն այդ խեղճերից թանգագին մորթիներ ու արժեքավոր ձկներ ելին գնում:

Թուրքաստանից ռուս վաճառականները բամբակ ելին ստանում: Նրանք չեյին թույլ տալիս, վոր աչնտեղ բամբակը մշակվող գործարաններ հիմնվեն: Սա նրանց ձեռնտու չեւ, վորովհետև այնտեղ սաղացեում ելին իրենց չիթն ու բամբակե ճոթեղներ թանգ գնով, իսկ բամբակն ստանում ելին եժան գնով: Ցարական կառավարութունը հաճուքով եր ընդառաջում ռուս ֆաբրիկանտներին, վորովհետև ինքն ել եր վախենում, թե՛ լեթե թուրքեստանում ֆաբրիկաներ շինվեն, դրանց բանվորները կկազմակերպեն աչնտեղի ճնշված ժողովուրդներին՝ կռվելու միապետութեան դեմ: Վորպեսզի հեշտացնեն իրենց համար շահագործման ու ճնշման գործը, ցարական կառավարութունը և այդ ժամանակի տիրող դասակարգերն աշխատում ելին ճնշել նվաճված ազգերի աղգային կուլտուրան և ուժով ռուսականն ելին հրամցնում: Վոչ-ռուս ազգութունների մալրերի լեզվով դպրոցներն արդիւլված ելին: Նրանց լեռեխաները միայն ռուսական դպրոցներում

կարող ելին սովորել։ Այս ուսական դպրոցների թիվն ել շատ աննշան եր։ Այդ դպրոցները հաճախող չերեխաները ուսաց լե-
զունն չեյին հասկանում և համարյա վոչինչ չեյին սովորում։ Այն-
տեղ սովորում եյին աղոթել աստծուն, կարգալ ուղղափառ «սրբա-
գան» գրքերը։ Այդ դպրոցների դասատուներն ել հաճախ ուղղա-
փառ տեղւորներն եյին լինում։

Մայրենի լեզվով թերթեր հրապարակելը, գրքեր տպագրելը
վաղուց եր արդեւիւած։

Վոչ-ուս ազգության պատկանող աշխատավորութեան գրու-
թյունը կրկնակի ծանր եր, վորովհետեւ ազգային հալածանքին ու
ուս ոտար բուրժուազիայի ձեռքով շահագործվելուն ավելանում
եր նաե իր, տեղական ձրիակերների շահագործումը։

Կապիտալիստները, կալվածատերերը, կուլակները, ինչ ազգի
յեւ պատկանելիս լինեն նրանք, ապրում են աշխատավորութեանը
շահագործելով։ Հրյա, լեհ, թուրք, հայ կապիտալիստը ուս կա-
պիտալիստից պակաս չեր շահագործում հրյա, լեհ, թուրք, հայ
բանվորին ու գլուղացուն։ Աշխատավորութեանը շահագործելում
բոլոր ազգութիւնների կապիտալիստներն իրարից չեն տարբեր-
վում։ Լենինը գրում եր «և ուղղափառները, և հրյաները, և
ուսները, և գերմանացիք, և լեհերը, և ուկրայինցիք—բոլորը,
ով միայն կապիտալ ունի, համերաշխ կերպով շահագործում են
բոլոր ազգերի աշխատավորութեանը»։ Տեղական բուրժուազիային
հաճուքով են ոգնութեան դալիս տերտերները, մոլլաները, ռաբ-
բինները, շամանները, վորոնք ըստ ամենայնի աշակցում են աշ-
խատավորութեանը ազիտութեան ու խաւարի մեջ պահելու գործին։

Յարական կառավարութիւնը, կալվածատերերն ու բուրժու-
ազիան միշտ վախ են գգացել, թե բանվորներն ու գլուղացիք
գլուխ կբարձրացնեն իրենց հարստահարիչների դեմ և կտապա-
լեն նրանց իշխանութիւնը, ուստի աշխատում եյին տարբեր ազ-
գութեան պատկանող աշխատավորութեանը բաժնել իրարից, իրար
դեմ հանել։ Հենց վոր ցարական կառավարութիւնը նկատում եր,
թե միապետութեան ու շահագործողների դեմ ժողովրդական վաչ-
բուլթ ե պատրաստվում, իսկուչն մի ազգութեան պատկանող աշ-
խատավորութիւնը մի ալ ազգութեան պատկանող աշխատավո-
րութեան դեմ եր հանում։ Սրանով նա զայրուլթն իրենից հեռաց-
նում եր։ Աշխատավորութիւնն իրար դեմ կովում, իրար ավե-
բում, կողոպտում եր. թուրքերը հայերին եյին կոտորում, հայերը՝
թուրքերին ուսները հրյական ջարդեր եյին սարքում, իսկ ցա-

բազմազան կառավարութիւնը բազմակարգութիւնից ձեռք բերն եր շփում։ Փոխադարձ կոտորածի ու ջարդի ժամանակ աշխատավորութիւնը մոռանում եր իր թշնամիներին—ցարական կառավարութեան, կալվածատերերի ու կապիտալիստների մասին։ Ազգային ճնշման, գանազան ազգութիւնների աշխատավորութեան մեջ թշնամանք բորբոքելու քաղաքականութիւնը հատուկ ե ալն բոլոր լերկրնի-րին, ուր իշխում ե կապիտալը։ Առանց ճնշման ու կոդոպուտի կապիտալիզմը գիմանալ չի կարող։ Անգլիական կապիտալիստների ու կալվածատերերի կառավարութիւնն իր նվաճած լերկրներում հարլուրավոր միլիոնների լի հարստահարում։ Հազարավոր հնգիկ-ներ, արաբներ ու ֆելլահներ են ընկնում անգլիական ու ֆրան-սիական գինլորների գնդակներից միմիայն նրա համար, վար ցանկանում են ազատվլ ոտարերկրլա հարստահարութիւնից։ Լեհական կառավարութիւնը ծաղրածանակի առարկա լի գարձ-նում Լեհաստանում ապրող բելուռուսներին, հրլաններին, ուկրա-լինցիներին, գերմանացիներին։ Ռուսիական կառավարութիւնը տանջում ե մոլլավաններին ու հրլաններին։ Պայճեեղ ուր կապի-պիսալն ե իւլում, ազգեբը հարստահարվում են։

Պրոլետարական գիկտատուրան միանգամ ընդմիշտ վերջ գրեց տարրեր ազգի աշխատավորներին իրարից բաժանելու, իրար գիմ հանելու քաղաքականութիւնը։

Հոկտեմբերլան հեղափոխութիւնից միքանի որ հետո հաղ-թական պրոլետարիատը «Ռուսաստանի ժողովուրդների իրավուն-քի գեկլարացիան» հրատարակեց։

Յարական Ռուսաստանի անցլալում ճնշված ժողովուրդների ազատութիւնը, իրենց վլնակն ուզածին պես կարգավորելու իրա-վունքը հետագալում ամբողջապես ընդունվեց Համառուսական Կենտգործկոմի ե ժողկոմխորհի գեկրեւոնեբով, խորհուրդների հա-մագումարների վորոշումներով։ Սրա հետեանքն լիզավ 1923 թվլ խորհրդալին Սոցիալիստական Հանրապետութիւնների Միու-թիւնը, վորն ապահովում եր մեր լերկրի բոլոր ժողովուրդների լիզրայրական միութիւնը։

Խորհրդալին Սոցիալիստական Հանրապետութիւնների մեջ են մտնում.— Ռուսական Սոցիալիստական Ֆեդերատիվ Խորհրդա-լին Հանրապետութիւնը, վորն իր մեջ 11 ազգալին հանրապե-տութիւններ ե 10 ազգալին շրջաններ ե պարունակում։ Ուկ-րալինական ԽՍՀ, Բելուռուսիալի ԽՍՀ, Անգրեկովկասլան Ֆեդերա-տիվ ԽՍՀ, Ուզբեկստանի ԽՍՀ, ե Թուրքմենստանի ԽՍՀ։ Յուրա-

քանչյուր ազգային հանրապետութիւն իր կառավարութիւնն ունի: Յուրաքանչյուր հանրապետութեան մէջ պետական լեզու համարվում է տեղական լեզուն (Ուկրաինացւում—ուկրաիներենը, Ուզբէկստանում—ուզբէկականը և այլն), դատավարութիւնը տեղի չի ունենում մայրենի լեզվով, ուսուցումը բոլոր դպրոցներում՝ նույնպէս տեղական լեզվով: ԽՍՀՄ բոլոր լեզուներով մեծ քանակութեամբ գրքեր, լրագրեր ու պարբերականներ են հրատարակվում:

ԽՍՀՄ-ում պրոլետարական դիկտատուրան ահագին տնտեսական ոգնութիւն է ցույց տալիս այն ժողովուրդներին, վորոնք տնտեսական զարգացումով չետ են մնացել: Միջին-ասիական հանրապետութիւններում կովկասում և ուրիշ տեղերում ֆարքիկաներ ու զործարաններ են շինվում, վոր առաջ չկային: Շտապ կարգով հողաշինարարական աշխատանքներ են կատարվում, անջրգի հողամասերը ջրվում են և այլն:

Բոլոր ազգերի աշխատավորութեան ազատագրումը, ազգայնական հալածանքի վոյնացումը հեռաւոր դարձավ միայն այն ժամանակ, յերբ հապալվեց ռախագործողների իշխանութիւնը յեկ հաստակեց պրոլետարիատի գիկհասուրան:

Պրոլետարիատի իշխանութիւնը մեր յերկրում մի ազգութեան—ռուսի կամ ուկրաինական, թուրքմենի կամ վրացական պրոլետարիատի իշխանութիւն չէ. նա մեր յերկրի պրոլետարիատի իշխանութիւնն է—առանց ազգութեան խտրութեան:

ՀԱՐՑԵՐ՝ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Ի՞նչու կապիտալի ժամանակ ազգային փոքրամասնութիւնները ճնշված են լինում:

Ձ. Խորհրդային իշխանութիւնները ի՞նչպէ՞ս է վերաբերվում ԽՍՀՄ-ի ռաբբեր ազգութիւններին:

ԲՅՈՒՐՈԿՐԱՏԻԶՄ

Ինչպէս տեսնում ենք, բանվոր դասակարգի պետութիւնը չհազործողների դեմ պաշտարի գնք և սոցիալիստական շինարարութեան գործիք է ծառայել և ծառայում է: Տասը տարուց ավելի չի, ինչ ալք աշխատանքը տանում է, և տանում է հաջողութեամբ: Բայց լեթի վորոշ գործիք հաջող է աշխատում, ալք չի նշանակում, թե նա թերութիւնները գերծ է: Նույնը պիտի ասել նաև Խորհրդային բանվորական կառավարութեան մասին: Նա թեպետ հաջող է աշ-

խատում, բայց մեծ թերութիւններէց ել ազատ չեւ Այդ թերութիւնները վոչնչացնելով, նրա դրութիւնն ավելի եւ կլավացնենք: Այս պատճառով բանվոր դասակարգը համառ կերպով ձգտել և ձգտում և վերացնել պետական մեխանիզմի այդ թերութիւնները և նրա աշխատանքը լավացնել:

Խորհրդային պետական ապարատի թերութիւնների պատճառն ըստ մեծի մասին մեկ է — բյուրոկրատիզմը:

Ի՞նչ և բյուրոկրատիզմը:

Յերեկ շատերը լսած կլինեն, վոր հնումը, ցարական ժամանակ պետական մեքենան բյուրոկրատորեն եւ գործում: Տեսնենք, թե ինչպիսի եւ աշխատում նա. այդ գեպքում եւ հեշտ կլինի հասկանալ, թե ի՞նչ բան և բյուրոկրատիզմը:

Վ. Ի. Լենինը, խոսելով ցարական պետական ապարատի աշխատանքի մասին, գրում եւր. «Յարական ինքնակալութիւնը ցարի անսահման իշխանութիւնն և ժողովուրդը վոչ մի կերպ չի մասնակցում պետութիւն կառուցելու և պետութիւն կառավարելու գործին: Բոլոր որենքները հրատարակում, բոլոր պաշտոնյաներին նշանակում և միայն ցարը — իր միանձնյա, անսահման, ինքնակալական իշխանութիւնով: Բայց թագավորն, իհարկեւ, եռ չի կարող գիտեցալ բոլոր ուսակաճ որեճեքը, ճանաչել բոլոր ուս չիճովճիկճեքիճ: Յարը նուշնիսկ չի կարող գիտենալ, թե ի՞նչ և կատարվում պետութիւն մեջ: Յարն ուղղակի հաստատում և միքանի տասնյակ ամենից խոշոր ու ամենից հայտնի պաշտոնյաների կամքը... Ռուսաստանում ընտրական կառավարութիւն չկա, ալ կառավարում են վոչ միայն ամենից հարուստներն ու անվանիները, ալ ի նրանցից վատթարագուշները: Նրանք են կառավարում, ովքեր ավելի լավ են լրտեսում, ովքեր ավելի լավ են ուրիշների վտտի տակը քանդում, ովքեր ստում ու զրպարտում են, ովքեր շողոքորթում ու քծնում են: Կառավարում են ծածուկ, ժողովուրդը չգիտե և չի լել կարող իմանալ, թե ի՞նչ հարկեր են սահմանվում, ինչ պաշտոնյայի ինչճ լին պարգետարում և ինչու արձակում: Վոչ մի լերկրում այնքան շատ ծառայող չկա, վորքան Ռուսաստանում: Յեւ ալքան ծառայողները կանգնած են անձայն ժողովրդի գլխին՝ վորպես մի մութ անտառ: Հասարակ բանվորը չերեք չի կարող անցնել, դուրս գալ այդ անտառից, լերեք ճշմարտութիւնը չի իմանալ: Ծառայողի կաշառակերութիւն, բռնութիւն ու գողութիւն համար արած վոչ մի բողոք լուս աշխարհ չի դուրս գալիս: Վորկիտան ամեն տեսակ բողոք վոչնչի

չի հասցնում: Անհատ մարդու ձայնը չերբեք չի հասնում ամբողջ ժողովրդին, այլ մնում է այդ մութ խավարում: Պաշտոնյաների բանակը, վոր ժողովրդից չի ընտրված ու նրա առաջ ել պատասխանատու չե դրում իրեն, խիտ վոստալն է հլուսել, և այս վոստալնում մարդիկ խփ վումեն վորպես ճանճեր»:

Այսպես և բնորոշում էինինն ինքնակալական պետական բյուրոկրատ ապարատի աշխատանքը: Վորժնք են այդ աշխատանքի տոանձնահատկությունները: Սրանք են— չերկիրը կառավարում է մի խմբակ, ժողովրդին մոտ չեն թողնում չերկիրը կառավարելու գործին, կառավարելում հրապարակայնություն չկա, ամեն ինչ կատարվում է գաղտնի. չերկրում կաշատակեր պաշտոնյաների կամայականությունն է իշխում, սրանք կատարելապես անպատասխանատու չեն և ծածկում, պահպանում են իրար, հիմնարկություններում սոսկալի վոլոկիտա չի:

Բոլոր կապիտալիստական պետություններում, նույնիսկ ամենադեմոկրատներում, մենք տեսնում ենք պաշտոնյաների նույն ամենազորությունը՝ ծածկված դեմոկրատական զգեստով, բյուրոկրատիայի նույն տիրապետությունը, թեպետ ավելի կուլտուրական ձևերով, քան հին ցարական Ռուսաստանումն էր: Էնինը մասնանշում էր, վոր դարգացած բուրժուազիան հենց բանվորների (մասամբ ևլ գյուղացիների) հեղափոխական շարժման դեմ պայքարելու համար բյուրոկրատական—առաջին հերթին գինվորական, ապա դատաստանական—ապարատի կարիք ունի: Մեզնում ալգպիսի բան չկա: Մեր դատաբանները դատակարգային են, բանակը՝ նույնպես: Բուրժուական պետության համար բնորոշ է, վոր կառավարողներից «կաստա», մարդկանց այնպիսի խմբակ և պատրաստում, վոր ամբողջ ազգաբնակչության դեմ է դնում: Բյուրոկրատիզմի առաջին արմատը հենց սրա մեջ է: Այս բանը բյուրոկրատական պետության մեջ չի կարող վոչնչանալ: Բյուրոկրատիզմը, պեոսոնելուքյան ամենագորությունը բուրժուական իշխանության ապարատի հիմք են կազմում: Բուրժուական պետության մեջ պայքարել բյուրոկրատիզմի դեմ, նշանակում է մերկացնել իշխանության բուրժուական ապարատը, նրան թուլացնելու նպատակ ունենալ: Բուրժուական պետության մեջ հարվածել բյուրոկրատիզմը, նշանակում է հարվածել հենց իրեն, այդ պետությանը. բուրժուազիայի իշխանությունը:

Իհարկե, մեր Խորհրդային պետական ապարատում մի հարյուրչերորդն անգամ չկա այն բյուրոկրատիզմի, վորով համակ-

ված եր ցարական Ռուսաստանի պետական ապարատը: Ամենից առաջ մեր չերկիրը կառավարում է վոչ թե մարդկանց մի խմբակ, այլ բանվոր դասակարգը, վորն առաջին հերթին սերտ կերպով միացած է ամբողջ աշխատավորության և բազմամիլիոն գյուղացիության հետ: Բացի դրանից, մեր չերկրում աշխատավորական մասսաներն ամենալայն կերպով ներքաշվում են չերկիրը կառավարելու գործի մեջ: Այս տեսակետից բանվոր դասակարգն ըստ ամենայնի աշխատում է կատարել Լենինի ավանդը, վոր ասում էր, թե «մեր չերկրում չուրաքանչյուր խոհարարունի պիտի կարողանա պետություն կառավարել»: Հենց հիմա չել մեր Պորհրդալին պետական ապարատում—սկսած գյուղխորհուրդներից մինչև Միություն Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեն, հազարավոր բանվորներ, ու գյուղացիներ են աշխատում—չեկած զազգայից ու տրորից: Ամեն տարի վարից առաջ են քաշվում նոր մասսաներ, հազարավոր նոր աշխատավորներ, վորոնք խորհրդալին աշխատանքում նույնիսկ ամենապատասխանատու պաշտոններ ունեն: Կապիտալիստների և կալվածատերերի իշխանության որով չերկիր կառավարելը համարվում է սակավաթիվ հարուստների ու ականավորների արտոնություն: Պորհրդալին պետության մեջ դա արտոնություն չի, այլ չուրաքանչյուր աշխատավորի պարտականություն: ՊԿԵՆ մեկը պիտի կարողանա չեկի կառավարել, կառավարողի չեվ կառավարվողի մեջ վոչ մի քաբեքություն չպիտի լիճի—ահա, թե ինչ է նշանակում Լենինի խոսքերը՝ խոհարարունու մասին:

Ցարի որով կառավարելու հրապարակայնություն չկար: Վոչ վոք չգիտեր, թե ցարական կառավարությունն ինչ է մտադիր անելու: Աշխատավորության թիկունքում նոր հարկեր ելին սահմանվում, վորոնք ձյունի պես թափվում ելին նրա գլխին: Աշխատավորության թիկունքում ցարական կառավարությունը գաղտնի պալմանագրեր եր կնքում ոտար բուրժուական պետության պալմանագրերով նա պարտավորվում եր քչել բանվորներին ու գյուղացիներին դեպի պատերազմ, դեպի սպանդանոց՝ ոտար կապիտալիստների շահերը պաշտպանելու: Պորհրդալին պետության մեջ այսպիսի բան չկա: Այնտեղ կառավարելը կատարելապես հրապարակալին բնույթ է կրում: Բոլոր յուրջ խնդիրները հարուցվում են նախորոք, աշխատավորներն այդ խնդիրները քննում են իրենց ժողովներում, լրագրերում հողվածներ են տալվում, ուր մանրամասն քննվում են այդ խնդիր-

ները, վորից հետո միայն կառավարութիւնը՝ բազմակողմանի քննութիւնից հետո, վորի ընթացքը նույնպէս հրապարակվում և լրագրերում, վորոշ վճիռ և կայացնում: Նոր որոշումները վոչ վոքի հանկարծակիի չեն բերում. ընդհակառակը, շատ անգամ հենց վարից, իրենք՝ աշխատավորական մասսաներն են հարց բարձրացնում՝ աչս կամ աչն որենքը հրապարակելու: Խորհրդային պետութիւնը վոչ վոքի հետ գաղտնի պաշմանագրեր չի կնքում: Ոտար պետութիւնների հետ վորեւ բանակցութիւն վարելու դեպքում բանակցութեան ընթացքը մանրամասն տպագրվում և լրագրերում՝ ընդհանուրի տեղեկութեան և քննութեան համար: Իսկ չեթիւ աչդ բանակցութիւնները վերջանում են նրանով, վոր վորեւ պաշմանագիր (առևտրական, թե ալլ) և կնքվում, իսկուչն աչդ պաշմանագիրը հրապարակվում և: Խորհրդային պետութեան մեջ պատասխանատու պաշտոն ունեցող չուրաքանչյուր անձ ընտրովի չե: Նա ընտրվում և և իր աշխատանքի համար պատասխանատու չե թե իրեն ընտրողների, թե պետական իշխանութեան որդանների առաջ: Վորքան նրա գործունեութիւնն ավելի չե չենթակա մասսաների վերաստուգմանը, աչնքան ավելի լավ, աչնքան ավելի չե ամրանում պրոլետարիատի դիկտատուրան: Խորհրդային պաշտոնչան իրեն վստահած գործը կառավարելուց բացի ուրիշ վոչ մի առանձին իրավունք չունի: Նա նուչնպիսի քաղաքացի չե, ինչպէս և ամենքը և չուրաքանչյուր զանցառութեան կամ հանցանքի համար հենթակա չե դատի:

Խորհրդային իշխանութեան ապարատի ուժը նրանումն և, վոր նա մասսաներից բաժանված չպիտի լինի, վոր խորհուրդների միջոցով իշխանութիւնը կապում և միացնում և բանվորների ու գյուղացիների միլիոնավոր մասսաներին: Բայց նա և իր թուլութիւններն ունի: Նրա մեջ ևս բլուրով կրատական ելեմենտներ կան, վորոնք արտահայտվում են «մանր-վոլոկիտալով», խնամիութեամբ և պրոտեկցիոնիզմով, աչսինքն հովանավորում են բարեկամներին, ազգականներին, պակաս ուշադիր են դեպի առաջըաշվածները, կտրված են մասսաներից, արհամարհոտ վերաբերմունք ունեն դեպի մասսաների կարիքները, մոտիկութիւն են պահում պրոլետարիատին խորթ ու թշնամի սոցիալական խմբերի հետ և ալլն:

Խորհրդային պետութեան մեջ վորտեղից են աչս բլուրով կրատական ելեմենտները. հար և նրանց արմատը:

«Մեզնում—ասում և կենինը, —բլուրով կրատիզմի ալլ տնտե-

տական արմատ ե—մանր արտադրողի բաժան-բաժան գրութչու-
նը, նրա չքավորութիւնը, անկուլտուրականութիւնը, ճանա-
պարհների պակասութիւնը, անգրագիտութիւնը»։ Այս պայման-
ները զգալարացնում են մասսաների վերահսկողութիւնը, հեշ-
տացնում են կառավարելու, վարչական պաշտոնի կոչված մարդ-
կանց կամաւականութիւնն ու կտրված լինելը։ Մաքն արագորոգ
մասնայի աճկուլտուրականութիւնը բույլ չի տալիս, վոր ճա-
կառավարելու գործին ալսիվ կերպով մառնակցի։ Բացի դրա-
նից, պրոլետարիատը հարկադրված չեղավ խորհրդային որդան-
ներում ոգտագործել նախկին պետական ապարատի աշխատակից-
ների մի մասին։ Ֆինանսական-հարկային, վերահսկողութիւն,
վարչատնտեսական աշխատանքների բնագավառում մասնագետ-
ներ նույնքան էլին հարկավոր, վորքան և գիտութիւնն ասպարի-
զում։ Այս աւխասակիցներն իրեցց հեռ մեր պետական ապարատը
բերին բլուրոկրասական սովորութիւններ, վորոնք աղքատութիւն
կապիտալիտական պետութիւնն պայմաններին։ Այս հին ծառալող-
ների կազերի ազդեցութիւնն անդրադարձավ նաև ապարատի ալն
մասի վրա, վոր նորացած էր մասսաներից չկած բանվորներով
ու գլուղացիներով։ Այստեղ վորոշ գեր են խաղում նաև տնտե-
սական պայմանները։ Վորովհետև մենք գեւ շատ ենք աղքատ,
ուստի ստիպված ենք լավ ապահովել ալիլի շուտ ալն աշխատա-
կիցներին, վորոնք մեր շինարարութիւնն համար ալիլի չեն ար-
ժեքավոր։ Սա վորոշ տարրերութիւն և ստեղծում մասնայի և նրա
առաջընթաց աշխատակիցի կլանքի պայմանների մեջ։ Այստեղից
էլ առաջ և գալիս իրարից կտրված լինելու հնարաւորութիւնը։

ԲՅՈՒՐՈԿԻԱՏԻՉՄԻ ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐԵԼՈՒ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

Վորպեսզի կարելի լինի իսպառ վոչնչացնել բլուրոկրատիզ-
մը և թույլ չտալ, վոր չերեւե նա վերակենդանանա, պետք է
սրբել կառավարողի և կառավարվողի մեջ յիղած սահմանագիծը։

Բլուրոկրատիզմի արմատներն ամենից առաջ մեր անկուլ-
տուրականութիւնն մեջ են թաղված։ Մենք պակաս կուլտուրական,
ապիկար ենք։ Մեր չերկրում բազմամիլիոն աշխատավորութիւն
հասարակ գրագիտութիւնն անգամ չենք հասել։ Ուր էլ նալիս,
ամեն տեղ չերեւե կրեւես անկուլտուրականութիւն, խաւար,
ծուլութիւն, անփութութիւն և ալ ալնալիս հատկութիւններ,
վորոնցից բլուրոկրատիզմն է աճում։ Իսկ մեր անկիթը շատ է

մեծ: Մեր անտեսութիւնն ամենահակադասներէից եւ հուշուրական մարդկանց կարիքը շատ եւ մեծ: Այդ պահանջին ամբողջովին բավարարել անկարող ենք:

Իսկ բյուրոկրատիզմի ամենախոր արմատները թաղված են մեն տնտեսական չեռամասացութեան մեջ: Միլիոնավոր մանր գյուղացիական տնտեսութիւններ, վորոնցից չորսքանչուշը կարող եւ չեռամասացութեան որինակ ծառայել, փոխած են մեր հակադաս չերկրում: Նրանք իրար հետ զարմանալի թույլ կերպով են կապված: Նրանց մեջ հազարավոր ու տասնյակ հազարավոր սակավանցանելի ճանապարհներ են ընկած: Հուշուրական կենտրոնները նրանցից ահագին հեռավորութեան վրա լինու կշանքը գյուղում հոսում եւ դանդաղ ու տաղտուկ: Նորը դանդաղ եւ չորացվում, հնին ամուր են կառնած, շատ բան կատարվում եւ «հենց ալնպես», առանց հարկավոր գիտելիքների ու շնորհքի, վորովհետեւ պակասում եւ կուշուրականութիւնը: Իսկ այս պայմանների, այս չեռամասացութեան պետական ապարատի վրա ունեցած ազդեցութիւնից ծնունդ են առնում բյուրոկրատիզմն ու բյուրոկրատները:

Բյուրոկրատիզմի դեմ պիտի պայքարել: Ի հարկե, պայքարի լավագուշն միջոցը մեր չեռամասացութեան հաղթահարումն ու սոցիալիզմի կառուցումն եւ Սակայն մենք չենք կարող հետաձգել այս չարիքի դեմ մղվելիք պայքարը, վորովհետեւ նա սոցիալիզմի կառուցման մեծագուշն խոչնդոտն եւ: Բյուրոկրատիզմի դեմ պայքարել եւ պետք հենց ալժմ, անմիջապես: Պայքարը պիտի տարվի չերկու գծով: Ամենից առաջ պետք եւ պայքար մոել բյուրոկրատիզմի չուրաքանչուր դեպքի դեմ, առանձին բյուրոկրատների դեմ, վորոնք ալժ չարիքի աղբյուրն են: Բյուրոկրատիզմի առանձին դեպքերը պետք եւ հետազոտել, աշխատել արմատախիլ անել ալժ դեպքերը՝ առանց վորեւ խոչնդոտի դեմ կանգնելու: Բյուրոկրատներին պիտի վորսալ, մերկացնել, հետապնդել, դատի տալ, նշավակելով դուրս հետել խորհրդալին հիմնարկութիւններից: Բյուրոկրատների նկատմամբ ալնպիտի վերաբերմունք պիտի ստեղծել, վոր նրանք վորելիտա ստեղծելուց վախենան, խուսափեն անփութութիւնից ու բացբերանութիւնից, չկտրվեն մասսաներից: Այս տեսակետից կոմսոմոլը շատ բան կարող եւ անել: Կաղմակերպել կամավոր բջիջներ՝ աշակցելու բանվորա-գյուղացիական տեսչութեանը, առաջ քաշել կամավոր քննիչներ՝ քննելու բյուրոկրատական չուրաքանչուր դեպք, «չարժոգներ» տալ—հիմնարկու-

թյուններում բանվորների ու գյուղացիների միջնորդություններն արագացնելու, բանթղթակիցների և գյուղթղթակիցների ուշագրությունը հրավերել այդ գործի վրա, մերկացնել բյուրոկրատներին պատի թևերում, ժողովներում, խորհրդային և կուսակցական օրգանների առաջ պնդել, Վոր չարամիա բյուրոկրատները դատի տրվին—այս բոլորը կարող և և պետք և անի կոմսոմոլը:

Բայց բյուրոկրատիզմի դեմ կռվելու համար առանձին բյուրոկրատներին մերկացնելը և հետապնդելը շատ և քիչ: Պետք և հոգալ, Վոր ամբողջ խորհրդային ապարատը՝ վերից վար լավ գրված լինի:

Խորհուրդը «կազմոցնի» հիմնարկությունն է: Խորհուրդը կենդանի, մասսայական կազմակերպությունն է, յեվ յեթե մա, իբրեվ այդպիսին, կոցնի իր ճշգրտությունը, կզառնա բյուրոկրատական գրասենյակ: Բյուրոկրատական գրասենյակը միայն կարող և պրպտալ թղթերի մեջ, նա չի կարող մասսաներ ղեկավարել, նրանց կազմակերպել: Իսկ խորհրդի նպատակը մասսաներ կազմակերպելն ու նրանց ղեկավարելն է:

Պորհուրդն իր առերջա աշխատանքներով պիտի սերտ կապված լինի ամբողջ աշխատավորության հետ: Վալ և, չեթե փորձի նրանցից բաժան լինել և իշխել նրանց, հրամայել, սխմել: Պատակառումն անխուսափելի կլինի և խորհուրդը լոկ մեռած գրասենյակ կդառնա:

Բյուրոկրատիզմի դեմ պայքարելու գործում և պետական ապարատի վրա աշխատավորության վերահսկողությունը վարից լավացնելում ահագին դեր պիտի խաղա մասսաների կուլտուրական մակարդակը բարձրացնելը: Սրա մասին կ'ստակցություն ՃՎ համագումարում ընկ. Ստոլինն ասել է. «Կարելի չե հալհոլել ու ամբաստանել պետական ապարատում գոյություն ունեցող բյուրոկրատիզմը, կարելի չե խայտառակել ու անարգանքի սլունին դամել մեր կյանքում գոյություն ունեցող բյուրոկրատիզմը, բայց լեթե լալն բանվորական մասսաները կուլտուրական վորող մակարդակից վուրի են, բյուրոկրատիզմը կապրի՝ ինչ էլ անելու լինեք: Այս պատճառով բանվոր դասի և գյուղական աշխատավորության կուլտուրական զարգացումը, ալն ել վոչ թե գրագետ լինելու իմաստով—թեպետ զրագիտությունը հիմքն և ամեն տեսակ կուլտուրականության—ալլ ամենից առաջ պետություն կառավարելու շնորհք և վարժություն ձեռք բերելու իմաստով, ամենահիմնական նժարն է՝ պետական և ամեն տեսակ ապարատ կառավարելու գործում»:

Պրոխտարիատի դիկտատուրայի պաշմաններում բյուրոկրատիզմի դեմ մղած պայքարը վոչ թե թուլացնում, այլ ամրացնում է պետական իշխանությունն ապարատը, վորովհետև հեշտացնում է կապը աշխատավորական ամենալայն մասսաների հետ, առանց վորի անկարելի չէ սոցիալիզմի կառուցումը:

Խորհուրդների աշխատանքն աշխուժացնելում և նրանց աշխատանքից բյուրոկրատիզմն արմատախիլ անելում կոմսոմոլի բջիջները շատ բան կարող են անել: Կոմյերիտականներն աշախույժ պիտի հսկեն խորհուրդների աշխատանքին. դիտենան, թե ինչ և անում և ինչ և նախաձեռնում խորհուրդը, աղղեն նրա աշխատանքները վրա՝ ժողովների, պատի լրագրերի, չքավորական կազմակերպությունների, կոմյերիտականների, խորհրդի անդամների միջոցով: Ներկայումս գլուղխորհուրդներն ահապին իրավունքներ ունեն և մեծ աշխատանք են տանում: Հողաշինարարություն, ագրոնոմիական բարելավումներ, ճանապարհների ու կամուրջների վերանորոգումներ ու նորերն անցկացնելը, դպրոցական գործ, գլուղատնտեսական հարկ, ինքնահարկադրումն և այլն—այս բոլորը խորհուրդների գործն են: Նա ընդգրկում է գլուղական ագրարականության կյանքի բոլոր կողմերը:

Ոգնել խորհրդին՝ նրա աշխատանքում, առաջ շարժել նրա աշխատանքը, նրանում նախաձեռնությունն արթնացնել, ոգնել, վոր նա կապվի մասսաների հետ, կազմակերպել բատրակությունն ու չքավորությունն՝ ոգնելու խորհրդին և իրենց շահերը պաշտպանելու խորհրդում,—ահա այն աշխատանքը, վոր կարող են և պիտի տանեն կոմյերիտականները գլուղում:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Ի՞նչ է բյուրոկրատիզմը և՞վ վորո՞՞ց է նրա պատճառ-ները:

2. Ի՞նչպես է նրա պայմանում բյուրոկրատիզմի դեմ:

ՀԱՄԿԿ ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆ Ե

ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՅԲԱՐԸ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏՆԵՐԻ ԴԵՄ

Յուրաքանչյուր կապիտալիստական չերկրում հարստության ու չքավորության մեջ սարսափելի հակասություն գոյություն ունի: Յեթե գնանք կապիտալիստական չերկրներից մեկը—Անգլիա, Գերմանիա, Ֆրանսիա և այլն, նույնիսկ առանց տեղական լեզուն գիտենալու, յիննք մեծ քաղաքներում ու գյուղերում, վոչ վոքի հետ չխոսենք, այլ միայն նայինք, հարստության ու չքավորության ալս հակասությունն ամեն քալլում աչքի կընկնի: Այնտեղ կարելի չե տեսնել հարուստ քաղաքներ, շքեղ խանութներ, գեղեցիկ տներ, ճոխ հագնված մարդիկ: Կարելի չե տեսնել, թե ինչպես կառուցվում են նոր ֆաբրիկաներ, գործարաններ, չերկաթուղիներ: Կարելի չե տեսնել, վոր ֆաբրիկաները սարքավորված են լավ մեքենաներով, վոր արտադրողականության մեջ մտել և մտնում են ամեն տեսակ բարելավումներ, վոր գլուղատնտեսության մեջ լայն կերպով կիրառվում են մեքենաներ, արհեստական պարարտացում, արտադրողականության լավացրած միջոցներ և այլն: Իսկ սրա կողքին ել կտեսնենք, թե ինչպես միլիոններով մարդիկ չեն կարողանում դուրս գալ չքավորի դրությունից, աշխատել և շարունակում են աշխատել չնչին որավարձով, վոր հազիվ ե ապահովում նրանց ընտանիքների դրությունը: Այս դեռ քիչ ե: Յեթե միքանի տարի շարունակ լավ նայինք մի վորեւե կապիտալիստական չերկրի վրա, կտեսնենք, վոր՝ թե գյուղում, թե քաղաքում տարեցտարի ավելանում և այն մարդկանց թիվը, վորոնք վոչ մի կերպ չեն կարողանում աշխատանք գտնել: Գյուղերում նրանք ուղղակի քաղցած են, իսկ քաղաքներում՝ շրջմոլիկների շարքերն են ավելցնում: ապրում են վաղանների նման,—սարսափելի նկուղներում ու խուլ անկյուններում, պարապում են՝ ինչով ասես, ինչպես ասես, վորտեղ ասես:

Այսպես և կատարվում բոլոր կապիտալիստական չերկրհե-
րում. ալյուտիկ հարստությունն ու շքեղությունը հետզհետե ավե-
լի ու ավելի չեն մեծանում, սրա կողքին և սարսափելի չքավո-
րությունը, սոֆի ու թշվառությունն է ծավալվում: Այս չերկրհե-
րում աղքատությունն ու սովը միշտ նրանց և բաժին ընկնում,
ովքեր աշխատում են, ովքեր այս հարստությունն են ստեղծում,
ով պալատներ, ֆարերիկաներ, գործարաններ ու չերկաթուղիներ
և կառուցում: Իսկ հարստությունը նա չե վաչկում, ով չգիտե՝
ինչ և աշխատանքը, ով չերբեք չի տեսել և չգիտե, թե ինչից
են ստանում այն հացը, վոր ինքն ուտում և, կամ ի՞նչպես են
չինում այն շքեղ հագուստը, վոր ինքը հագնում է:

Մենք արդեն գիտենք, թե կապիտալիստական չերկրհերում
հարստության ու չքավորության այս հակադրությունն ինչ՞ե կա
և ինչպե՞ս և զարգանում: Դա նրանից և առաջանում, վոր հողե-
րը, ֆարերիկաները, գործարանները, մեքենաները, մեծ շենքերը,
շողենավերը, չերկաթուղիները և այլն սակավաթիվ հարուստների
չեն պատկանում: Այս հարուստների համար միլիոնավոր մարդիկ
են աշխատում՝ վարձով, մի կտոր հացի համար: Այն բոլորը, ինչ
վոր ստացվում է այս վարձկան բանվորների խղճուկ որավարձից
ավելի, գնում և հարուստ-կապիտալիստների զրպանը, վորպես
նրանց «չեկամուտ»: Հսկայական գործարաններից, կատարելա-
գործված մեքենաներից, արտադրության լավացրած ձևերից
ստացած ամբողջ շահը բաժին է ընկնում կապիտալիստների չըն-
չին խմբակին, իսկ բանվորներն այդ հարստությունից միայն
փշրանքներ են ստանում, վորպեսզի կիսաքաղց կյանք քարշ տան:

Հարյուրավոր, հազարավոր, տասնյակ հազարավոր բանվոր-
ներ են աշխատում մի ֆարերիկայում, մի գործարանում, կալվա-
ծատիրոջ խոշոր կալվածքում: Մի գործում աշխատանքի այսպի-
սի միավորումը, մեքենաների և արտադրության բարելաված ձե-
վերի կիրառումը խիստ և բարձրացնում աշխատանքի հաջողու-
թյունն ու գործի արտադրողականությունը: Բայց աշխատանքի
այս արտադրողականությունից ստացած շահը բաժին է ընկնում
վոչ թե բանվորներին, այլ դարձյալ կապիտալիստների փոքրիկ
խմբակին:

Ի՞նչ ունեն բանվորները կապիտալիզմի ժամանակ և ի՞նչ
են ստանում բուրժուական իրավակարգի որով: Չափազանց քիչ
բան: Ամենորվա ծանր աշխատանք, չնչին աշխատավարձ, անա-
պահով ընտանիք, անդործ ձեռք և սովամահ լինելու հավիտե-

նական սպառնալիք: Սրան կարելի չէ ավելցնել նաև բանվորի մշտական անգոհութիւնն իր ծանր վիճակից և նրա ատելութիւնը ղեպի կապիտալիստները, վորոնք ապրում են այդ բանվորի ծանր աշխատանքով: Կարճ ասած—կապիտալիստական իրավակարգը բանվորին սովի շղթաներ և հազցնում և այդ շղթաներով նրան ծանր, մաշիչ աշխատանքի չի կապում: Յեթե կապիտալիստական իրավակարգը խորտակվի, չեթե նա վոչնչանա, բացվորք վոչի՞նչ չի կորցնիլ, բացի իր Եղբայրներից:

Ահա, թե ինչու բանվոր դասակարգում հեշտ են հող գտնում այնպիսի հալացքներ, վորոնք պահանջում են կապիտալիստական իրավակարգը նորով, կոմունիստականով փոխարինել: Առաջագիւծ բանվորները համոզվում են, վոր ժողովրդական չքավորութիւնը վերջ դնելու միակ միջոցը բուրժուական իրավակարգը վոչնչացնելը և կոմունիստական հասարակութիւն հաստատելն է.—կալվածատերերից խլել նրանց կալվածները, կապիտալիստներից՝ ֆարրիկաները, գործարանները, չերկաթուղիները, բանկերներից՝ նրանց դրամական կապիտալը, վերացնել մասնավոր սեփականութիւնը և արտադրութեան միջոցները (ֆարրիկաները, գործարանները, հանքերը, հողերը և այլն) դարձնել ընդհանուրի սեփականութիւն: Այդ ժամանակ ընդհանուր աշխատանքից, մեքենաներից, արտադրանքի բարեկամ միջոցներից ստացած արդիւնքը կդնա ամբողջ բանվոր դասակարգի և աշխատավորութեան ոգտին: Այն ժամանակ բանվորների աշխատանքի տնորինողները վոչ թե կապիտալիստները կլինեն, այլ բանվոր դասակարգը և նրա ընտրւալները: Այն ժամանակ հարստութիւնն ավելի արագ կաճի, վորովհետև կաշխատեն բոլոր աշխատանքի ընդունակներն, այն ել՝ վոչ թե կապիտալիստների խմբակի, այլ իրենց համար: Այն ժամանակ այդ քնքիւնք հարստութեան աճման հետ միասին աշխատավորութեան կլանքն ավելի արագ ու անընդհատ կլտվանա:

Կապիտալիզմը վոչնչացնելու և կոմունիստական հասարակութիւն ստեղծելու համար պրոլետարիատը կապիտալիստական չերկրներում բուրժուազիայի դեմ համառ ու անընդհատ պայքար և մղում: Այս պայքարում նա չի ուզում կանգ առնել և կանգ չի առնիլ, մինչև չտապալի բուրժուազիայի իշխանութիւնը, ինչպես տապալեց մեր չերկրի պրոլետարիատը. մինչև չվոչնչացնի բուրժուական սեփականութիւնը և չկառուցի սոցիալիզմը: Այս առնակեանքը բանվոր դասակարգը մի՞նչ վերջը հեղափոխա-

կան ե: Պայքարի վերջնական նպատակի նկատմամբ վոչ մի տարակուսանք ու տատանում չկա: Նա պայքարել և ու պիտի պայքարի բուրժուազիայի դեմ—մինչև նրան հաղթելը:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Ի՞նչու՞ քանգվորճեք պայքարում ե՞ն կապիսալիստների դեմ:

2. Ի՞նչի վրա յե հիմնված կապիսալիստների սիրապետությունը:

ՀԱՄԿԿ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԱՌԱՋԱՊԱՀՆ Ե

Անընդճելի, հաջորդական ու վճռական հեղափոխականությունը բանվոր դասակարգի հիմնական հատկությունն է: Այս հատկությունը նրանում մշակվում է կյանքի ու աշխատանքի այն պայմաններում, վոր նա ունի բուրժուական հասարակության մեջ: Բանվորը հեղափոխական չի ծնվում. նա ալգալիսին դառնում է կապիտալիստի ֆարրիկայում տարիներ շարունակ աշխատելով: Կապիտալիստական շահագործումն ու ճնշումը բանվորից հեղափոխական են պատրաստում: Ըստ իրենց հեղափոխական փորձի և դասակարգային պայքար տանելու կարողության, բանվորները մեջ տարբեր շերտեր կարելի չե տեսնել: Կան իսկական, արմատական բանվորներ, ծնված բանվորի ընտանիքում, փոքրությունից աշխատած կապիտալիստական ձեռնարկներում: Դա բանվորների հիմնական շերտն է, բանվոր դասակարգի ելական կմախքը, «տոհմական պատվավոր պրոլետարները», ինչպես լերբեմն կատակելով անվանում են նրանց: Սա գիտակից պրոլետարների շերտն է, վոր շատ լավ է հասկանում բանվորների չքավորության պատճառները, վոր գիտե, թե բանվորներն ինչ՞ի՞ համար և ի՞նչպես պիտի պայքարեն: Ավելի պակաս բանիմաց բանվորների շերտ կա, վոր այնքան էլ լավ չի ըմբռնում շուրջը կատարվածը, վոր չգիտե այն միջոցներն ու ճանապարհները, վորոնցով կարելի չե ազատվել կապիտալիստական ստրկությունից: Կան և այնպիսի բանվորներ, վորոնք գլուղից նոր են ֆարրիկա չեկել, կամ ֆարրիկայում սեղոնով են աշխատում: Սովորաբար նրանք գլուղում ունենում են իրենց տնտեսությունը, հողի կտորը, ագարակը, բանջարանոցը և այլն: Սրբա կես-բանվոր—կես-գլուղացիներն են: Դրանցից շատերը վոչ միայն չգիտեն, այլ չեն էլ լսել, թե ինչ բան է դասակարգային կռիվը:

Այսպիսով, ուրեմն, բանվոր դասակարգի ներսում դանա-
զան շերտեր գոյութուն ունեն՝ իրենց դասակարգային շահերի
տարբեր ըմբռնումներով: Այս պատճառով բուրժուազիայի դեմ
միացած պաշքարում կարող և պատահել, վոր տարբեր շերտեր
տարբեր ճանապարհով գնան: Վոմանք ուղիղ ճանապարհի վրա
կկանգնեն, վոմանք ել, անգիտակից լինելով, կարող են սայթա-
քել և սխալ ճանապարհի վրա կանգնել, ուր նրանց միայն պար-
տութիւն կարող և սպասել:

Ահա, վորպիսով կարելի լինի խուլս տալ ուժերի աշխարհի
բաժանումից, վորպիսով կարելի լինի սեփական դասակարգի ու-
ժերը միացնել՝ բուրժուազիայի դեմ միացած ու համերաշխ պաշ-
քարի համար, և վորպիսով կարելի լինի բոլոր բանվորներին
գիտակցութեան բերել, հասցնել նրա ավանգարդի աշխարհա-
յացքին, առաջագնծ գիտակից բանվորները լավ հասկանալով,
վոր աշխատավորութեան չելքը կոմունիզմի մեջ և, կազմում են
առանձին միութիւն—կուսակցութիւն: Ուրեմն կուսակցութիւ-
նը բանվոր դասակարգի առաջագնծ ու ավելի գիտակից մասն և:
Նա անցնում և իր դասակարգի գլուխ ու ղեկավարում նրա պաշ-
քարը—բացատրում և ուղիղ ճանապարհ և ցույց տալիս նրանց,
վորոնք սխալվում են, չետամնացներին առաջ և քշում, առաջ
վազողներին զսպում և, դասակարգի ուժերը վարժեցնում, միաց-
նում և բուրժուազիայի դեմ պաշքարելու համար:

Դասակարգի անունից դուրս գալու իրավունք չի և տալիս
կուսակցութեանը: Այդ իրավունքը կուսակցութիւնը ձեռք և բե-
րել իր պաշքարով՝ բուրժուազիայի և առհասարակ բանվոր դա-
սակարգի թշնամիների դեմ, բանվոր դասակարգին այդ պաշքա-
րում ղեկավարելով: Այդ պաշքարի փորձով բանվոր դասակարգը
տեսնում և կուսակցութեան նշանակութիւնը՝ վորպես դասակար-
գի առաջնորդի:

Մեր չերկրի առաջագնծ բանվորները վաղուց են աշխարհի
կուսակցութիւնն ստեղծել, վոր կոչվում և Համամիութենական
Կոմունիստական կուսակցութիւնն (բալչևիկներն):

Համամիութենական Կոմունիստական կուսակցութիւնն
ստեղծվել և չերեսուն տարի առաջ, 1898 թվին. այդ թվին կազ-
մվեց կուսակցութեան առաջին համագումարը: Այդ ժամանակ նա
կոչվում եր «Ռուսական սոցիալ-դեմոկրատական բանվորական
կուսակցութիւն»: Նա բաղկացած եր գիտակից հեղափոխական
բանվորների և հեղափոխական ինտելիգենտների (սրանց թվումն

եր նաև Վ. Ի. Լենինը) առանձին խմբերից, վորոնք անցել էին բանվոր դասակարգի տեսակետին և ամբողջովին նվիրվել էին բանվոր դասակարգին ու նրա գործին: Բանվոր դասակարգի պայքարը ղեկավարելու աչդ 30 տարիների ընթացքում շատ դասակարգային ճակատամարտեր ու կռիվներ են տեղի ունեցել, ցարական զահիճները—կալվածատերերի ու կապիտալիստների հավատարիմ ծառաները—շատ բանվորների արյուն են թափել: Հարվածներն ու հետապնդումների կարկուտի տակ, մարակաների շառաչի տակ, ուքսորի, բանտի, տաժանակիր աշխատանքների, կախաղանի սպառնալիքի տակ, կուսակցութունն՝ առանց կորսնալու, առանց զլուխ խոնարհելու տարել և բանվոր դասակարգին մի հտապից մյուսը—ղեպի նպատակ:

Յեթև վերցնենք հիմնական հտապները, վորոնցով կուսակցութունը հաղթական կերպով հասցրեց պրոլետարիատին ու աշխատավորութանն ալսորվա որին, չերեք հիմնական հտապներ կուսնենանք: Առաջին—իճհակալությաճ գեմ պայհարի եհապ: Յարական ինքնակալութունը, վոր գոյութուն ունեցավ մինչև 1917 թիվը, ծանր կերպով ճնշում էր աշխատավորությանը: Լինելով կալվածատերերի և բուրժուազիայի հավատարիմ գործակատար, ցարական կառավարութունն ոգնում էր նրանց՝ ճնշելու պրոլետարիատին և աշխատավորական լալն մասսաներին: Իրավադուրկ վիճակ, ծանր հարկեր, վոստիկանական հտապնդումներ, ազգերին իրար ղեմ հանել, ջարդեր, կոտորածներ—ահա աշխատավորության բաժինն ինքնակալության ժամանակ: Մտածել անգամ չեր կարելի մարդավայել գոյության, շահագործողների ղեմ փոքրիշատե հաջող պալքարի մասին, քանի վոր վերջիններիս պաշտպանում էր լալն վոստիկանական-ինքնակալական թիկունքը: Պետք էր նախ ինքնակալական ոեժիմը տապալել: Բանվորների 1905 թվի առաջին փորձը՝ տապալելու ցարական զահն, անհաջողությամբ վերջացավ: Յերկրորդ ճնշումը—1917 թվին, հաջողությամբ պսակվեց: Ինքնակալական իրավակարգը տապալվեց: Ինքնակալության տապալումից հտո իշխանության զլուխ անցան կապիտալիստները, վորոնք ամեն կերպ պաշտպանում էին իրենց բարեկամ կալվածատերերին: Կուսակցութունը բանվորության համար նոր նպատակներնշեց, ղեպի վորը պետք էր քալլ անել: Պեհ եր հեհց ալժմ թապալել կապիտալիստեհի իշխանութունը: Յեվ կուսակցութունը չեռանդով ու անդադրում պատրաստեց պրոլետարիատին ու աշխատավորությանը: Նախա-

պատրաստութիւնը հաջող անցավ և 1917 թվի հոկտեմբերին կապիտալիստների իշխանութիւնը տապալվեց, բուրժուական պետութիւնը վոչնչացավ: Իշխանութիւնն անցավ պրոլետարիատին, վոր նոր, խորհրդային պետութիւն հիմնեց: Շահագործողների դեմ պայքարելու ճանապարհին լերկորդ ետապն ել անցավ, մնաց թիկունքում:

Կուսակցութիւնը նոր պայմաններում պրոլետարիատին ու աշխատավորութեանն առաջադրեց այն խնդիրը, վոր բանվորների ամբողջ պայքարի հիմնական նպատակն եր լեղել: Շահագործողներին տապալելուց հետո դրա համար ամեն տեսակ հնարավորութիւն ստեղծվեց: Այժմ հարկավոր եր և կարելի լեր այնպիսի պայմաններ ստեղծել, լերը ալիս վոչ միայն անկարելի կլիներ շահագործողներին նորից իշխանութեան վերադառնալը, ալ ինքը շահագործումը: Պետք եր այնպիսի հասարակութիւն, այնպիսի տնտեսութիւն ստեղծել, վոր մարդկանց համապարեցներ վոչ թե բռնեցով, ալ գործով: այսինքն այնպիսի, ուր դասակարգեր չլինեն, վորովհետե քանի դեռ գոլութիւն ունեն դասակարգեր, անպատճառ գոլութիւն կունենա նաև անհավասարութիւնը: Պեճ եր սոցիալիզմ կառուցել: Սա պրոլետարիատի մղած պայքարի լերկորդ ետապն եր: Այս բոլորիս մենք այս ետապով ենք անցնում: Մեր լերկրի պրոլետարիատն ու աշխատավորութիւնը կուսակցութեան ղեկավարութեամբ սոցիալիզմ են կառուցում: Յեվ այս աշխատանքում, ինչպես և միշտ, կուսակցութիւնն առաջից ե գնում: Այս աշխատանքում ևս նա որինակ և ցույց տալիս:

ՀԱՄԿԻ Ի ԿԱԶՄԸ

Յերբ ասում ենք, թե կուսակցութիւնը բանվոր դասակարգի կուսակցութիւն ե, թե նա ղեկավարել ե բանվորների պայքարը, թե նա պայքարել ու պայքարում ե բանվոր դասակարգի շահերի համար, սա ընավ չի նշանակում, թե նա գործ չունի մնացած աշխատավորութեան (աշխատավոր գոլղացիութեան, տնայնագործների և այլն) շահերի հետ: Կուսակցութիւնը լերբեք այն տեսակետի վրա չի կանգնել, թե՛ այ, սա մեր, բանվորական գործն ե, իսկ մնացած աշխատավորութեան հետ մենք գործ չունենք: Ընդհակառակը—այդպիսի տեսակետի դեմ կուսակցութիւնը միշտ պայքարել ե, այդպիսի տեսակետը միշտ ժխտել ե: Ինչպես աշխատավորներ—գոլղացիք, մանր արհեստավորները:

տնայնագործները և այլն — կապիտալիզմի ժամանակ լինթապա լին լեղել խոշոր կապիտալի շահագործմանը, ինչպես աշխատավոր-
ներ նրանք շահագործված են, վոր նրանց չշահագործեն: Այս
սլառճառով նրանք բանվորների հետ միասին կարող են պայքա-
րել շահագործողների դեմ: Կուսակցութունը միշտ ձգտել և միաց-
նել բոլոր աշխատավորների ուժերը՝ բանվոր դասի ղեկավարու-
թյամբ պայքարելու շահագործողների դեմ: Նրանց պայքարով
պրոլետարիատը վոչ միայն կենդանի կերպով հետաքրքրվել և,
այլև միջամտել և այդ պայքարին, միշտ աշխատավորութան
կողմը բռնելով՝ ընդդեմ շահագործողների:

Կուսակցութունը ձգտել և, վոր բանվորները կովեն գյու-
ղացիների հողի համար, գյուղից կալվածատերերին արտաքսելու
համար, հարկերը պակասեցնելու համար, բայրը աշխատավորու-
թյան քաղաքական իրավունքների համար, ճնշված ազգերի ա-
զատագրման համար և այլն: Յեւ պրոլետարիատի հաղթանակից
հետո լել կուսակցութունը շահագործման ու ճնշման դեմ մղած
պայքարում միացնում և մեր լերկրի աշխատավորութունը և նրա
ջանքերն ուղղում և դեպի սոցիալիզմի կառուցման հունը: Աշխա-
տավորները հետզհետե համոզվեցին, վոր կուսակցութունն իրենց
ուղիղ ճանապարհով և տանում, վոր նա պայքարի ուղիղ միջոց-
ներ և ընտրում: Դանդաղ ու աստիճանաբար կազմվում և պրո-
լետարիատի ու գյուղական հիմնական մասսաների և մյուս աշխա-
տավորութան միութունը, և այս՝ կուսակցութան ղեկավարու-
թյամբ: Լայն աշխատավորական մասսաները դանդաղ ու աստի-
ճանաբար կուսակցութանը հավատացին պայքարի ղեկավարու-
թյունը, — անսահման հավատի զգացմունքով դեպի այս փորձ-
ված մարտիկը:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. ԻճԻՆ՝ յե կուսակցութունը հարկվաւր բաճվոր գաւա-
կաւրգին:

2. ԻճԻՆ՝ յե կովում բաճվոր դասակարգը:

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆ ԻՆՉՊԵՍ Ե ՂԵԿԱՎԱՐՈՒՄ

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆԸ

Աշխատավորութան պայքարի և սոցիալիստական շինա-
բարության ղեկավարութունը կուսակցութունը տանում և աշխա-
տավորութան մասսայական կազմակերպութունների միջոցով
Սլլդպիսի կազմակերպութուններից կարեւորագույնն են — արհես-
տակցական միութունները, խորհուրդները և կոոպերացիան:

Բայց մասսաներին ղեկավարելու համար նրանց հետ պիտի կապված լինել: «Կուսակցությունն—ասում է Վ. Ի. Լենինը,—պիտի ստուգի ամեն քայլում մանրագնանին և որդեկալիվ կերպով, մասսաների հետ կապ պահպանվում է, թե վոչ, արդոք կենդանի՝ չե նա»:

Կուսակցության կապը մասսաների հետ ամենից առաջ կենդանի կապ պիտի լինի: Կուսակցությունն իր ամբողջությամբ, և կուսակցական մարմիններից յուրաքանչյուրն առանձին, ուղած վարկչանին պիտի գիտենան, թե աշխատավորական մասսաներն «ինչով են ապրում ու շնչում»։ Նրանց ինչ է հետաքրքրում, ինչ հուզում, ինչ խնդիրներ ու պահանջներ են առաջադրում: Այսպիսի կենդանի կապ, կուսակցության կապ մասսաների հետ, կիրառործվի միայն այն ժամանակ, յերբ կուսակցությունը մասսաների հետ կապրի մի բնականուր կյանքով, յերբ նա չի կտրվի նրանցից, չի փակվի իր պատշանում, չի մեծամտիլ, նրանց վրա վերից չի նայիլ, յերբ կուսակցությունն ապրում ու իրեն իբրեւ մասսայի մի մասն է զգում: Այդ ժամանակ աշխատավոր մասսաներն ել իրենց չեն բաժանիլ կուսակցությունից իրենք իրենց չեն հակադրիլ կուսակցությանը, կուսակցության վրա վորպես մի կողմնակի բանի վրա չեն նայիլ, այլ իրենց մասը կշահվին: Մեր կուսակցությունը գիտե կապ պահպանիլ մասսաների հետ: Նույնիսկ ռեակցիայի և ընդհատակյա աշխատանքների ժամանակ, յերբ իր թվով փոքրիկ կուսակցությունն էր, մասսաների հետ կապվելու և նրանց պաշտարը ղեկավարելու իր կարողությամբ նա իսկական մասսայական կուսակցությունն էր: Կուսակցության մասսաներից կտրված լինելը մեծ վտանգների հետ է կապված:

Ի ոլորին հայտնի չե ազմուկ հանած «Սմոլենսկի գործը»: Սմոլենսկի նահանգում կուսակցության վերնաշերտը կտրվեց մասսաներից, խրվեց քաղցնիություն մեջ: Մասսաներն իրենց կշանքով հիշն ապրում, կուսակցական կազմակերպությունն—իր: Հետզհետե կուսակցական ղեկավարությունը խուլ հանդիսացավ նահանգի բանվորական ու գյուղացիական մասսաների շահերի, խնդիրների, բողոքների ու պահանջների նկատմամբ: Խորհրդային ապարաթը լցվեց, ազատովեց սոցիալիստական շինարարությանը խորթ բյուրոկրատական և կուլակային տարրերով: Նրանց և նահանգի կուլակային-նեպոմանային ելեմենտների մեջ «կապ» հաստատվեց: Հիտեանքն այն չեղավ, վոր նույնիսկ կալվածատերերին իրենց ստացվածքից արտաքսելու Խորհրդային իշխանության որինքը չկիրառվեց: Կուլակները շատ դեպքերում խոր-

հուրդների մեջ սողոսկելու համար ավելի առավելութուններ ունեին, քան չքավորութիւնը և այլն:

Այսպիսով կուսակցութիւնը կարող և իրականացնել բանվոր դասի մասսաներին, նրանց միջոցով ել բոլոր աշխատավորներին ղեկավարելու գործը, վորովհետեւ կարողանում և սերտորեն կապիկ նրանց հետ՝ առանց իր պատկերը կորցնելու, կարողանում և մասսաների կուսակցութիւն զաւնտլ, միաժամանակ՝ առանց նրանց պոչում քաշ գալու:

Առանց իր շարքերի չերկաթե դիսցիպլինայի կուսակցութիւնը չեր կարող մասսաներ ղեկավարել: Այդ դիսցիպլինայի հիմք կազմում են՝ կուսակցութեան յուրաքանչյուր անդամի աննախընթաց նվիրվածութիւնը բանվոր դասակարգի շահերին, մասսաների հետ ունեցած կապը, մասսաներից պաշտպանված լինելը, վերջապես կուսակցութեան ճիշտ քաղաքականութիւնը, ճշտած չերկար ու ձիգ տարիների պալքարով ընդդէմ՝ բանվոր դասակարգի բոլոր թշնամիներին:

Սմոլինսկի կուսակցական կազմակերպութեան վերնաշերտը, վոր կտրված եր մասսաներից, խուլ եր մնում.— նա չեր տեսնում այս չերեւոյթները, չեր տեսնում մասսաների դժոգութիւնը: Սմոլինսկի նահանգի գործերի զբոյթիւնն իր վրա հրավիրեց կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտէի ուշադրութիւնը, վորն ստիպւած չեղավ մի լավ թափահարել սմոլինսկեան կուսակազմակերպութիւնը, զտման չենթարկել նրան և ոգնել, վոր նորից կապվի մասսաների հետ:

Ուրեմն կուսակցութեան կտրված լինելը մասսաներից տուում և դեպի դասակարգային թշնամու աշխուժացումը, մի կողմ թողած, վոր այդպիսի կտրվածութիւնը կործանիչ կերպով և ազդում իրեն՝ կուսկազմակերպութեան վրա: Մասսաներից կտրված կուսկազմակերպութիւնը հեշտ և չենթարկվում ամեն տեսակ հիվանդութիւնների, նրանում պարզանում ու բուռն են դնում հրեցութիւն, բլուրկերատիգմ, քալքարվում են կազմակերպութեան առանձին բջիջները և այլն:

Կուսակցութիւնն աշխատավորութեան հետ ընդհանուր կլանքով պիտի ապրի: Բայց այս չի նշանակում, թե կուսակցութիւնը պիտի ձուլվի մասսաների հետ յեւ յապեկեր կորցնի, քաշ գա մասսաների պոչում: Կուսակցութիւնը կենդանի կապ պիտի ունենա մասսաների հետ, վորպեսզի ղեկավարի նրան, կազմակերպի նրա ուժերը՝ սոցիալիստական շինարարութեան և շահագործողների դէմ պալքարելու համար:

Կուսակցութիւնը ղեկավարում է, ուրեմն չի կարող և չպետք է մասսաների պոչում մնա: Այս գրույցի սկզբում մենք արդեն ասել ենք, վոր նուշնիսկ բանվոր դասակարգում շերտեր կան, վարոնց դասակարգային գիտակցութիւնը տարբեր աստիճանի վն: Իսկ գլուղում նուշնիսկ բանվոր դասակարգի հենարանը—չքաղութիւնը շատ ուժեղ կերպով վարակված է բազմաթիվ մանր բուրժուական նախապաշարումներով: Յեթե կուսակցութիւնը թեկուզ մի վաչրկան մոռանա իր ղեկավարական դերը, ձեռքից թողնի ղեկավարութիւնը և թույլ տա, վոր մարդիկ հոսանքի հետ գնան, կուսակցութեան ձեռքից բաց ընկած ղեկն իսկուշն կշտապեր իր ձեռքն առնել դասակարգային թշնամին: Այդ թշնամու համար ամենից հեշտն աշխատավարական անդիտակից մասսաների միջոցով գործ տեսնին է: Թշնամին ամենից առաջ կաշխատել իր ոգտին ծառայեցնել այդ շերտերը, վորից հետո նրանց միջոցով իր լետից մնացած մասսան քաշ կտար: «Պոչականութեան» վտանգը կուսակցութեան համար նաև նրանում է, վոր այդ ղեկարում նա շատ շուտ կկորցնի մասսաների անսահման վստահութիւնը, վոր վաչելում է իրրե ալելի գիտակից մասը դասակարգի, վոր կարողանում է ալելի հեռուն տեսնել, քան տեսնել կարող է մասսան: Զի կարելի ասել, թե մասսաների կողմից կուսակցութեանն առաջադրված բոլոր պահանջներն ել համապատասխան են սոցիալիստական շինարարութեան և շահագործողների դեմ պայքարի իսկական շահերին:

Վերցնենք մի այսպիսի որինալ. գլուղում աշխատողները գիտեն, վոր լերբեմն գլուղացիների այս կամ այն խմբակները հարց են բարձրացնում բաժանել իրենց մեջ նախկին կալվածատիրական անտառները, ինչպես վարելահողերն ու արոտատեղիներն են բաժանված:

Կուսակցութիւնը վոչ միայն չի պաշտպանում գլուղացոյ այս պահանջը, այլև նրանց ընդդիմանում է և աշխատում է ապացուցել, վոր այդ պահանջն անհիմն է: Ըստ լերեուլթին նարծիս լավ կլիներ. գլուղական աշխատավորութիւնն անտառ կստանար: Սակայն իսկապես այդպես չէ: Անտառային տնտեսութիւնը—չի կարող բաժան-բաժան լինել: Նա պիտի տարվի պլանով, ամբողջ շրջանների շահերն ինկատի առնելով: Յարի ժամանակն եր, վոր կալվածատերերն ու կուլակները վարվում են ինչ անտառների հետ այնպես, ինչպես ցանկանում են: Բաց ինչ նուրս չեկավ նրանց տիրապետութիւնից: ԽՍՀՄ հարավ-արեւել-

բում եւ անտառ չմնաց. իսկ այդ անտառներն այդ կողմից փչող
շոր քամիների գեմ պատնել ելին: Անտառը կտրտեցին եւ ներկա-
լումս տուժում եւ այդանդից միքանի հարյուր վերստ հեռու ընկած
Պովովկին: Մենք բոլորս հիշում ենք Պովովկին սարսափելի լե-
րաշուն ու սովը 1921 թվին: Քամիների ճանապարհը բաց եւ ե-
նրանք մի անպին շրջան են չորացնում: Խորհրդային իշխանու-
թյունն այժմ աշխատում եւ վերականգնել հարավ-արեւելյան ան-
տառները, անազին տարածութիւններ անտառածածկել: Դե, դեռ
ու սրանից հետո անտառի բաժանում պահանջիր: Պարզ եւ, վոր
կուսակցութիւնը չի կարող այսպիսի պահանջ պաշտպանել, վո-
րովհետեւ բաժարարիւով մեկին, նա մնաս եւ տալիս ուրիշներին,
ամբողջ չերկրին:

Հաճախ բանվորներին այս կամ այն խմբակն այսորովա շա-
հերից կամ իր խմբի շահերից դէնը չի տեսնում: Իսկ կուսակցու-
թիւնը, վոր ղեկավարն եւ ամբողջ բանվոր դասի, պիտի հաշվառ-
քի լինթարկի բանվորութեան ընդհանուր շահերը եւ մերժի բոլոր
խմբական պահանջները, վորոնք հակասում են ընդհանուր շա-
հերին:

Կուսակցութեան պատմութեան ընթացքում ղեկավար եւ են
լեզել, չերբ բանվորական անազին մասսաներ տարակարծիք են
լեզել կուսակցութեան հետ՝ նրա տեսակետը սխալ համարելով:
Այդպէս չեղավ, որինակ, 1917 թվի Փետրվարյան հեղափոխու-
թիւնից հետո, չերբ վոչ միայն գլուղացիք, այլեւ բանվորներին
մեծ մասը՝ չնայած բալչեիկների նախադգուշացումներին, գնա-
ցին համաձայնողական կուսակցութիւնների լետից (մենշեիկնե-
րի, եսերների), վորոնք պաշտպանում ելին կապիտալիստների
իշխանութիւնն ու լետ ելին պահում բանվորներին՝ այդ իշխա-
նութիւնը տապալելուց: Բալչեիկներն այդ որերին չգնացին
մասսաների լետից, չհարմարվեցին նրանց լետամիաց տրամա-
դրութիւններին, այլ նպատակ դրին ամենայն համբերութեամբ
բացատրել մասսաներին իրենց տեսակետի ճշմարիտ լինելը: Հե-
տապնդված բուրժուազիայի եւ համաձայնողականների կողմից,
բալչեիկները համոռորեն ու համբերութեամբ սկսեցին հաս-
կացնել բանվորներին, գլուղացիներին ու գինվորներին, վոր
համաձայնողական կուսակցութիւնները դավաճանում են աշխա-
տավորութեան շահերին: Այս բացատրութիւնների ազդեցութեան
տակ մասսաներն սկսեցին ալելի աչալուրջ նայել մենշեիկներին
ու եսերների արածներին ու վարքագծին եւ վերջիվերջո համոզ-

վեցին, վոր բալլէիկները ճիշտ են ասում: Այդ ժամանակ կուսակցութեան ղեկավարութեամբ նրանք տապալեցին բուրժուազիայի իշխանութիւնն ու աքսցեցին մենշեիկներին ու Լսեռնէրին, վորոնք պաշտպանում էին այդ իշխանութիւնը: Համկի (բ) միշտ մասսաների առջեւն է լեղել, աշխատելով ամենահետաձգների գիտակցութիւնը հասցնել առաջադեմների մակարդակին, աշխատելով խմբակային ու ժամանակավոր շահերը լինելարկել բանվոր դասակարգի վերջնական նպատակներին:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. ԻճԿՈ՞Ւ կուսակցութիւնը ղեկավարում է բոլոր աշխատավորութեան պայքարը:

2. ԻճԿՈ՞Ւ է վստահավոր կուսկազմակերպութիւնների կրթվածութիւնը մասսաներից:

3. ԻճԿՈ՞Ւ է պոպականութիւնը:

ՅԵՐԿՈՒ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԴՈՅՈՒԹՅԱՆ ԱՆԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մեր ԽՍՀՄ-ում միայն մի կուսակցութիւն գոյութիւն ունի.— Համկի (բ): Ուրիշ կուսակցութիւններ չկան: Ինչո՞ւ այդպէս լեղավ: Այդպէս դարձավ վոչ նրա համար, վոր ուրիշ կուսակցութիւններ կազմել ցանկացողներ չկան: Բուրժուազիան, վոր ղեռ պահպանվել է մեր լերկրում, դեմ չեր լինիլ իր կուսակցութիւնը կազմակերպելու: Կուլակները ևս դեմ չեցին լինիլ գլուղում իրենց կուսակցութիւնը կազմակերպելու: Մոռիկ անցյալում Համկի (բ) ռպողիցիան Տրոցկու գլխավորութեամբ փորձեց առանձին կուսակցութիւն կազմել՝ հակակշիռ Համկի (բ): Բայց այդ բոլոր ցանկութիւններից ու փորձերից վոչինչ չեր դուրս գալիս և չեր ել կարող դուրս գալ: Մեր լերկրի բանվոր դասակարգը և նրա կուսակցութիւնը չեն թուլլ ռալիս լեվ չեն ել թուլլ ռալլ ուրիշ կուսակցութիւն կազմել:

Բուրժուազիան քաղաքում և կուլակը գլուղում թշնամիներն են բանվոր դասակարգի և աշխատավոր գլուղացիութեան: Հիմարութիւն կլինիլ թուլլ տալ, վոր մեր թշնամիները քաղաքականապէս կազմակերպվեն: Դա միայն կհեշտացնիլ նրանց պայքարը պրոլետարիատի դեմ:

Բուրժուազիան և կուլակությունը շատ լավ գիտեն, վոր քաղաքական կուսակցություն կազմելու յուրաքանչյուր փորձ բանվոր դասակարգի կողմից վճռական զիմադրություն կհանդիպի և կճնշվի: Այս պատճառով հաճախ նրանք զլուզում պրոպագանդ են անում ախպես կոչված «գլուղացիական միություն» կազմելու:

Անկասկած և, վոր «գլուղացիական միություն» մասին լուրջաժ զրույցները հակահեղափոխական բնույթ են կրում: Յերբ կուլակներն ագիտացիա լին մզում հոգուտ «գլուղացիական միություն», նրանք անշուշտ աշխատում են կուլակալին կուսակցություն կազմել, վորը կարողանար պալքարել պրոլետարիատի զիկտատուրալի դեմ՝ հոգուտ բուրժուական զիկտատուրալի: Մենք բոլորս լավ գիտենք, թե ինչի հանգավ տրոցկիստների փորձը՝ Համկե (Բ)-ից անկախ կուսակցություն կազմակերպել: Դուրս լեկավ, վոր բուրժուական ինտելիգենցիան իսկուչն հալեց նրանց, ամեն տեսակ քաղաքականորեն կասկածելի ժանկուսակցականներ՝ ողնեցին նրանց գաղտնի տպարաններ կազմակերպել, գաղտնի փաստաթղթեր տպագրել և ալին Դեռ տրոցկիստական կուսակցությունը չեր ել կազմվել, վոր պրոլետարական զիկտատուրալին թշնամի ուժերի կենտրոն դարձավ, վոր բուրժուական տարբեր փորձեցին ողտագործել նրան վորպես զենք՝ պրոլետարիատի զիկտատուրալի և մեր կուսակցության զեկավարող զերի դեմ: Ձե վոր թշնամին աշխատում և մեր շարքերում բացված յուրաքանչյուր ճեղքից, յուրաքանչյուր բացվածքից ներս մտնել: Այս պատճառով յուրաքանչյուր ախպես կոչված «գլուղացիական միություն» կազմակերպումն բուրժուազիալի համար պալքարի աղղանշան կղաճնտր պրոլետարիատի զիկտատուրալի և բանվոր դասակարգի կուսակցության դեմ:

Բայց թուլ տանք անկարելին: Ասենք, թե աչնպիսի զլուղացիական միություն կազմվեց, վորին բուրժուազիան հիմարարար չի ուզում իր շահերին ծառայեցնել, վորի մեջ կուլակն ել չի ուզում մտնել, վորի մեծ մասը բաղկացած լիներ զլուղի աշխատավորության հիմնական մասալից — գլուղական միջակներից: Ուրեմն, ալդ կուսակցությունը «միջակի» քաղաքականություն պիտի վարեր: Բայց ալդպիսի քաղաքականություն բնութան մեջ չկա, չի լի կարող լինել: Իններորդ զլիտում մենք արդեն ասել ենք, վոր գլուղացին մանր ապրանք արտադրող եւ չաշխատավորական և և իբրեւ ալդպիսին շահագրգռված և, վոր շա-

հագործումը վոչնչանաւ: Բայց նա միաժամանակ և մանր սեփականատեր եւ, և իր ալս հատկութեամբ նա ալն իրավակարգի հետ և կապված, ուր տեր եւ մանր սեփականատիրութիւնը—այսինքն բուրժուական իրավակարգին: Քաղաքականութեան մեջ ևլ չի կարելի միաժամանակ և բուրժուական իրավակարգին կողմնակից լինել և շահագործումը վոչնչացնելուն: Դեմ լինել շահագործմանը, նշանակում եւ պայքարել բուրժուական իրավակարգի դեմ. չպայքարել բուրժուական իրավակարգի դեմ, նշանակում եւ կողմնակից լինել շահագործմանը, պաշտպանել շահագործողներին: Այս գործում միջին տեղ չկա և չի կարող լինել:

Ի՞նչ քաղաքականութիւն կվարել աշխարհի «գլուղացիական» կուսակցութիւնը: Յերկուսից մեկը—կամ պիտի շահագործողներին դեմ պայքարելու քաղաքականութիւն վարել, ալդ դեպքում աշխարհի «գլուղացիական» կուսակցութեան կարիք չեւ լինի, վորովհետեւ ալդ պայքարն ալելի վճռական ու կարող կերպով տանում եւ Համկի (բ), կամ թե չեւ, ալդ «գլուղացիական» կուսակցութիւնը սեփականատերերի քաղաքականութիւն պիտի վարել, այսինքն բուրժուական քաղաքականութիւն. ալդ դեպքում նա հակահեղափոխական կուսակցութիւն կդառնար:

Ահա, թե ինչու բանվոր դասակարգը և Համկի (բ) վճռականորեն դեմ եւր և այսուհետեւ ել բոլոր ուժով ու միջոցներով դեմ կլինի մեր չերկրում մի այլ կուսակցութիւն կազմակերպելուն: Մի այլ կուսակցութիւն մեր չերկրում, ինչ անուն ել կերելու լինի նա—«բանվորական», «գլուղացիական» և այլն—տնխուսափելիորեն ալն կենտրոնը կդառնա, դեպի վորը կձգտեն ալն բոլոր ուժերը, վորոնք աշխատում են վոչնչացնել պրոլետարիատի դիկտատուրան և վոչնչացնել հեղափոխութիւնը:

«Պրոլետարիատի դիկտատուրան,—ասում եւ Լենինը,—համառ պայքար եւ, արյունոտ լքվ անարյուն, բռնացող ու խաղաղ, գինվորական ու ճնճեսական, մանկավարժական ու վարչական՝ հին հասարակութեան ուժերին լքվ սվանդներին հակադիր»: Միանգամայն հասկանալի չեւ, վոր աշխարհի համառ ու դաժան պայքարում աշխատավորութեան ուժերը պիտի առավելագույն չափով միացած, կազմակերպված, կենտրոնացած ու մի ղեկավարութեան չինթարկված լինեն: Միայն աշխատավորութեան բոլոր ուժերի գերագույն լարումն, միայն մեր չերկրի միակ կուսակցութեան—Համկի (բ) ի ղեկավարութիւնն եւ, վոր գրավական են պայքարի հաջող վախճանի:

**ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ**

Ահա այս պատճառներով է, վոր Կոմունիստական կուսակցութիւնն իր շարքերի կատարչալ միասնականութիւնն և պահպանում: Նա չի թուլլ տալիս, վոր իր շարքերում Ֆրակցիաներ, խմբակներ գոյանան, վորոնք կարող են նրա միասնականութիւնը խանգարել: Սակայն միասնականութիւնն ասելով չի նշանակում, թէ նա աշխատում է իր շարքերում պահպանել ամեն-մասնութիւն հալացքների հետ, թէ նրանց, վորոնք համաձայն չեն: Այդպես չէ: Հենց իր միասնականութիւնը պահպանելու համար կուսակցութիւնն իր շարքերից վտարում է ըոլոր նրանց, վորոնք այս կամ այն ձևով կարող են խանգարել նրա միասնականութիւնը: Արտաքսելով իր շարքերից հարեցողներին, կրօնական տրամադրութիւն ունեցողներին, անազնիվ արարքներով իրենց արատավորողներին, կուսակցութեանը ղեկավարում է այն միտքը, թէ ինքը վտարում է իր շարքերից ուղղակի մնասատուններին: Դրանք աշխատավորութեան զործի մարտիկներ չեն, այլ ամենաանպետք մարդիկ, վորոնք կուսակցութեան մեջ մնալով, նրա վարկը կզցնեն, մարտական հզորութիւնը կթուլացնեն, աշխատավորութեան շահերը կվաճառեն մի շիշ ողիով կամ կաշառով: Այսպիսի մարդիկ կուսակցութեան համար միանգամայն փաստակար են:

Բայց, սրանից բացի, կուսակցութիւնն իր շարքերից այնպիսիներին էլ է վտարում, վորոնք կուսակցութեանը խորթ դադափարներ են քարոզում, ագիտացիա չեն մղում հոգուտ այնպիսի քաղաքականութեան, վորի հետ կուսակցութիւնը համաձայն չէ: Իր միասնականութիւնը խանգարողներին իր շարքերից վտարելով, կուսակցութիւնն իր հզորութիւնն է կոփում: Յե՛ղ իրողք, լենթագրենք, թէ ուղիղ մտնում է կուսակցութեան մեջ իր առանձին հալացքներով, իր առանձին քաղաքական դժով, իր առանձին առաջարկներով, վորոնք բղխում են այդ գծից: Ի՞նչ կստացվեր: Կստացվեր վո՛չ թէ կուսակցութեան միասնականացումը, այլ միայն իսպառ բացակայությունը: Կուսակցութեան մեջ այնպիսի մարդկանց ներկայութիւնը, վորոնք կուսակցական քաղաքանութեան հիմնական խնդիրների նկատմամբ իրենց առանձին գիծն ունեն—անհամատեղելի կուսակցութեան գծի հետ,

միշտ կխախտի կուսակցութեան շարքերի կարգապահութիւնը, դիսցիպլինան: Այլ ևս կուսակցութիւն չկը լինիլ, ալ կլինել մարդկանց մի խմբակ—ամեն մինն իր առանձնահատուկ բացատրութիւններով, իր առանձին մտքերով, իր առանձին առաջարկներով, վորոնք չեն ուզում հաշտվել կուսակցական կարծիքի, կուսակցական գծի հետ: Այս պատճառով կուսակցութիւնը վտարել և և պիտի վտարի այն բոլորին, վորոնք լեճիճյաճ ուսմուճքին, վորի վրա կուսակցութիւնն իր աշխատանքն և կառուցում, հակադրում են իրենց սեփական թեորիաները:

Այն հանգամանքը, վոր կուսակցութիւնը խորթ թեորիաների դեմ պայքար և մղում, բոլորովին չի նշանակում, թե կուսակցութիւնն անթույլատրելի չի համարում առհասարակ քննութեան նյութ դարձնել կուսակցական քաղաքականութեան վերաբերյալ այս կամ այն խնդիրը: Անկարելի չի լեւեակալել այնպիսի կուսակցութիւն, վոր այս կամ այն գործնական հարցի առթիւ վիճարանութիւն չունենա: Բայց պիտի տարբերել կուսակցութեան քաղաքականութիւնն ավելի լավ անցկացնելու մասին լեղած վեճը կուսակցութեան բաղաճականութեան գեճ լեղած պայքարից: Յենթադրենք, թե կուսակցութեան վորեն անդամ կամ ամբողջ խմբակ վեճ սկսի վոչ թե այն մասին, թե ինչպեճ կարելի չի ավելի լավ իրագործել XV համագումարի վորոշումը կոլեկտիվացման մասին, ալ վեճի նյութ դարձնել նույն համագումարի հիմնական դիժը կոլեկտիվացման մասին, պնդելով, թե կոլեկտիվացումը վտանգավոր և և անպետք: Պարզ և, վոր այսպիսի վիճարանութիւն կուսակցութիւնը չի թուլատրի:

Արդոք սա նշանակում և, թե կուսակցութիւնն իր շարքերում արգելում և ամեն տեսակ վեճ ու քննադատութիւն հիմնական խնդիրների, կուսակցական գծին վերաբերող հարցերի շուրջը և միայն գործնական խնդիրների քննութիւն և թուլ տալիս: Վոչ, իհարկե: Բոլոր նոր հարուցվող հիմնական խնդիրների շուրջը, վորոնց նկատմամբ դեռ կուսակցական վորոշում չկա, կուսակցութիւնը դիսկուսիաներ և թուլ տալիս: Այդ դիսկուսիան պիտի դադարի, հենց վոր կուսակցութիւնն իր վորոշումը կալացնի: Այնպիսի դեպքեր ել են լինում, լերը կուսակցութիւնը ցանկանում և իր բոլոր անդամների փորձով ստուգել կուսակցութեան կողմից արդեն անցկացրած գծի ճշտութիւնը: Այդպիսի դեպքերում, կուսակցական հերթական համագումարից բաճական առաջ, կուսակցութեան Կենտկոմի թուլտուլթամբ դիսկուսիա չի սկսվում, վորին կարող են մասնակցել և պիտի մասնակցեն կուսակցութեան բոլոր անդամները:

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՍԽԵՄԱՅԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

Կուսակցական համագումարների վերոշումով խոստիվ արգելվում է ամեն տեսակ Ֆրակցիաների ու խմբավորումների կազմակերպվելը կուսակցության մեջ: Ֆրակցիաներ ու խմբավորումներ ասելով կուսակցությունը հասկանում է այնպիսի կազմակերպությունների ու միությունների չերևան գալիս իր մեջ, վերոնք գոյանում են կուսակցությունից չբխող հայացքների, պահանջների ու կարծիքների հիման վրա: Պարզ է, վեր այդպիսի միություններ կարող են առաջ գալ միայն իրենց առանձին հայացքները պաշտպանելու նպատակով՝ կուսակցության հայացքների հանդեպ: Սա կհասցնի իր խմբակցական, ֆրակցիոն դիսցիպլինայի չերևան գալուն, վեր հակադիր կլինի կուսակցական դիսցիպլինային: Այսպիսով ֆրակցիաներն ու խմբավորումները կուսակցության մեջ նոր կուսակցությունների սաղմեր կդառնան: Այս է պատճառը, վեր կուսակցությունն այնքան վճռական կերպով պաշարում է իր շարքերում ֆրակցիաներ չերևալու դեմ:

Կուսակցության մեջ ֆրակցիաներ է խմբավորումներ թույլ տալը կնշանակեր վոչ այլ ինչ, բաց չկե՞ի կուսակցության բաժանվելն առանձին մանր կուսակցությունների: Ֆրակցիաներ ու խմբավորումներ ունենալու դեպքում կուսակցությունը դասակարգվին պայքարի մարտական դեկավարից անխուսափելի կերպով կդառնար պայքարի վայր առանձին ֆրակցիաների է խմբավորումների համար: Սա սպառնալիք է թե կուսակցության, թե հեղափոխության, թե սոցիալիստական շինարարության գոյությունը:

ՀԱՐՑԵՐ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

1. Ի՞նչու էի կարող յեղու պրոլետարական կուսակցություն լինել:

2. Ի՞նչու էի կարող գլուղացիական կուսակցություն լինել:

3. Կարելի՞ է արգյո՞վ զենե ունենալ կուսակցության մեջ:

4. Ի՞նչ է Ֆրակցիան կուսակցության մեջ:

ՀԱՄԿԿ (Բ) ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

Կուսակցության կառուցվածքը պատասխանում է բանվոր դասակարգի պահանջներին՝ վերաբա մուր, ուղղական, միասնական առաջապահ: Կուսակցության կառուցվածքի հիմք կազ-

մում են բջիջներն՝ ըստ ձեռնարկութունների: Հենց այս հանգամանքն ոգնում է, վոր կուսակցութունը գերծ միա բանվոր դասին խորթ տարրերից: Վորեն գործարանում աշխատող բջիջն իր կազմի մեջ է ընդունում միայն նրանց, վորոնք աշխատում են այդ գործարանում: Իսկ նրանք իրար լավ են ճանաչում, այնպես վոր հազիվ թե բախտախնդրի մեկը կարողանա բջիջի միջոցով կուսակցության մեջ սողոսկել:

Արտադրա-բջիջային կառուցվածքով կուսակցութունը մի այլ նպատակի էլ է հասնում:

Յուրաքանչյուր ձեռնարկության մեջ, ամեն մի գործարանում նա կարող է ներքաշել իր շաքերը միայն իսկական առաջակեմ, կուլտուրական և փորձված բանվորների, վորոնք իրոք վոր տվյալ ձեռնարկության բանվորության առաջապահը կհանդիսանան: Կուսակցության արտադրա-բջիջային կառուցվածքն ապահովում է կուսակցության յուրաքանչյուր անդամի առօրյա սխտեմատիկ աշխատանքին հսկելը և այդ աշխատանքը ղեկավարելը: Յեվ վերջապես, բջիջները կուսակցության համար ապահովում են նրա առօրյա կապը բանվորական և գյուղացիական (գյուղական բջիջում) մասսաների հետ՝ անմիջորեն ըստ աշխատանքի տեղի: Կապվելով մասսաների հետ, կուսակցական բջիջը տարածում է նրանց վրա կուսակցության ազդեցութունը և իրականացնում է նրա ղեկավարող դերը: Բջիջն այնտեղ, ուր նա կալմակերպված է կատարում է այն բոլոր աշխատանքը, ինչ կատարում է կուսակցութունն ամբողջ ԽՍՀՄ-ում: Կուսակցութունը ևս իր աշխատանքը տանում է բջիջների միջոցով: Այս պատճառով էլ բջիջը կոչվում է կուսակցության պատվանդանը, նրա հիմքը: Բջիջը կազմակերպում է իր անդամների աշխատանքը, ցուցմունքներ է տալիս նրանց, ուղղում է նրանց սխալները, ստուգում է նրանց աշխատանքը և այլն: Բջիջը կուսակցության գիծն է տանում: Նա կազմակերպում ու ղեկավարում է անկուսակցականներին: Նա հետևում է իր անդամների աշխատանքին՝ կոռպերացիայում, խորհուրդներում, արհմիութուններում և այլ մասսայական կազմակերպութուններում, թե կարողանում են արդյոք կուսակցության գիծը տանել:

Կուսակցության ներքին կյանքը կառուցվում է ղեմավարական կենտրոնացումի հիմունքների վրա: Սա նշանակում է, թե կուսակցության մասսաներն ընտրում են բոլոր կուսակցական որգանները—բջիջի բյուրոյից մինչև կուսակցության կենտ-

րոնական կոմիտեն: Սա նշանակում է, թե կուսակցության այս որդանները հաշվետու չեն իրենց ընտրող կուսակցական կազմակերպությունների առաջ: Սա նշանակում է նույնպես, թե կուսակցության վոր կազմակերպությունն ել ուզենա, կարող ե քնննություն առնել բոլոր և ամեն տեսակ կուսակցական, հանուր քաղաքական և տեղական խնդիրներ և վորոշումներ հանել: Առկալն կուսակցությունը, վոր կառուցված և գեմոկրատորեն, միենուլն ժամանակ կենտրոնացման սկզբունքն ունի: Սա ամենից առաջ նշանակում է, թե բոլոր կուսակցական որդանները պեկավարող մարմնի իրավունքներ ունեն: Նրանք վոչ միայն իրենց ընտրող մարմինների վճիռներն են իրականացնում, այլև ալլ մարմինների ժողովների, կոնֆերանսների ու համագումարների ընդմիջումներին այլ կազմակերպությունների կուսակցական կյանքն են պեկավարում՝ ամբողջ կուսակցության վճիռների և քաղաքականության հիմունքներով:

Կուսակցության մեջ կենտրոնացում նշանակում է նաև այն, թե չուրաքանչյուր ստորադաս կազմակերպություն չեճքակա չե պերադասին: Բջիջն ու նրա բյուրոն չենթարկվում են ուսոնական կամ գավառական կոմիտեի վորոշումներին: Ռալոնականներն ու գավառական կազմակերպությունները չենթակա չեն նահանգականին, նահանգականները— չերկրայինին, չերկրայինը՝ կուսակցության կենտրոնական կոմիտեին: Կուսակցության կենտրոնական կոմիտեն չենթակա չե կուսակցության համագումարին, վոր կուսակցության գերագույն մարմինն է հանդիսանում:

Կուսակցության պերադաս մարմինների ցուցմունքներն ստորադասներին պիտի կատարվեն կուսակցական կարգապահության կարգով: Յեթե տվյալ կուսակցական կազմակերպություն իր ստացած ցուցմունքների ու վճիռների հետ համաձայն չե, կարող ե բողոքարկել: Բայց քանի վոր ալլ վորոշումները կամ վճիռները վիտված չեն, ճշտութամբ պիտի կիրառվեն կյանքում: Բողոքարկելը կուսակցական կազմակերպությանն իրավունք չի տալիս չիրագործել բողոքարկված վորոշումը:

Դեմոկրատական կենտրոնացման և կուսակցության անդամների կարգապահության վրա հիմնված կուսակցական կառուցվածքի մեջ և գտնվում նրա հսկա ուժը: Կուսակցությունն ուղած ըողպին կարող ե իր անդամներին զորահավաքի չենթարկել և նրանց ուշադրությունը տվյալ խնդիրների վրա կենտրոնացնել: Հոկտեմբերյան հեղափոխության ժամանակ կուսակցու-

թէյան հրամանով նրա բոլոր կազմակերպութիւնները մարտի ան-
ցան: Բաղաքացիական կռիւիների ժամանակ կուսակցութիւնն իր
անդամներին մասսաներով հր ուղարկում ճակատները՝ կովկե-
հաւուն աշխատավորութեան գործի: Ներկայումս, չեք չեք կրի ին-
դուստրիալիզացիան և կատարվում, կուսակցութիւնն և ցույց տա-
լիս, թե տվյալ ժամանակի համար աշխատանքի կարևոր շրջան-
ները վորձնք են, սրան համապատասխան ել դասավորում և իր
ուժերը, և նրա բոլոր անդամները, վորոնք աշխատում են շինա-
բարական զանազան շրջաններում, աշխատում են ճշտութեամբ
կատարել կուսակցութեան առաջադրած խնդիրները:

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Կուսակցութեան մեջ անկարելի էլիներ կենտրոնացումն ա-
ռանց կարգապահութեան: Առանց կարգապահութեան կուսակցու-
թիւնը հզոր չեր լինիլ: Այս պատճառով կուսակցութեան մեջ տի-
րում և խիստ, չերկաթե կարգապահութիւն, վորին պարտավոր են
չենթարկվիլ նրա բոլոր անդամներն ու կազմակերպութիւնները—
անկախ կուսակցութեան մեջ նրանց գրաված դիրքից: Քստապույն
կարգապահութեան չենթարկվիլու պահանջն ամենից անհրաժեշտ
ու կարևոր պահանջն է, վոր կուսակցութիւնը ներկայացնում և
իր անդամներին: Այլ կերպ չի չի կարող լինիլ: Յե՛վ իսկապես, ա-
սենք մի բողոք, թե կուսակցութեան մեջ խիստ կարգապահու-
թիւն չկա: Կուսակցութիւնը մի վորոշում և կայացնում: Կու-
սակցութեան անդամները պարտավոր են վճ միայն չենթարկվիլ
այդ վորոշմանը, այլև պայքարել և աշխատել, վոր նա անխախտ
կերպով կիրառվի կյանքում: Թույլ կարգապահութիւնը հնարա-
վորութիւն կտար վորոշումներին վերաբերվիլ «հենց այնպես»:

«Եհ, վոնց վոր է, կանցնի» — կուսակցութեան վորոշումների
համար կասեր նրա անկարգապահ անդամը: Հեռուանքն այն էլի-
ներ, վոր կուսակցութիւնը լոկ դատարկ խոսարան կդառնար:
Նա վորոշումներ կկայացներ, այդ վորոշումները թղթի վրա կմա-
լին, կուսակցութիւնը կգործեր ցիրուցան կերպով, ում խելքն
ինչպես կկտրեր: Առանց կարգապահութեան կուսակցութիւնը չի
լինիլ, առանց չերկաթե կարգապահութեան կուսակցութիւնը չի
կարող լրիվ կերպով կատարել սոցիալիստական շինարարութեան
և իրենց ազատագրման համար պայքարող մասսաների ղեկավա-
րի դերը:

1. Ի՞նչ է դեմոկրատական կեցեցողացու՞մք:

2. Ի՞նչու ժաբրեկանեցում էի՞մ գործարաններում կուսակցությունը բռնեց և սեղծում:

3. Ի՞նչու կուսակցության մեջ կարգապահություն է պետք:

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴԱՄԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Կուսակցության մեջ մտնող յուրաքանչյուր բանվոր ու գյուղացի իր վրա մեծ պարտականություններ է վերցնում: Յեթե մեկը կուսակցության անդամ է դառնում, գրանով նա վոչ մի առանձին իրավունք չի ձեռք բերում, բացի նոր աշխարհ կառուցողների առաջին շարքերում լինելու իրավունքից: Սակայն կուսակցության անդամի կոչումը նրա վրա շատ մեծ պարտականություններ է դնում: Կուսակցության յուրաքանչյուր անդամ իր բոլոր ուժերը պիտի նվիրի բանվոր դասակարգի վերջնական հաղթանակի գործին, պիտի կարողանա իր բոլոր անձնական շահերը լենինարկել այն խնդիրներին, վորոնք առաջադրում է կուսակցությունը, անկուսակցական մասսայի համար պիտի հանդիսանա տոկունություն, գիտակցության, կարգապահության և սոցիալիզմի կառուցման ու միջազգային պրոլետարական հեղափոխության գործի հաջողության համար պայքարողի որինակ:

Կուսակցության անդամն անկուսակցական մասսայի համար որինակ պիտի հանդիսանա: Վոչ կուլտուրական, հիշոցաբան, հարբեցող, շրջմուլիկ, անտարբեր մարդը միանգամայն փաստակար և կուսակցության համար: Սա զտման թեկնածու չէ: Կուսակցության անդամը միշտ ամենքի աչքի առաջ է, վորովհետև նա հասարակական աշխատանք է տանում: Յեվ չեթե նա վորպես քաղաքացի կարգին մարդ չէ, նա արհամարհանքից ու ծաղրից բացի վոչինչ չի շահել: Կուսակցության ալսպիսի անդամը միայն կվարկարեկի կուսակցությունը: Այս պատճառով կուսակցությունն իր անդամների մասնավոր կյանքը չի բաժանում նրանց հասարակական աշխատանքից:

Կուսակցությունն իր անդամից պահանջում է, վոր նա ակտիվ կերպով մասնակցի կուսակցական և հասարակական աշխատանքներին: Պետք է ի միտ առնել, վոր կուսակցության անդամի ակտիվությունը չափվում է վոչ թե նրա արտասանած բառե-

րով, այլ ամենորոյա կուսակցական և հասարակական աշխատանքով:

Կուսակցութեան անդամն իրազեկ պիտի լինի բոլոր կուսակցական վերոշումներին. նա պիտի կապված լինի լայն բանվորական ու աշխատավորական մասսաների հետ, ուշադիր լինի նրանց ցավ ու կարիքին, ուսումնասիրի նրանց կարիքները, հաղորդի այդ բոլորի մասին կուսակցական կազմակերպութեաններին. խորհրդակցի, քննի ընկերների հետ, թե ինչպե՞ս ավելի լավ և նրանց բավարարելու: Նա պիտի ծանոթանա հասարակական կազմակերպութեաններին հետ, իմանա, թե աշխատանքն այդտեղ ինչպե՞ս է ընթանում, անբավականութիւն ու բողոքներ չկան, հարց բարձրացնի այդ բողոքների մասին, քննի նրանց, իրազեկ դարձնի կուսակցական կոմիտեին—մինչև վոր այդ թերութիւնները վերանան: Կուսակցութեան անդամը պիտի կարողանա մասսաների մեջ նախաձեռնութիւն ու ակտիվութիւն առաջացնել մեր տնտեսական ու կուլտուրական աշխատանքի թերութիւնների, մեր ապարատի բլուրդկրատիզմի դեմ պայքարի գործում, պետք և մասսաներին ոգնի՝ կարգավորելու հասարակական վերահսկողութիւնը ապարատի աշխատանքների նկատմամբ, պետք և մասսաների մեջ ցանկութիւն ու կարողութիւն առաջ բերի դեպի այդ վերահսկողութիւնը, դեպի պայքարը՝ բլուրդկրատիզմի դեմ:

Կուսակցութեան անդամը պիտի գլուղում անդադար աշխատի կազմակերպել գլուղական չքավորութիւնը և միջին ակաւիւլը: Բատրակութեան և չքավորութեան շահերը կուլաններից պաշտպանելու գործում նա առաջին տեղը պիտի բռնի: Նա պիտի աշխատի գլուղում գրագիտութիւնը բարձրացնել, կուլտուրական կշանք ստեղծել, պիտի հոգա, վոր լրագիրը, գիրքը և ուղիւն տարածվեն, պիտի պայքարի հարեցութեան ու խուլիզանութեան դեմ և այլն:

Վորպեսզի կարողանա իր առաջ դրած խնդիրները լավագուշն կերպով լուծել, կուսակցութեան անդամը պիտի միշտ աշխատի բարձրացնել իր քաղաքական և կուլտուրական մակարդակը և նուշնն անելու իր ընկերներին:

Մեր չերկրի կուսակցական և հասարակական կշանքում վոշ մի անկուռն չկա, վոր չվերաբերեր կուսակցութեան անդամին: Ամեն տեղ նա պիտի որինակ դառնա, ամեն տեղ նա պիտի լինի վոշ թե պոշում, այլ առաջինը:

Յ Ա Ն Կ

ԶՐՈՒՅՑ ՅՈՒԹԵՐՈՐԴ

Մեր արգյունաբերությունը

Կապիտալիստական և սոցիալիստական արդյունաբերություն	62
Մեր ֆաբրիկաների ու գործարանների աճումը	3
Գլխավոր ուշադրությունը պիտի դարձնել մեքենաների ար- տադրության վրա	6
Արդյունաբերության վրա ծախսվող դրամը վճարողից և	9
Արտադրության ուսուցիչական	12
Ռադիոստանցիան ի՞նչ և ապիս բանվորին ու գյուղացուն	14
Գյուտարարություն	18
Արտադրողական խորհրդակցություններ	20
Յոթնամյա բանվորական ուր	21
Գործադրկություն և 7-ամյա բանվորական ուր	22
	25

ԶՐՈՒՅՑ ՈՒԹԵՐՈՐԴ

Կուլտուրական հեղափոխությունը չեզ կոմսոմոլի աճելիքները

Մասսաների անկուլտուրականությունը գլխավոր խոչնդոտն և սոցիալիստական շինարարության	27
Ի՞նչ և կուլտուրան	32
Մեր վերաբերմունքն անցյալ կուլտուրայի նկատմամբ	34
Պրոլետարիատի դեկավարությունը կուլտուրական հեղափո- խության ասպարիզում	36
Աշխատավորական մասսաների վերադաստիարակու թյան խնդիրը	39
Պալքար բուրժուական ազդեցությունների դեմ	41
Նոր մարդ գաստիարակելու խնդիրը	44
Պալքար գիտություն համար	45
Կոմսոմոլը և պալքար գիտության համար	47
Պալքար աշխատանքի կուլտուրայի համար	50
Աշխատավորության կենցաղի վերակառուցումը	50

ԶՐՈՒՅՑ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

ՄԵՃԲ սոցիալիզմ եՃԲ կառուցում

Մեր տնտեսական լատամնացութունը	52
ԽՍՀՄ-ի ժողովրդական տնտեսութւան տեսակները	55
Մենք սոցիալիստական տնտեսութւուն ենք կառուցում	60
Դասակարգեր	63
Դասակարգային կռիւ	66
Սոցիալիստական շինարարութւան դասակարգային թշնա- միները	68
Բանվորների ու գյուղացիների միութւունը	73

ԶՐՈՒՅՑ ՏԱՍԵՐՈՐԴ

Պրոլետարիատի զիկսատում

Կապիտալիստական լերկրներում ճւմ ձեռքումն և իշխանու- թւունը	77
Պրոլետարիատի զիկտատումը ԽՍՀՄ-ում	82
Պրոլետարիատի զիկտատումը և սոցիալիզմի կառուցումն	85
Բանվոր դասակարգի զեկավարող զերը սոցիալիստական շինարարութւան մեջ	88
Խորհուրդները պրոլետարական զիկտատումի ձեն են	92
Ազգութւունների միութւունը	93
Բյուրոկրատիզմ	97
Բյուրոկրատիզմի զեմ պաշտակելու ուղիները	102

ԶՐՈՒՅՑ ՏԱՍՄԵԿԵՐՈՐԴ

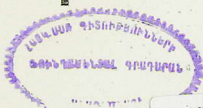
Համէկ բանվոր դասակարգի կուսակցութւնն և

Բանվորների պաշտարը կապիտալիստների զեմ	106
Համէկ պրոլետարիատի առաջապահն և	109
Համէկ-ի կազմը	112
Կուսակցութւունն ինչպես և զեկավարում աշխատավորութւանը	113
Յերկու կուսակցութւան գոյութւան անթուլլատելիութւունը	118
Կուսակցութւան միասնականութւան անհրաժեշտութւունը	121
Կուսակցութւան սխեմայի կառուցվածքը	123
Կամէկ (բ) կազմակերպական սկզբունքները	123
Կուսակցական կրթութւան նպատակն	126
Կուսակցութւան անդամի պարտականութւունները	127

5. Վերադառնալի կարելի լինի խմբակի անդամներին լրացրել կարգալ սովորեցնել և իր աշխատանքում սպասարկել աչն տեղեկությունները, վեր լրացրել հազարգում և, անհրաժեշտ և հանձնարարել խմբակի անդամներին հաջորդ զրուցելի համար նյութեր հավաքել վոչ միայն տեղական կլանքից, այլև թերթերից:

6. Վերադառնալի կարելի լինի ստուգել, թե խմբակի անդամներն ինչ չափով են չութացրել կարգացում զրուցելի գլխավոր միտքը, չութաքանչյուր զրուցելի վերջում զրված են հարցեր, վորոնց պետք և պատասխանել: Ամենից լավ և ընդունել հարցերին պատասխան տալու հետեղալ կարգը. հարցը բարձր կարգացվում և, խմբի անդամները նրան հերթով պատասխանում են, այդ պատասխանները քննութլան ևն առնվում և վերջն այդ հարցի համար ընդհանուր պատասխան և մշակվում: Այդ պատասխանը հարցի հետ միասին զրվում և պարապմունքի արձանագրութլան մեջ, իսկ խմբակի չութաքանչյուր անդամ զրում և իր տետրակում:

խմբակի անդամներն իրենց ձեռք բերած գիտելիքները պետք և աշխատեն իրենց զորմնական աշխատանքում կիրառել: Իրա համար չութաքանչյուր պարապմունքի վերջում պետք և խմբակում քննել աչն խնդիրը, թե ինչ կարող և բջիջն անել իր աշխատանքի ալս կամ աչն բնագավառը բարելավելու համար:

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

A $\frac{II}{23796}$

ԳԻՆԵԸ 60 ԿՈՊ.

384.

Учебник
для комсомольских политчиток
в деревне.
Часть II.